

ПОЛИТИКИН

8

динара

БРОЈ

1433

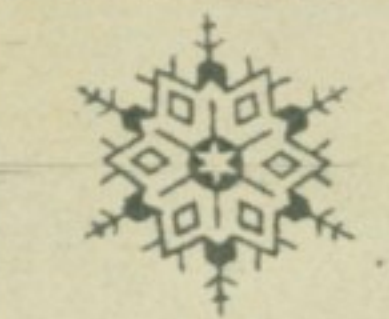
ЗАБАВНИК

15.6.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

КОМПЛЕТАН
СТРИП
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

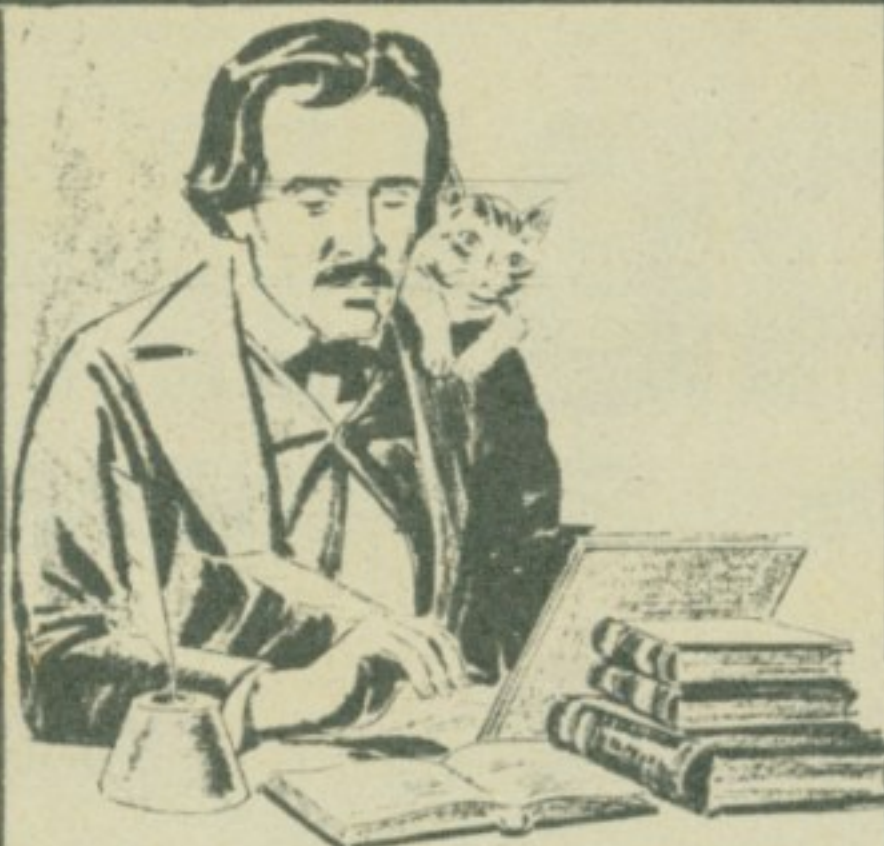
Ripley

Веровати или не!

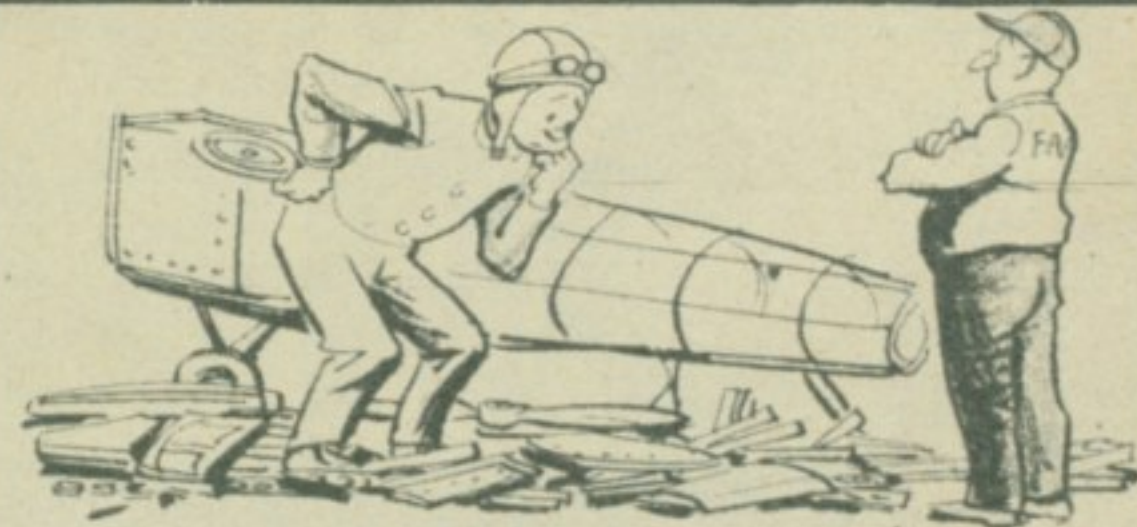
СНЕЖНИ КРИСТАЛИ

ОБИЧНО ИМАЈУ ОБЛИК ШЕСТОКРАКИХ ЗВЕЗДИЦА — ШТО ЈЕ ПРВИ ЗАПАЗИО КИНЕСКИ НАУЧНИК ХАН ЈИНГ 157. ГОДИНЕ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ.

ЕДГАР АЛАН ПО

СЛАВНИ АМЕРИЧКИ КЊИЖЕВНИК (1809—1849) ОБИЧНО ЈЕ ПИСАО — С МАЧКОМ НА РАМЕНУ.

ПАКЕТ ЗА „САГРАДИ САМ АВИОН“

КОЈИ РЕКЛАМИРА ЈЕДНА ФИРМА ИЗ КАНЗАСА, СASTOЖИ СЕ ОД 4155 ДЕЛОВА. МЕЂУТИМ, АВИОН СМЕ ДА СЕ СASTАВЉА САМО ПОД НАДЗОРОМ ВАЗДУХОПЛОВНОГ ИНСПЕКТОРА.

КУКА

ЏЕЈМСА БЛУКЕНЕНА

(1791—1866)

ПЕТНАЕСТОГ ПРЕДСЕДНИКА САД, У ХВИГЛЕНДУ БИЛА ЈЕ ТАКО САГРАЂЕНА ДА ЈЕ ИЗГЛЕДАЛА КАО ТРИ ЗАСЕБНЕ КУКЕ И ИМАЛА ЈЕ 17 СОБА — А ОН ЈЕ БИО САМАЦ.

ДР МИЛТОН ФРАЈВОЛД

ОЧНИ ХИРУРГ ИЗ ФИЛАДЕЛФИЈЕ, КАО ВОЈНИ ЛЕКАР У II СВЕТСКОМ РАТУ, ИЗВАДИО ЈЕ ИЗ ДЕСНОГ ОКА ЈЕДНОГ ВОЈНИКА ОПРУГУ ОД МИТРАЉЕЗА ДУГАЧКУ 30 САНТИМЕТРА И ЧЕЛИЧНУ ШИПКУ ДУГАЧКУ 15 САНТИМЕТРА ЧИЈА ЈЕ САМО ЈЕДНА ТРЕЋИНА ВАН ОКА.

ТРИДЕСЕТ ЈЕДНУ ГОДИНУ КАСНИЈЕ БИВШИ РАТНИК ПОСЕТИО ЈЕ ДОКТОРА ФРАЈВОЛДА КОЈИ ЈЕ УТВРДИО ДА МУ ЈЕ ВИД ЗАДОВОЉАВАЈУЋИ А ЗДРАВЉЕ ОДЛИЧНО.

ПОЛАРНИ МЕДВЕДИ НИСУ БЕЛИ

ДЛАКЕ У ЊЕГОВОМ КРЗНУ СУ ШУЋЕ И ИЗГЛЕДАЈУ БЕЛЕ САМО ЗАТО ШТО ПРЕЛАМАЈУ СВЕТЛОСТ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● у старом Египту могао је бити кажњен смрћу човек који би убио птицу ибис. Ова птица

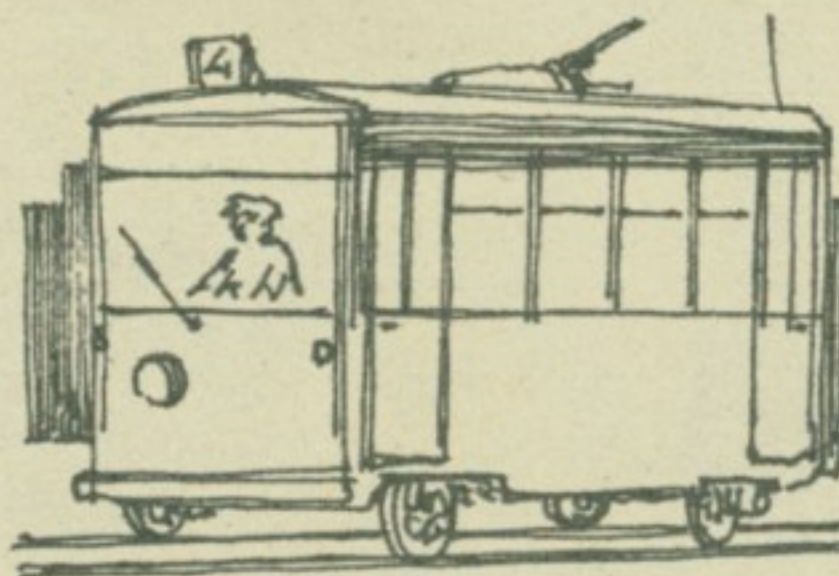

је у Египту сматрана светом, али она није само то — ибис је веома користан земљорадницима. Године 1940. у стомаку убијеног аустралијског ибиса нађено је 2000 скакаваца. Под претпоставком да је то његова свакодневна порција, значи да једна колонија ибиса у сезони може да уништи неколико милиона ових штеточина и тако одржава равнотежу у природи.

● израчунато је да један брз дактилограф у току свог радног дана, то јест за око седам часова куцања на писаћој машини, потроши енергију која је потребна за дизање терета од педесет хиљада килограма.

● њујоршке градске власти закључиле су да је трамвај веома практично и економично превозно средство у јавном саобраћају. Зато су одлучиле да га, после двадесет година, врате на улице овога града. Израчунато је да је дванаест возила у стању да замени укупно шездесет осам аутобуса.

● још у античко доба нару се приписивало лековито дејство. Познати старогрчки лекар Хипокрит (460—377. пре н. е.) користио је сок овог плода за лечење неких врста ангине пекторис, а његову кору против дизентерије и других стомачних обољења.

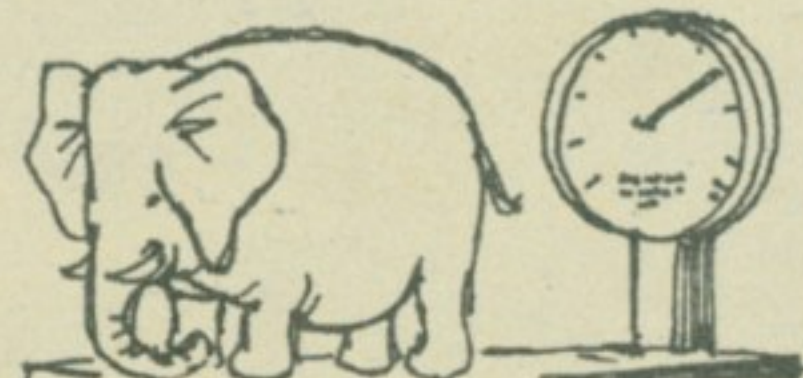
● највећи згодитак на лутрији у Немачкој извукао је године 1800. и 1825. један исти број — 39093.

● ванила је биљка из породице орхидеја и пореклом је из источног Мексика. Од махунастог

плода ове биљке и млека стари Астеци су припремали укусан напитака.

● кожа слона представља једну шестину његове укупне тежине.

● и Кинези имају своју Пепељуту. Прича о девојци и њеној ципели била је позната у овој земљи још у деветом веку старе ере.

© Kimp Features Syndicate, Inc., 1979. World rights reserved.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

КАД САМ ПЛАКАЛА ОВАЈ
ШЕШИР, МОДИСКИЊА МИ ЈЕ
РЕКЛА ДА ТАКВОГ ВИШЕ У
СВЕТУ НЕМА!

ЈОШ КАД БИ МИ БИЛО
ЈАСНО ДА Л' ЈЕ ТО ПО-
ХВАЛА ИЛИ ПОКУДА!

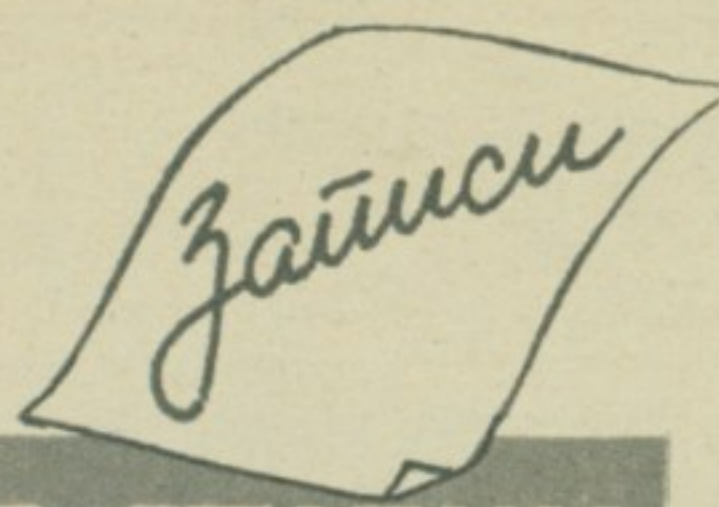
ТЕТА ПАТО, КАК-
ВО ТИ ЈЕ ТО
ЧУДО НАПЛА-
ВИ?

АКО НЕ МОЖЕТЕ
ДА КАЖЕТЕ ПАТИ НЕ-
ШТО ПРИЈАТНО... БОЉЕ
И ДА НЕ ОТВАРАТЕ
УСТА!

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

2-25

О СТАРИМ РАТНИЦИМА

Био је октобар 1915. Киша, суморна и до-
садна, сипала је и
квасила борце Десетог пу-
ка. Маршеви претходних
дана толико су их исцрпили
да је готово свако од њих
носио у мислима неку су-
воту где би могао да се
склони и одспава.

Увече је ветар донео па-
хуљице, прве у том крају
те године.

— Повлачење, само по-
влачење... па докле, људи!
— јави се из мрака нечији
глас, али је наишао на мук
уморних војника који су,
као пребијени, вукли ноге
по блату.

Око пола девет пук је
избио у неку удолицу у
близини реке Власине. У-
брзо је стигло наређење да
се борци припреме за би-
вак. Лепо, помислили су о-
ни, али где лећи?! Ипак,
снашли су се и заложили
ватру. Људи су куњали о-
ко ње седећи на крупном
камењу које су нашли у
близини.

ПУКОВНИК ЈЕ ПРИСТАО

Изненада, пред команди-
ра Треће чете капетана
Радомира Цвијовића ис-
крсну ордонанс и поче да
га дрмуса. Капетан се тр-
гао и на позив ордонанса да
пође с њим до пуковника,
без речи устао.

— Слушај, Цвијовићу —
дочекао га је пуковник
забринутим израза лица —
лоше нам се пише. Од не-
ког овдашњег сељака чујем
да се један бугарски бата-
љон мува у околини. На
сву прилику тражи нас да
нам пресече одступницу.
Ако се то догоди, готови
смо: назад не можемо —
оданде надиру Аустријан-
ци, напред су Бугари, како
год окренеш, опколиће нас
и слистити. Зато узми три
вода своје чете и у акцију:
нађи тај бугарски батаљон
и потерај га преко реке!

Тридесет петогодишњи
Цвијовић, рођени Чачанин
и до почетка првог свет-
ског рата вредан учитељ,
учествовао је у обе бал-
канске војне, али никада
није чуо да се чета шаље у
окршај — са батаљоном!
Чак и да се у тој чети
налази све сам јунак до
јунака, ипак, три вода бро-
је око сто тридесет, а бата-
љон хиљаду и двеста људи.
Бугарски можда и више! Ка
петан је заустео да каже
„Немогуће!“, али су га рат-
ничка част и војничка
дисциплина зауставили у
томе. И поред тога, реско
се обратио пуковнику са
захтевом који се у то вре-

ЗАДАТАК ТРЕЋЕ ЧЕТЕ

— АКО МОЈИ ЉУДИ МОРАЈУ ДА ИЗГИНУ, ОНДА МИ ДАЈТЕ ПИ-
СМЕНО НАРЕЂЕЊЕ ЗА АКЦИЈУ — ОДЛУЧНО СЕ ОБРАТИО КАПЕ-
ТАН ПУКОВНИКУ. — ТАКО ЋЕ СЕ ПОСЛЕ МОЈЕ СМРТИ САЗНАТИ
ДА ЈА НИСАМ ОДВЕО ВОЈНИКЕ У СМРТ.

Орден за храброст:
Радомир Цвијовић

ме тешко могао замислити
у војсци:

— Господине пуковниче,
ако кренем са три вода, а
четврти оставим у резерви,
повео сам у смрт сто три-
десет људи, је л' тако!...
Другим речима, пук жртву-
је нас да би спасао себе! Е,
па кад је тако, онда ми
напишите то наређење!

Пуковник Туцовић по-
диже веће.

— Шта ће ти писмено
наређење?

— Кад погинем ноћас,
неко ће наћи у мом џепу
ваше наређење и команда
ће сазнати да капетан Цви-
јовић није погубио сто
тридесет недужних људи.
Ако се, пак, вратим жив, у
шта сумњам, хоћу да се
зна шта су моји борци у-
чинили и да им се то
призна!

ТРЕБА ДА ИЗГИНЕМО!

Кршни капетан са дугим
брцима које је увек држао
уредно, гледао је пуковни-
ка право у очи. Одмах је
добио оно што је тражио и
похитао у чету. Пошто је
пробудио људе, одвео их је
у страну и описао им ситу-
ацију. На крају је завршио
речима:

— Војници моји, ноћас
треба да изгинемо! Ко не
жели у смрт нека каже,
оставићу га у резерви, али
ћу зато убити сваког ко
касније покуша да бежи!
Свако нека понесе фише-
клије са сто педесет мета-
ка, три бомбе и ашов. Др-
жите се један другом за
шињел, крај реке је магла.

Потпоручнике Марићу, ти
на зачеље, ко заостане —
убиј га!

Хладно јутро сусрело их
је сасвим мокре и слеђене
на једном вису око двеста
метара од набујале и по-
дивљале Власине. Са виса
је пуцао видик на реку и
густу шуму пред обалом.
Цвијовић је осећао да је
непријатељ у близини. Али
где? Можда их посматра
прикривен и чека да приђу
ближе.

— Вис не напуштамо!
Свако себи нека ископа
широку рупу до паса и не-
ка се увуче у њу! — рекао
је Цвијовић војницима.
— Такве „ровове“ никада
нисте видели у рату, ни
Војна академија не зна за
њих, али нужда закон ме-
ња!

У НЕОБИЧНИМ РОВОВИМА

Војници послушаше ко-
мандира. О томе да сваки
метак мора да погоди циљ,
није морао ни да им гово-
ри. Посао је брзо обављен
и завршен управо у тре-
нутку када из шуме изби
патрола коју је Цвијовић
малочас послао у извиња-
ње.

— Ево ми! — узвикну

капетан и ускочи у своју
рупу.

Један војник плуну у
шаке, протрља их и при-
љуби кундак пушке чврсто
уз образ.

Пола часа, дугих као
вечност, Бугари су нава-
љивали као поамни, а
наши их при сваком јури-
шу дочекивали на само пе-
десетак метара одстојања и
тек онда засипали ватром.

Падину брега испунили
су лешеве непријатељских
војника. Па, опет, бугарски
налети нису престајали.
Видећи да наш десни бок
није нападнут, Цвијовић
довикну нареднику Ђокићу
који се налазио у том кра-
ју:

— Дедер, Ђокићу, слети
доле па им зађи за леђа!

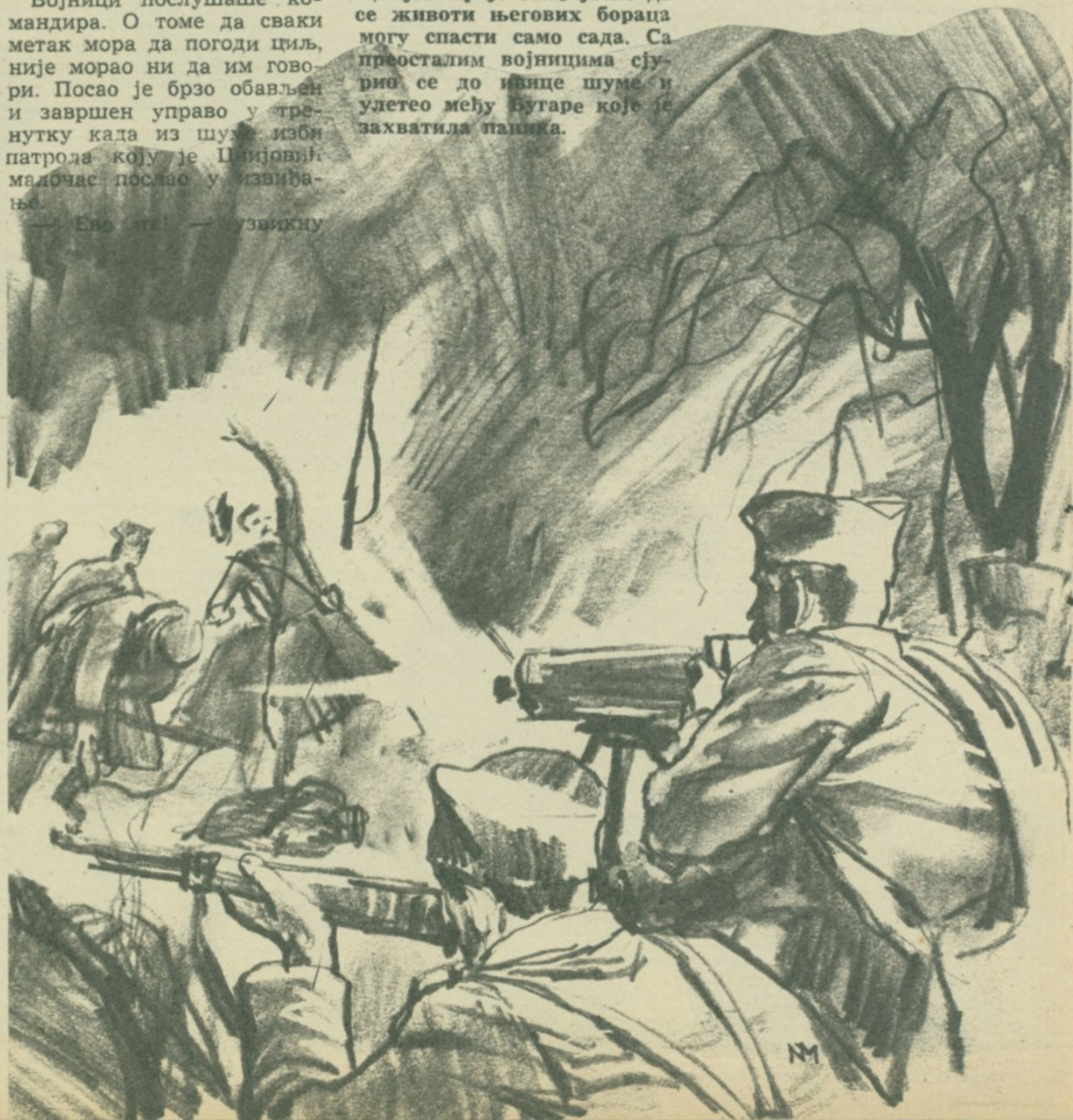
Наредник је скочио и
ступио се у шуму са сво-
јом десетином као тајфун.
Његови људи унели су
праву панику међу Бугаре.
Цвијовићу је било јасно да
се животи његових бораца
могу спасти само сада. Са
преосталим војницима сју-
рио се до ивице шуме и
удетео међу Бугаре које је
захватила паника.

Мислећи да их је напала
читава дивизија, неприја-
тељски војници су се дали
у бекство преко Власине.
Поамна река их је граби-
ла и гутала. Мало их се
спасло.

Десетом пешадијском пу-
ку пут је био слободан.

„Због овог подвига мој
отац је добио Орден Кара-
ђорђеове звезде с мачевима,
тада највише војно одли-
ковање“, завршио је причу
о овом догађају Радомира
Цвијовића један од њего-
вих синова — Милун, лек-
тор из Београда. „Из рата
је изашао са чином мајора.
Дуго је био учитељ у Лу-
чанима. Пензионисан је као
школски надзорник. Ча-
чани су га ценили због
скромности и поштења. Та-
ко је и нас васпитавао.
Умро је 1966. у осамдесет и
шестој години живота“.

М. Тодоровић

Митска бића чудних облика и телесних димензија нису се „појављивала“ само у стара времена и у давно пропалим цивилизацијама. Људи их понегде виђају и данас. Додуше, нема више „немогућих“ комбинација коња и човека, жене и лава или магарца и антилопа, али, зато постоје полу-људи полу-мајмуни и то циновског раста — тврде, до сада, стотине очевидаца по Америци.

Реч је о сасквачу — што на језику неких индијанских племена са америчког копна значи „велико стопало“. Јенки су тај израз превели са „бигфут“, што значи исто. Наиме, они који су у песку или влажној шумској земљи видели трагове овог створења, кажу да су одиста огромни нешто као два и по пута увећано људско стопало.

Веровати или не?

Нека остане свакоме на вољу. Овде ћемо испричати искуства оних који тврде да су се сусрели са „ногатим“. Понека су сасвим свежа, мада у данашње време свет ипак мање виђа ове мало дивље, мало питоме, а више плашљиве наказе. Можда је то због летећих тањира који су сада много занимљивији, а са сасквачима им је заједничко што су очевици и једних и других спремни да „ставе руку у ватру“ за то да их очи — нису превариле.

ГДЕ ЈЕ ПЕТИ ПРСТ?

Први белац који је тврдио да је видео сасквачеве огромне трагове био је неки Дејвид Томпсон. Било је то 1811. године, у близини места Цаспера у држави Алберти. Како је говорио Томпсон, трагови би били сасвим налик на људске да нису имали — четири прста.

У последњој четвртини 19. века догодила се права сензација: ухваћен је прави, живи сасквач! То се одиграло на призи између Лајтона и Јела у Канади када су машиновођа и ложац брзог воза угледали чупавог, црноког мајмун-човека који се уплашио воза и почео да бежи. Машиновођа је без оклевања зауставио композицију, заједно са ложацем искочио из кабине и потрчао за горостасним јадником. Успели су да га ухвате, савладају и вежу! Затворили су сасквача у фургон и тако стигли у Јел. Ногати је треперио од страха, а црне очице су му се сјајиле. Продали су га чувеном циркусу „Барнум енд Бејли“. Тамо је добио име Цеко и дуго био највећа атракција ове познате путујуће шатре. Привикао се на људе и кажу да је имао доброћудну нарав...

Али, изгледа да нису сви сасквачи били као Цеко. Отприлике у исто време, пронела се Канадом страшна прича. Два брата Меклиод пронађена су у

НЕВИДЉИВИ А ХИПНОТИШУ!

НОГАТИ — У ПРИЧИ И НА ЈАВИ

једној усамљеној долини на североистоку Канаде — са откинутим главама. Језиво дело приписано је сасквачима, а долина се од тада зове Безглава.

Ово није доказано, али, зато су се нашли очевици у планини Сент Лоренс у америчкој држави Вашингтон који су 1918. године тврдили да циновски мајмунољуди немају баш питому нарав, а имају натприродне способности: човека хипнотишу погледом, а могу, наводно, да се начине невидљивим!

ЗАРОБЉЕНИК ЧУПАВЕ ПОРОДИЦЕ

Једно излетничко друштво које је видело како сасквачи нападају шумареву колибу испричало је баш ово. Њихов доживљај био је главна репортажа у једном броју „Сјетл тајма“. Па ипак, нису објаснили како су се извукли живи и здрави из канци сасквача...

То је, међутим, испричао канадски шумар Алберт Оустмен који је 1924. године проводио летовање лутајући пустим планинским пределима. Једне ноћи неко га је зграбио са врећом за спавање и понео! Тргнут из сна, Оустмен је угледао огромну, длакаву руку како држи крај његове вреће и вуче га као џак кромпира! Премро је од страха.

Када га је чудна прилика најзад спустила, видео је да се налази у породици сасквача која се састојала од оца, мајке и двоје деце, или младунчади — тешко је рећи шта су стварно били!

Задржали су га недељу дана. Понеки члан породице стално је мотрио на њега, тако да није смео ни да макне. Али, били су добри према њему. Давали су му да једе њихову храну: корење, слатке траве или плодове шишарки. Најзад је јадни Оустмен ипак улучио прилику да умакне из овог необичног заробљеништва. Али, више од тридесет година, своју причу наводно није смео да изнесе у јавност из страха, како је рекао, да ће му се људи смејати. Тек када су се чула и друга искуства са сасквачима, Оустмен се одлучио да говори, па је на суду у Форт Ленглију испричао све ово под заклетвом.

У исто време када су Оу-

МНОГИ СМАТРАЈУ ДА У ПЛАНИНАМА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ ЖИВЕ НЕОБИЧНА БИЋА ЦИНОВСКОГ РАСТА, СА ОСОБИНАМА И МАЈМУНА И ЧОВЕКА. НАУЧНИХ ДОКАЗА НЕМА, АЛИ — ОЧЕВИДАЦА ЈЕ МНОГО.

стмена, како он тврди, ухватили сасквачи, група америчких рудара испричала је свој чудноват, али и страشان доживљај. Налазили су се у брвнари код рудника угља у вашингтонском Мајмунском кањону, лета 1924. године, када се на пропланку и-

знад њих појавила група сасквача. Рударско скровиште гађали су каменицама, па и комадима стена, а затим се приближили и по њему ударали гранама, пењали се и скакали. То је потрајало цело поподне и ноћ — до зоре! Више мртви него живи, причали су

рудари, одлучили су да оставе посао и да се више никада не врате у Кањон...

СУМЊИВ ДОКАЗ

Немогуће је овде описати све „сусрете“ са ногатим створовима, али, причало се о њима током свих деценија нашег века. Октобра 1967. године Родеру Петерсону, бившем родео-јачачу, пошло је за руком да сними женку сасквача осмомилетарском камером! Али, Петерсон је проглашен за фалсификатора, а његов филм за добру монтажу.

Тако је крај исти као и почетак: ногати постоје, а не постоје.

Оно прво тврде и муж и жена Стивенсон, Амери-

канци из Орегона. Они су, кажу, не само видели саскваче у Каскадним планинама где су логоровали 1977. године, него чак били и нападнути. Ногати су их мало гњавили, па оставили...

И сада, долазимо опет на сличност са летећим тањирима. Јер ваљда толики људи не лажу? Живи били, па — можда ће се некад нешто од тога доказати и научно проверити.

М. К.

ОТКУД ПЕКИНЕЗЕРУ ИМЕ?

Пекинезери, то су они мали пси затупасте њушке и сивкасте длаке који никада не достигну висину већу од 20 сантиметара. Можда су мали, али им је порекло зато високо — дворско.

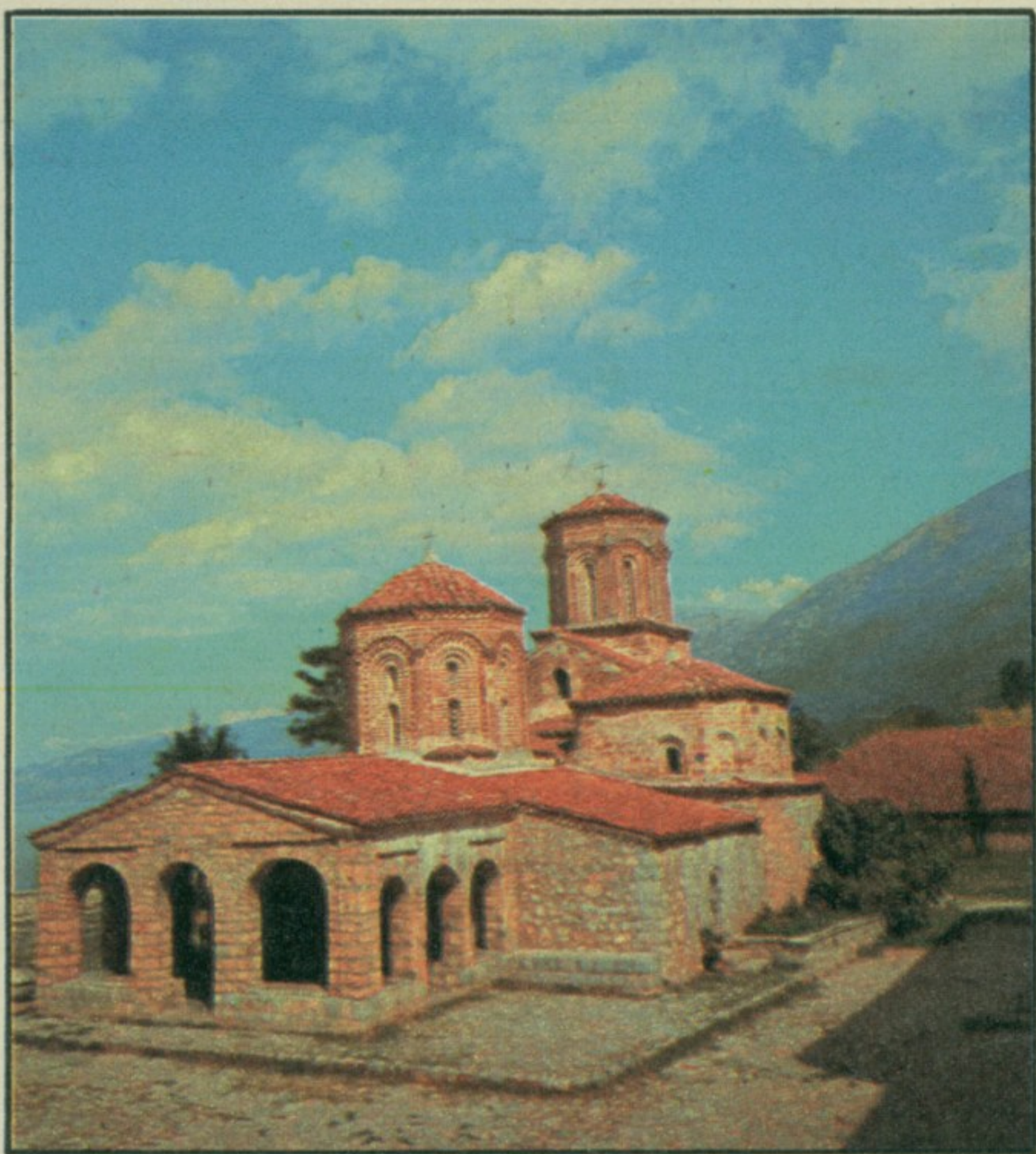
Као што им се из имена да наслутити постојбина им је Пекинг. У писана документа доспели су још у 7. веку — њихово постојање записао је неки јапански летописац, тако да спада у најстарије (псеће) расе познате човеку.

У древној Кини пекинезер је живео искључиво на — двору. Закон је одређивао да га могу поседовати само припадници владајуће класе, па су отуда псећем животу ових патуљастих четвороножаца сигурно могли многи да позавиде — додељиване су им титуле, политичка одликовања (у исто време кад и власнику) и слуге. По један за сваког пекинезера.

Првих пет представника „фине“ псеће расе прокријумчарено је у Европу 1860. године и то у Велику Британију. Шта је било са једним од њих зна се поуздано. Припао је, као што се и дало очекивати, лично тадашњој краљици Викторији.

ПРИЧЕ
О НАШИМ ГРАДОВИМА
ОХРИД

ИМЕ МУ ЈЕ

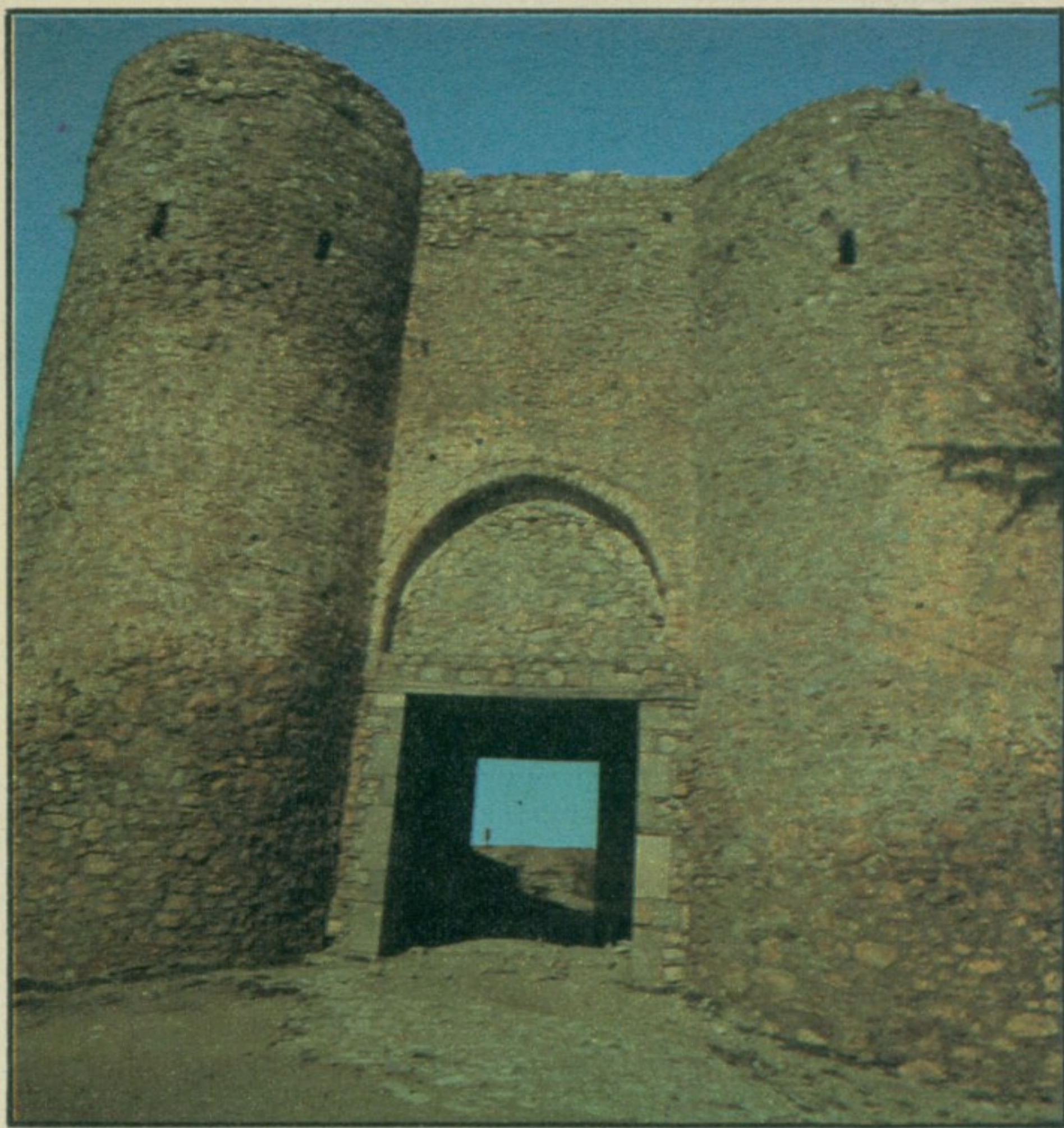

ГАЛЕБОВИ У УЛОЗИ ЈЕРИНЕ — У непосредној близини албанске границе и песмом олеваних Биљаниних извора налази се манастир Св. Наум. На месту данашње цркве изграђене, вероватно, у 16. веку, налазила се стара коју је око 900. године подигао Наум, Климентов брат. За изградњу те прве цркве везане су многе легенде. Једна од њих каже да је пар галебова, милујући се, пао на конопац што су га Климент и Наум разгепели над језером и толико га затресли да је овај прекинуо зидање тек започетог храма.

На обали пространог и плавог језера које изгледа «као комад мора отргнут од океана и бачен међу недоступне планине што га окружују са свих страна» лежи град којем су, пре двадесет и више векова, Грци дали име Lihnidos (светлост). Овде је живот постојао од памтивека, тако бар говоре археолошке ископине које приповедају о Илирима, Грцима, Римљанима. Од центра илирске области Дасаретије, прерастао је, у 2. веку нове ере, у важну станицу на чувеном римском путу Via Egnatia, која је 497. године успешно издржала напад Теодориха, краља ратоборних Острогота. Стотинак година касније, прешавши Карпате и Дунав, у њега из своје прапостојбине стижу словенска племена жељна сунца. И њима, наоко се сматра, дугујемо садашње име града. Наиме, Словени су, стигавши на обалу језера, угледали град «vo hrid» — на стени — па је од ове две речи касније изведено име Охрид.

Текст: **О. Вунадиновић**

Снимци: **Б. Борош**

ЦАРСКИ БРАТОУБИЦА — Године 976. Охрид је, заједно с Прилепом, постао повод једном устанку: против византијске власти побунила су се четири сина брсјачког кнеза Николе. Већ у првим борбама погинула су двојица, Давид и Мојсеј. Видећи да се ратна срећа мења и окреће у њихову корист, трећи брат Самуило одлучио је да убије нешто старијег Арона који је наследио оца. Свој план спровео је у дело и тако постао македонски цар и утемељивач моћне државе којом је управљао из нове престонице — Охрида. На нашој слици је улаз у стару Самуилову тврђаву чија су се врата, све до 1912. године, увече редовно затварала а ујутру отварања.

РИБАР НА ПОКЛОН — И данас стари Охриђани памте приче својих дедова: некада давно језеро је било пуно и препуно рибе а моћне велможе су људе који су их ловили — поклањали црквама и манастирима. Тако се није могло догодити да „божји храмови“ не буду редовно снабдевени рибом. У време Турака језеро је давано под закуп: онај ко је откупљивао то право сматрао се сопствеником свих риба у току четири године.

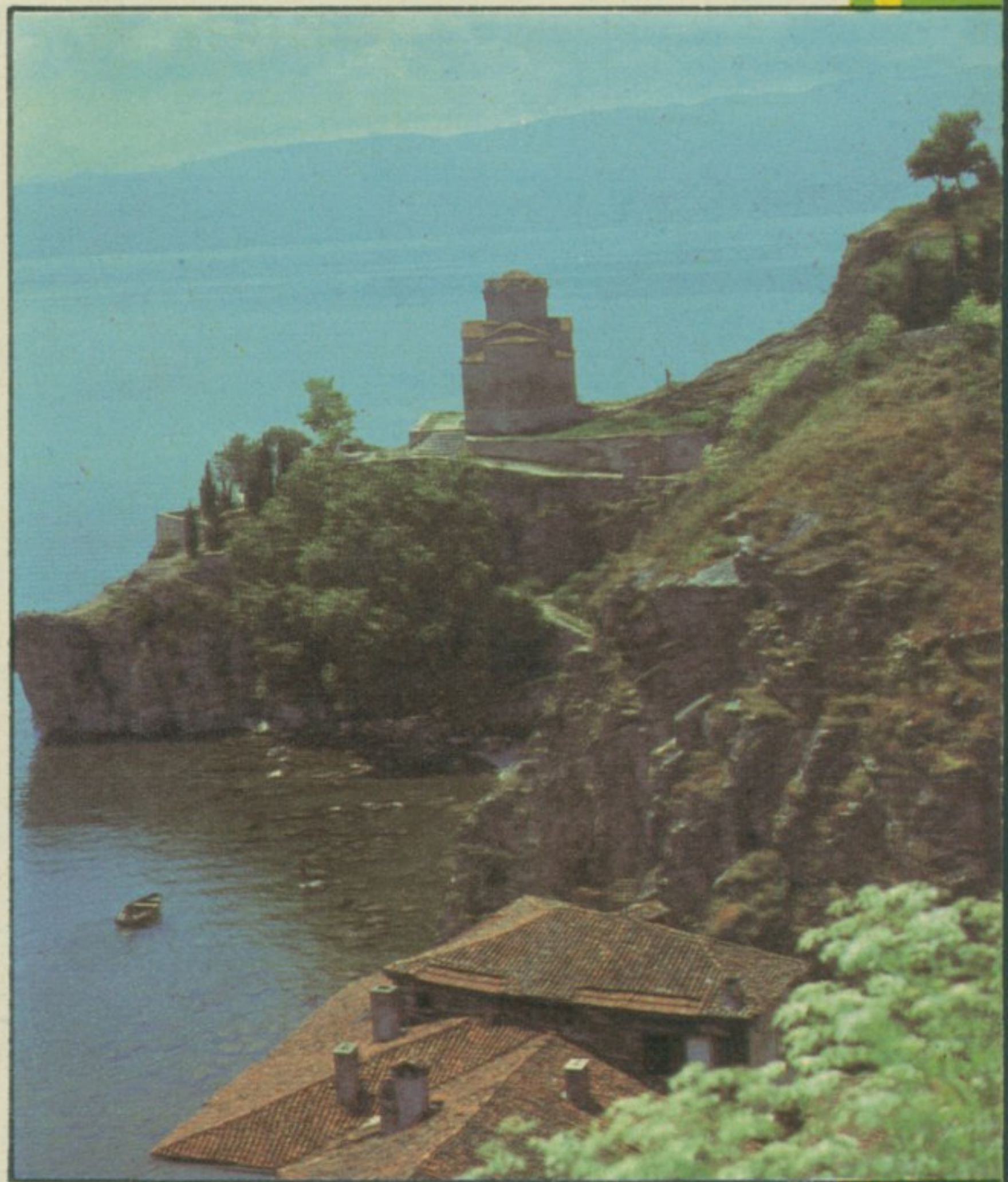

СВЕТЛОСТ

МОНАСТИР НА СТЕНИ — Манастир Св. Јован Канео подигнут на стени што се готово вертикално уздиже изнад језера, потиче вероватно, из 13. века. Тачна година изградње, као и име градитеља, остали су непознати. Тај дивни неимар био је несумњиво под византијским али и јерменским утицајем. Као грађевински материјал коришћена су печена цигла и крењак. Њиховом комбинацијом саграђена је црква ретко хармоничних облика и изузетно декоративно обликоване фасаде и кубета.

ПРВИ У ЕВРОПИ?! — Охрид је у раном средњем веку био стетиште и расадник византијске и словенске културе. Захваљујући томе, постао је, по мишљењу неких наших историчара, први универзитетски град у Европи мада се та слава, кажу они, неоправдано приписује Болоњи. Климент, ученик Кирила и Методија, дошавши 886. године у Кутминчеву (околина Охрида), окупио око себе 3500 ученика! Овај човек, необично великог образовања, сматра се и оснивачем једне од првих и најстаријих болница у Европи у којој је лечење било бесплатно. Главни начин лечења били су сугестија и хипноза али се нису занемаривали ни разни напци, чајеви и мелеми. О храни се посебно водило рачуна: често се препоручивала дијета на чијој је листи прва била риба. Веш и завоји у овој болници били су од — чисте свиле!

МУЗИКА ПОД АРКАДАМА — Међу најстарије охридске знаменитости спада катедрална црква Св. Софије. Саграђена на темељима ранохришћанске базилике, обновљена је половином 11. века. Отада је још много пута дозидана, преуређивана, живописана: настале су фреске и иконе непроменљиве вредности. Упркос томе што је у 15. веку била претворена у џамију, Св. Софија је ипак испод својих сводова сачувала своје живописе. Данас се фрескама „Приче о апостолу“, „Ваведење“, „Рођење Христа“ диве многобројни посетиоци и сви они који долазе да под њеним засвођеним аркадама слушају класичну музику на традиционалном фестивалу „Охридско лето“.

ПОГРЕШАН КОРАК

Упало је још једну шибицу и покушао да у тако кратком времену обухвати погледом што више може. Налазио се у јами дубокој педесет метара. Светлост дана једва је допирала кроз отвор који је био тако далеко од њега.

Већ је покушао да се извуче, али је киша, која је падала претходног дана, претворила зидове његове клопке у житко блато које му није допуштало да се попне уз њих. И да није било блата, био би то немогућ подухват.

Сео је и запалио једну од три цигарете које је имао. Педесетогодишњи Џон Елмс почео је да се пита да ли ће тако завршити: заробљен на дну напуштеног рудника олова у Корнволу.

Можда нико никада неће наћи чак ни тело...

ОПАСНА ЖЕЉА

Све је почело једног јулског дана прошле године када је Џон, који се запослио као берач јагода на неком имању, сазнао да посла више нема.

Одлучио је да неколико дана проведе лутајући по стеновитом крају Сент Џаста у југоисточној Енглеској. У руксак је спаковао нешто топле одеће и ћебе, јер је планирао да ту ноћ проведе напољу.

Усред пустаре убрзо је наишао на напуштени рудник „Вил Едвард“. Зауставио се над једном од блатњавих јама да у њу баци неколико каменчића. Безазлена жеља да се поигра скупо ће га стајати...

Док се примицао отвору како би боље чуо тренутак у којем ће ка-

менчићи ударити о дно, оклизнуо се и полетео доле.

Неравни зидови јаме успорили су пад, тако да је, када је најзад треснуо о дно, био само страшно угруван. Влага и хладноћа натерали су га да се прво топлије обуче, а затим је покушао да се врати на површину. Врло брзо је схватио да му то неће поћи за руком.

Увио се у ћебе и сео на делић сувог тла између блатњавих бара. Почео је да чека.

ПОСЛЕДЊА ЦИГАРЕТА

Хране није имао, али је бар воде за пиће било довољно. Имао је и оне три цигарете. Иако је почео да осећа умор, није се усуђивао да заспе — надао се да ће неко наићи. Морао је да верује у то. И поред свега, на крају је ипак заспао.

Пробудио се у зору следећег дана. Питао се шта да ради. Покушао је да виче, али му се вратио само ехо сопственог гласа. Поново је покушао да се узверује уз зидове и већ после десетак минута схватио је колико су његови напори узалудни.

Сео је сав очајан, али је у следећем тренутку срце почело лудачки да му лупа. Чуо је гласове. Неко је, далеко горе над њим, викао.

Онда су око њега почели да падају каменчићи — ти људи су радили исто што и он претходног дана. Устао је и из спег гласа почео да виче:

— Хеј, ви тамо! Упомоћ!

Дуго није престајао да дозива, чак и онда када му је постало јасно да га нису чули и да су већ

ЖУТИ ПЛАМИЧЦИ СВЕЛОСТИ ЗАИГРАЛИ СУ ЗА ТРЕНУТАК ПО ХРАПАВИМ И НЕРАВНИМ ЗИДОВИМА ЈАМЕ, А ЗАТИМ СУ СЕ, ИСТО ТАКО ИЗНЕНАДНО, УГАСИЛИ. ЗАРОБЉЕНИ ЧОВЕК ЈЕ, ПИПАЈУЋИ, ПОТРАЖИО ШИБИЦУ. КУТИЈА ЈЕ БИЛА ГОТОВО ПРАЗНА. МОРАЋЕ ДА ИХ ШТЕДИ...

одавно отишли. А ако су нешто уопште и чули, вероватно су помислили да повици долазе са оближње плаже.

Сада је његова самоћа била још страшнија. Још јуче је знао да су шансе да га неко спасе мале. Једну од њих управо је пропустио. Хоће ли му неко пружити другу?

Плашио се више него до тада, а и глад је одједном почела да га мучи. Попио је мало кишнице, а затим утонуо у сан.

Највећи део другог дана, петак, провео је у грозничавом сну. Још се надао да ће га неки случајни пролазници можда ипак открити, али је знао да су шансе слабиле са свакиом откуцајем сата на његовој руци.

Питао се да ли ће икада поново видети своју породицу и пријатеље. Имао је мајку у Лондону и сада су, после толико година, по глави почеле да му се врте успомене из детињства. Иако је знао да она не може да га чује, говорио јој је наглас.

У суботу је попустио своју последњу цигарету. За њега је то, на неки начин, представљало сигуран знак да је крај близу. Надао се да ће до тада већ изгубити свест.

Када се у недељу пробудио, више није имао снаге ни да се усправи. Равнодушно је поново легао.

ДРЖИТЕ СЕ!

„То је, дакле, крај“ — помислио је, али за разлику од претходних

дана та му мисао више није изгледала тако страшно.

А онда су, изненада, на дно његове тамне клопке почели да падају каменчићи. Последњим остацима снаге, повикао је што је гласније могао.

Чули су га. Није могао да заустави јецање које је прекидало његове повике. Глас му је довикнуо.

— Држите се! Идемо по помоћ.

Сат касније, Џон Елмс је стајао поред отвора јаме у којој је провео скоро пет дана. Захваљивао је својим спасиоцима — седамнаестогодишњем Марку Фаранцу и петнаестогодишњем Колину Везлију. Да они нису одлучили да крену на камповање, он не би остао жив.

Одједном је чак имао снаге и да се шали са полицајцем, ватрогасцем и обалским стражарем Мајком Озбурном који се преви спустио до њега.

Било је тачно пола девет увече те недеље када је Џон Елмс коначно извучен на површину. Прошло је скоро пет дана од оних једанаест сати пре подне када га је један погрешан корак однео у провалију.

Прво што је у болници урадио било је да, уз зачуђујући апетит за човека који је поднео оно што је он, за неколико минута поједе огромну кајгајну. Тек после тога се истуширао и легао.

Лекари су констатовали да се, с обзиром на његову авантуру, налази у одличном стању и да је имао много среће. Више него што је и он, последњег дана тамо на дну, смео да се нада.

М. И.

ДО ЗЛАТА — СНОМ

До следећег олимпијског злата неке екипе можда ће доћи на тај начин што ће своје атлетичаре — стрпати у кревет. Тренираће се, наравно, као и до сада, али, кажу спортисти лекари, и на један други начин — у сну.

У неким земљама већ извршема тестирања потврдила су оно што су рекли стручњаци. Хипнотички изазване сеансе сна окусили су на својој кожи пливачи, спринтери и тркачи преко препона. За сада се зна шта су урадили тркачи — мушкарци су време потребно да се претрчи 2 хиљаде метара смањили за 16,8 секунди. Жене су своју стазу, краћу за хиљаду метара, претрчале за 6 секунди брже. И једни и други захваљујући хипнотичком сну.

Тајне нема. Док атлетичар спава под хипнозом, убеђују га да се неће замарати или осећати болове у мишићима, чак и ако улаже још више напора у осмочасовни тренинг. Мисли се на онај који се одиграва на јави.

DIK
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

ТАЈАЦ У УЧИОНИЦИ

КАДА ГА ЈЕ ПРЕДСТАВНИК ВАТИКАНА У БЕОГРАДУ ОБАВЕСТИО ДА ЋЕ ГА ТУЖИТИ ЈЕР ЈЕ СВОЈОМ КАРИКАТУРОМ У »ПОЛИТИЦИ« УВРЕДИО »ЊЕГОВУ СВЕТОСТ«, УМЕТНИК ЈЕ ОДГОВОРИО: »ПОШТО ЈЕ ПАПА СВЕТАЦ, ЗА РАСПРАВУ НИЈЕ НАДЛЕЖАН ОВОЗЕМАЉСКИ, ВЕЋ НЕБЕСКИ СУД. ПРЕДЛАЖЕМ ДА СЕ ЖАЛБА ПРОСЛЕДИ ДАЉЕ!«

Када је у Мусолинијевој Италији дизање десне шаке уведено као обавезан, фашистички поздрав, »Политика« је донела карикатуру због које ће доцније доста неприлика имати и наш песник Милан Ракић, предатни југословенски конзул у Риму.

Карикатура се, на име, звала »Рат и мир« и приказивала је Италијане како поздрављају на нов, фашистички начин, док два посматрача коментаришу то следећим дијалогом.

— Ама, што ови у Италији дижу једну руку увис?

— Па, уморили су се дижући за време рата о-бе!

Цртеж и текст испод њега разбеснео је дучеа Бенита Мусолинија. Примивши неколико година касније у свом кабинету Милана Ракића, који му је предао акредитивна писма и одмах почео говорити о доброј сарадњи Италије и Југославије, Мусолини га је, вадећи из фиоке »Политику« с фамозном карикатуром љутито прекинуо:

— Говорите о пријатељству наших двеју земаља, а шта је ово?

А у дну карикатуре био је уочљив, толико карактеристичан и у Југославији и те како познат потпис — PJER.

ГЛАВЕШИНЕ СЕ ХВАТАЈУ ЗА ГЛАВУ

Као осамнаестогодишњи студент загребачке Сликарске академије, Петар Крижанић почиње 1908. да објављује карикатуре у сатиричном листу »Копри-ве«, под кратким псеудонимом »Регге«, да би тако избегао казне у уметничкој школи. Француски облик његовог правог имена, даће у »Политици«, где прелази 1923, чувено »PJER«, његово уметничко и новинарско име и презиме, прави заштитни знак за изузетан дух и изванредну цртачку вештину.

Прву карикатуру, као четрнаестогодишњи ученик, направио је на часу математике у родној Глини. Цртеж је духовито представљао озлоглашеног професора и то — математике! Да би му напакали, другови из разреда предавали су цртицу неком другом до самом професору кога је она представљала.

У учионици је завладао тајац. Петар је био сигуран да оштра казна неће изостати. И док је, пренеражен, очекивао бујицу професорових прдњи, па мо-

жда чак и батине, математичарево лице се изненада развукло у пријатан осмех. Сви су тек сада били запањени: до тада увек намерно и строги наставник пришао је свом ученику-карикатуристи и помиловао га по глави:

— Свака ти част, Крижанићу! Ово ћу задржати као успомену!

Тада је први пут у животу великог уметника дело његових руку разведрило и насмејало другог човека, и то страшног професора математике!

Можда је овај давни догађај помогао Пјеру да се убудуће не плаши ни најгорих последица због својих карикатура по мноштву новина и књига. Сједињујући временом у себи све што је неопходно мајстору овог вида ликовне уметности — брзост, наглашену актуелност — Пјер је постао и дуго остао човек који врхом цртачког пера изражава оно што су мислили многи људи.

Када га је пре 56 година Слободан Рибникар, тадашњи директор листа, довео у своју »Политику«,

Пјер је постао карикатуриста у овим новинама, исмевајући на свој, пјеровски начин све појаве у друштву и свету које су заслуживале да буду извргнуте сатири. Често су се и врло утицајне главе-шине, и у земљи и у иностранству, хватале за главу од беса угледавши у »Политици« свој лик на Пјеровој карикатури. Није био поштеђен чак ни — папа. А како је тадашња, предатна југословенска влада, и те како полагала на односе са Ватиканом, избио је прави скандал што се »тај Пјер« ругао »светом оцу папи«. Али, и тада се показало да је Пјер — Пјер.

Када га је, на име, папски нунције (званични представник Ватикана) у Београду позвао к себи саопштивши му да је тужен због увреде »његове светлости«, Пјер је истог тренутка одговорио:

— Пошто је папа светац, за расправу није надлежан овоземаљски, већ небески суд. Предлажем да се жалба проследи даље!

Нунције није имао куд, опет је био исмејан, и у-

плашивши се да ће још више нагабусити — повукао је тужбу.

Али, ни Пјеру није увек било лако. Из дана у дан правити карикатуре и кроз њих критиковати најмоћније из врха власти, исмевати особине оних који су једним потезом могли заувек зауставити његово перо и пролити убојиту крв туша — значило је, врло често, играти на ивици провалије. А то се најбоље показало 1941. године.

Тада се показало шта су неки о Пјеру мислили. Био је принуђен да се дуго, све до 1944. кад је отишао у партизане, крије на Златибору и у Мостару под лажним именом. Јер, многи су и те како желели да га смакну. На жалост, Пјер није могао да их ућутка на свој начин — карикатуром.

ГЕНЕРАЛ У СВОЈОЈ СТРУЦИ

Живећи до одласка у Мостар на Златибору, као сељак Петар Марић, Пјер је био одушевљен гостопримством ових горштака, радиношћу, духовитошћу и — родољубљем. Многи су знали ко се крије иза седе поткресане браде, у обичном сељачком сукненом оделу. И нико га није одао, захваљујући опет његовим дугогодишњим прилозима у »Политици«. Али, једна нарочита награда, скромна и велика истовремено, дочекала је Пјера већ прве ноћи по доласку у партизане.

Група високих партизанских команданата на челу са генералом и народним херојем Владом Шегртом зановила је у обичној сељачкој колиби са

само једним креветом. Са њима је био и Пјер.

Пред спавање, Владо Шегрт се обрати карикатуристи:

— Пјер, ти си истински генерал у својој струци и ти ћеш спавати у кревету, а ми остали на поду...

КУКУ, ТОДОРЕ!

Иако је нацртао око 5000 политичко-сатиричних карикатура, Пјер Крижанић је стизао да се бави илустровањем и опремом књига. Чувене су његове илустрације у пољском издању Сремчевог романа »Поп Ђира и Поп Спира« из 1936. године и цртежи у »Оливеру Твисту« 1932. године. Човек за чије је карикатуре Велибор Глигорић рекао да су »глас и ехо народа«, поклањао је нарочиту пажњу проналажењу и неговању младих новинарских и сликарских талената. Његово »откриће« је и Зуко Џумхур, на свој начин Пјеров наследник у »Политикиној« спољнополитичкој карикатури.

Пјер Крижанић је међу првима код нас објавио и целовите књиге карикатуре: »Наше муке« 1923, »Куку, Тодоре« 1927. и »Двадесет година против фашизма« после рата. Његове карикатуре дуго су објављивали најпознатији немачки, француски, италијански, руски и енглески листови, међу којима и чувени »Манчестер Гвардијан«.

Девизе да се »његово стваралаштво заснива искључиво на стварности« држао се све до смрти 1962. године, победивши непобедиво: да карикатура, као новинска вест или чланак, живи врло кратко.

И. Лончар

Не брините, учинићемо све што можемо! — рекао је инспектор Џон Воудин мајци Дениса Брауна који је четири дана раније, 15. фебруара 1976, имао удес на путу између своје фарме и места Маунт Ајса, где се налазила његова мајка. Она је пошла да га тражи са посадом малог изнајмљеног авиона и успела да препозна камион — заглављен у блату и окружен водом на километре унаоколо.

Инспектор је изнео мапу на сто...

У БЛАТУ

Већ је почео период тропских киша кад за 24 часа падне и 450 милиметара кише по квадратном метру — излију се потоци и реке и за трен ока изолују забачена села у унутрашњости Аустралије. Браун није желео да на својој фарми остане заробљен два или три месеца. Покупио је најпотребније и одмах кренуо ка месту Маунт Ајса, удаљеном око 250 километара.

После неколико часова мирне вожње, камион се изненада нагнуо и предњи точкови су утонули у блато. Денис је хитро искочио из кабине и до појаса пропао у муљ који се осећао на сумпор док га је, гргољећи, усисавао као живи песак. Каменито тле, неколико метара испод пута, спречава упијање воде која се слива с околних брежуљака, тако да се подлога неасфалтираног пута полако засити водом. Услед велике врућине формира се блатна кора, довољно чврста да одржи човека, али возило — никако.

Браун је знао да пешице неће далеко стићи. После болести прележане у детињству лева нога му је била одузета. А било је мало вероватно да ће туда, бар за наредна два месеца, проћи неко возило.

Те ноћи је непрестано лила киша. Вода је надошла са свих страна и опколила Брауна. Цео следећи дан узалуд је покушавао да ослободи возило које је све дубље пропадало у каљугу.

Ујутро је појео последњу конзерву. Дан је био несносан: температура се попела на 42 степена. Изморен врућином и влагом, наредни дан дочекао је потпуно исцрпљен и обесхрабрен.

А тада се појавио мали авион „цесна“ из којег су му бацили пакет са храном. Од тог тренутка Браун више није имао разлога да очајава.

СПАСИОЦИ НА МУКАМА

Инспектор Воудин је наредио Реју Бренд и Грегору Робсону да крену у помоћ Денису Брауну. Истог тренутка натоварили су полицијски камионет неопходном опремом и похитали из Камувила, 150 ки-

КРОЗ МОЧВАРУ И ПРАШУМУ

ДЕВЕТ ЧАСОВА ПАКЛА

ПОЧЕО ЈЕ ПЕРИОД ТРОПСКИХ КИША И ДЕНИС БРАУН НИЈЕ ХТЕО ДА ДВАТРИ МЕСЕЦА ОСТАНЕ ЗАРОБЉЕН НА СВОЈОЈ ФАРМИ. ПОКУПИО ЈЕ НАЈПОТРЕБНИЈЕ СТВАРИ И КРЕНУО НА МЕСТУ УДАЉЕНОМ ПРЕКО ДВЕСТА КИЛОМЕТАРА.

лометара југоисточно од места где се налазио Браун.

Последњих пет километара спасиоци су били приморани да возе брзином хода, па чак и спорије — пут је био препун дубоких рупа, испресецан потоцима, опасним пешчаним наносима и црнкастим, блатним површинама на којима су точкови проклизавали. Борили су се тако неколико стотина метара, а онда је пут потпуно нестао под водом. После шест часова мукотрпне вожње стигли су до Дениса Брауна.

Радост, на жалост, није потрајала дуго: тек што су спасиоци повукли Денисов камион, терен је поново попустио па је и њихово возило запало у муљ.

Пуна четири часа њих тројица су подбацивали под точкове мања стабла и жбуње покушавајући да ослободе возило, али узалуд, оно је све више пропадало. Било је немогуће успоставити и радио-везу.

Припремала се нова провала облака. Око поноћи, Робсон је предложио да сам крене у Грегори Даунз.

месташце са свега 12 становника удаљено 67 километара, и потражи помоћ. Он је био најснажнији, а сем тога познавао је околину — ту је рођен и одрастао. У свакој другој прилици овакава одлука била би равна самоубиству, али поручник Бренд је ипак прихватио предлог и Робсон је без речи нестао у тами.

МЕЂУ ОТРОВНИЦАМА

Првих десетак километара пропешачио је прилично брзо. Онда је изненада зачуо тутањ водене бујице и ломљаву стабала које је вода чупала из корена: један поток је нарастао у претећу реку која је, по Робсоновој процени, била широка око 100, а дубока бар 3 метра.

Загазио је у воду, али је нагло устукнуо зачувши потмуло оглашавање крокодила. Знао је да река Грегори, у коју се онај поток уливао свега неколико километара ниже, врви од њих. Ослушкивао је десетак минута покушавајући да утврди где се налази животиња а онда одлучно загазио у воду. Иако је био добар пливач, осетио је да га бујица носи — према крокодилу. Са свих страна сустижала су га и ударала стабла. Кад је испружио руку да уклони дугачку грану, згрозио се осетивши да је то нешто живо. Престрављен, сачекао је да вода однесе даље хладно тело питона, које му је клизило преко лица.

Нешто даље Робсона су чекала нова искушења: неколико отровница покушавале су, баш као и он, да се докопају сувог.

Наредних 15 километара ишао је кроз каљугу и во-

ду која му је досезала до струка, а онда је почео да скида комад по комад одеће. Сав изранављен, бранећи се од комараца и пијавица, губио је тле под ногама. Хватајући се за корење и жбуње, изишао је на чистину а онда је почела киша која се убрзо претворила у пљусак. Небо су парале муње — предзнак новог невремена и још веће опасности за поручника Бренда и Дениса Брауна. Зору је дочекао потпуно исцрпљен. Једва се крећући, устукнуо је одједном пред највећом отровницом коју је икад видео. У тренутку који му се чинио као вечност, гледали су једно у друго. Почео је полако да се повлачи, а онда се дао у бег.

ЧОВЕК У ДРОБИЛИЦИ

Ускоро је температура прешла 30 степени и влага је почела да гуши Робсона. Погледао је на сат. Иако је прошло већ доста времена, чинило му се да је све време био на једном месту. Почео је и да халуцинира. Механички ходајући, погнуте главе, није ни чуо ломљаву испред себе. Подигао је поглед и спазио човека за воланом дробилице. Тело му је клонуло.

Човек са машине одмах га је одвезао у Грегори Даунз. Нико није могао да верује да је Робсон у овако тешким условима за девет часова препешачио око 67 километара. Око пола пет после подне Робсон се са групом спасилаца вратио истим путем до Дениса Брауна и поручника Бренда.

Д. В.

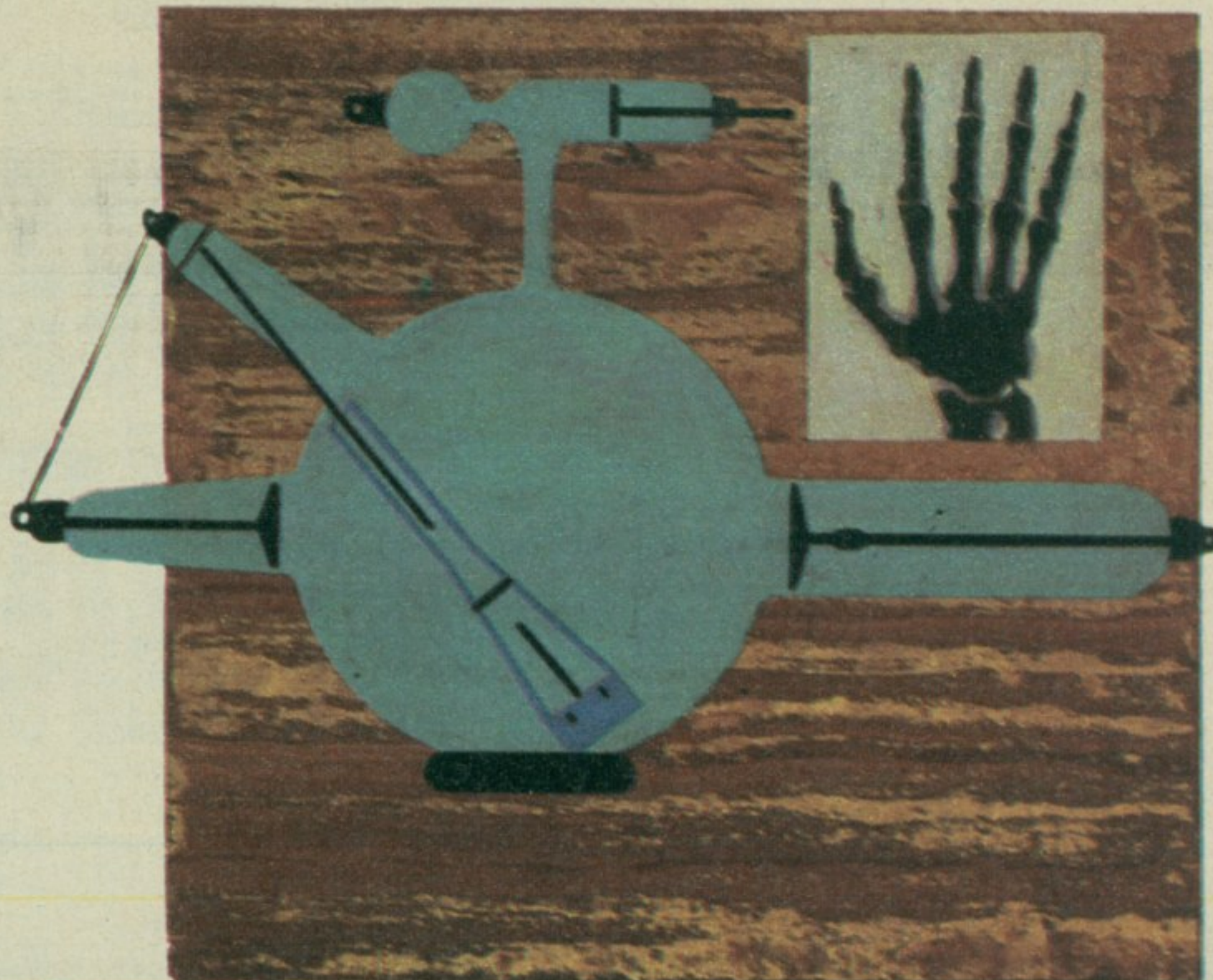

ПРОНАЛАСЦИ

КОЈИ СУ МЕЊАЛИ СВЕТ

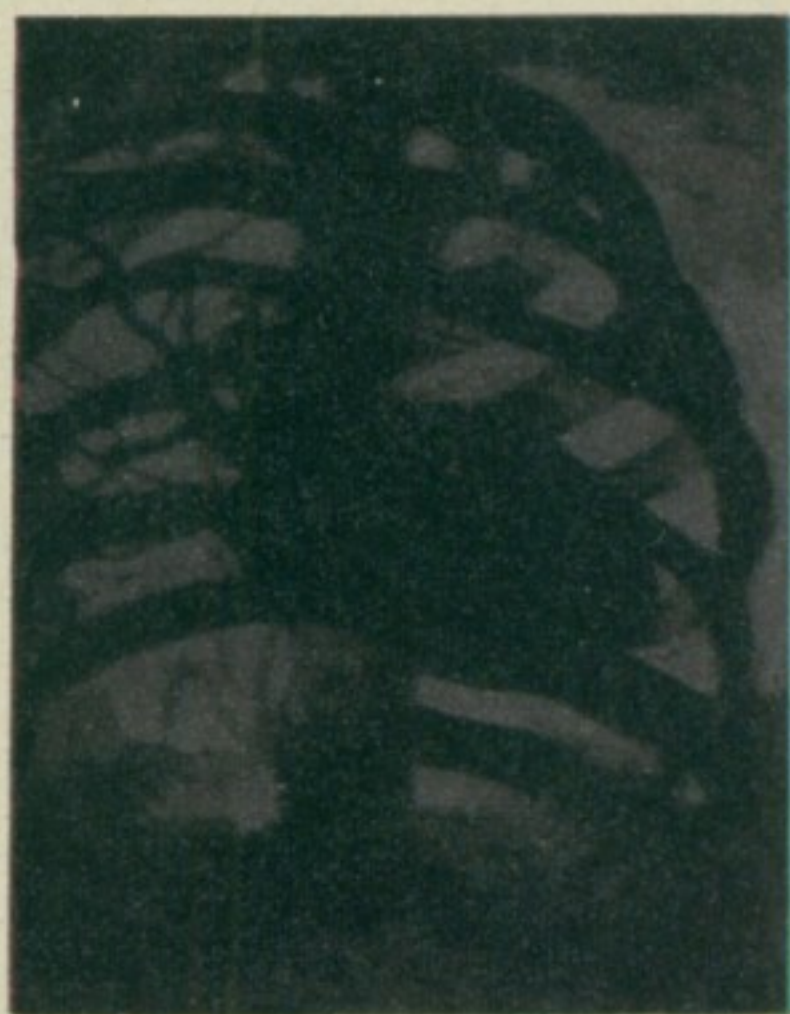
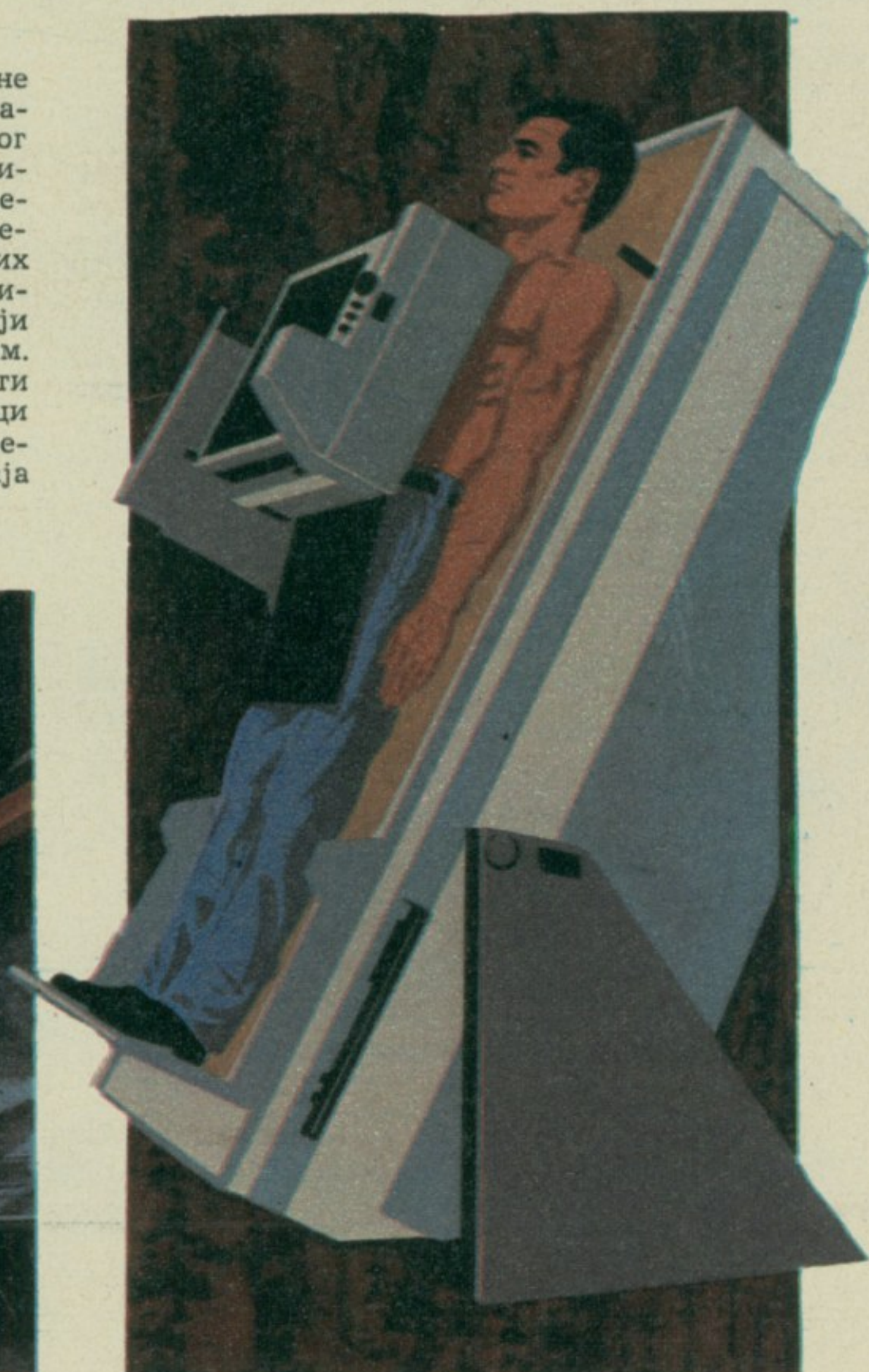
ПРОДА

Х-ЗРАЦИ — Откривени 1869. године, катодни зраци су проучавани читав низ година. Настају под дејством јаког електричног поља између електрода у испумпаној цеви (катодна цев). Катодна цев је стаклена са двема затопљеним електродама. Када се на електроде прикључи високи напон, из катоде излазе зраци под чијим се утицајем, на одређеном месту у цеви, јавља слабо светлуцање. Испитивања су показала да су катодни зраци, у ствари, млазеви електрона. На слици десно је једна од првих катодних цеви. Катодни зраци су били предмет проучавања и немачког физичара Рентгена (Wilhelm Conrad Röntgen, 1854—1923), професора на више немачких универзитета. Рентген је до највећих открића дошао док је боравио у Минхену. Приликом експериментисања са катодном цеви, он је 1895. открио да се, када катодни зраци „ударе“ у неку металну плочу, са ове плоче издвајају неки нови, до тада непознати зраци. Ово зрачење (слика доле) назвао је Х-зраци, а они су касније добили своје име по проналазчу: рендгенски зраци. За овај научни успех Рентген је 1909. године добио Нобелову награду.

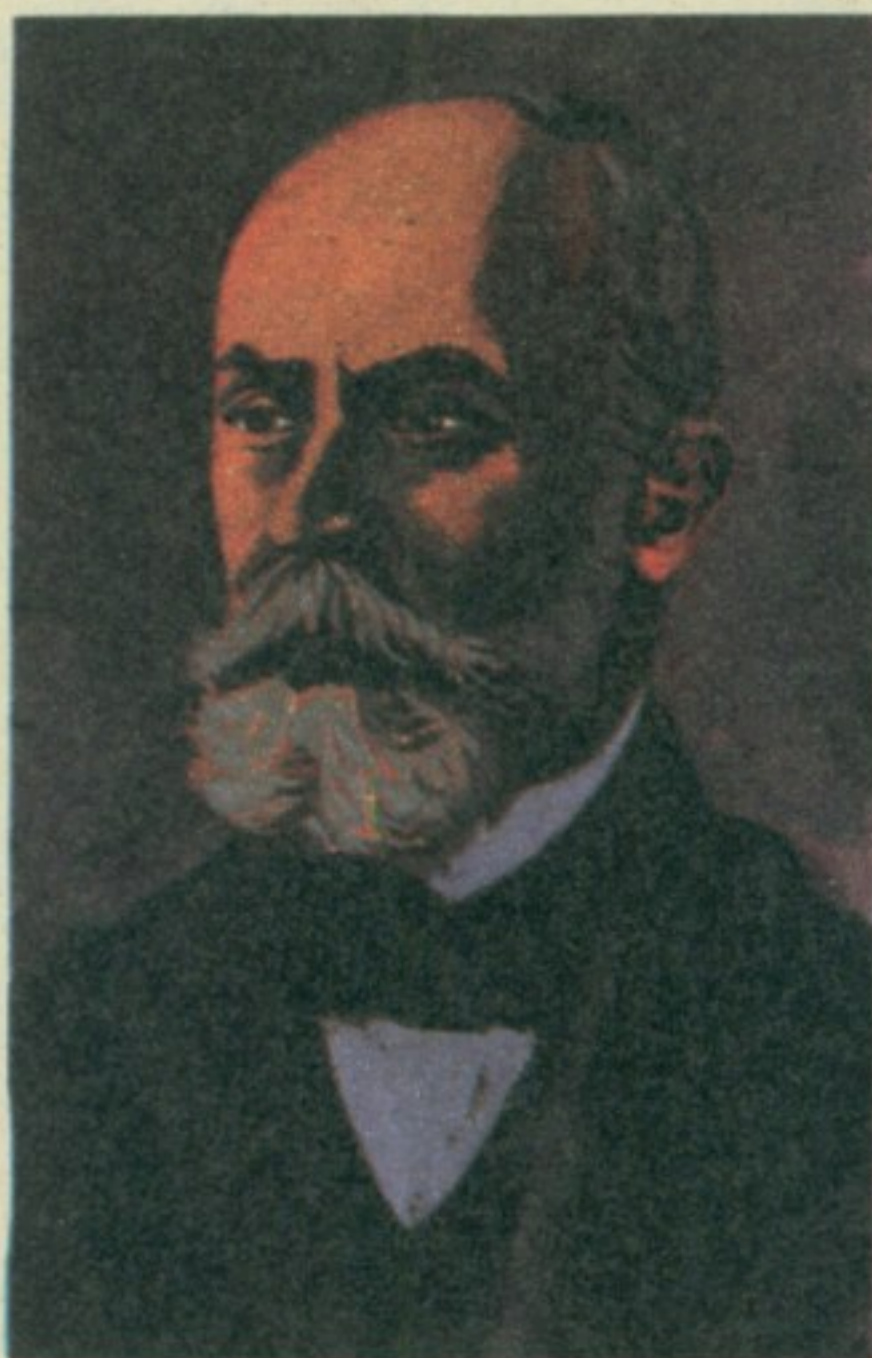
ВЕЛИКА ПРОДОРНОСТ — Рендгенски зраци су, у ствари, као и светлост, електромагнетни таласи, али су знатно мање таласне дужине. Њихова таласна дужина креће се од милионитог до милијардитог дела сантиметра. Испитивања су показала да су рендгенски зраци врло продорни: они пролазе кроз дрво, танке металне плоче и меке делове људског тела, док теже продиру кроз кости, срце, бубреге, желудац и јетру. Ако ови зраци продиру кроз људско тело, онда ће се на филму постављеном на супротној страни тела, добити снимак делова кроз које зраци слабије пролазе, као што то, на пример, показује снимак костију руке на горњој слици десно. Данас се рендген-апарати и снимци људског тела (слика доле) који се добијају помоћу њих, користе у дијагностици.

СНИМАК СКРИВЕНЕ ГРЕШКЕ — Ови зраци не користе се само у медицини, већ и у другим областима. Доња слика приказује коришћење посебног рендген-апарата за контролу металне конструкције. Овако могу да се добију снимци појединих делова конструкције који показују да ли на одређеним местима постоје грешке. Коришћењем ових апарата може да се провери квалитет металног лива. Рендгенским зрацима делује се на комад који се испитује, а с друге стране постави се филм. Тако ће снимак показати да ли у унутрашњости изливеног комада има шупљина или не. Ови зраци могу такође да се искористе за изазивање одређених хемијских промена, за одређивање положаја атома у кристалима и молекулима итд.

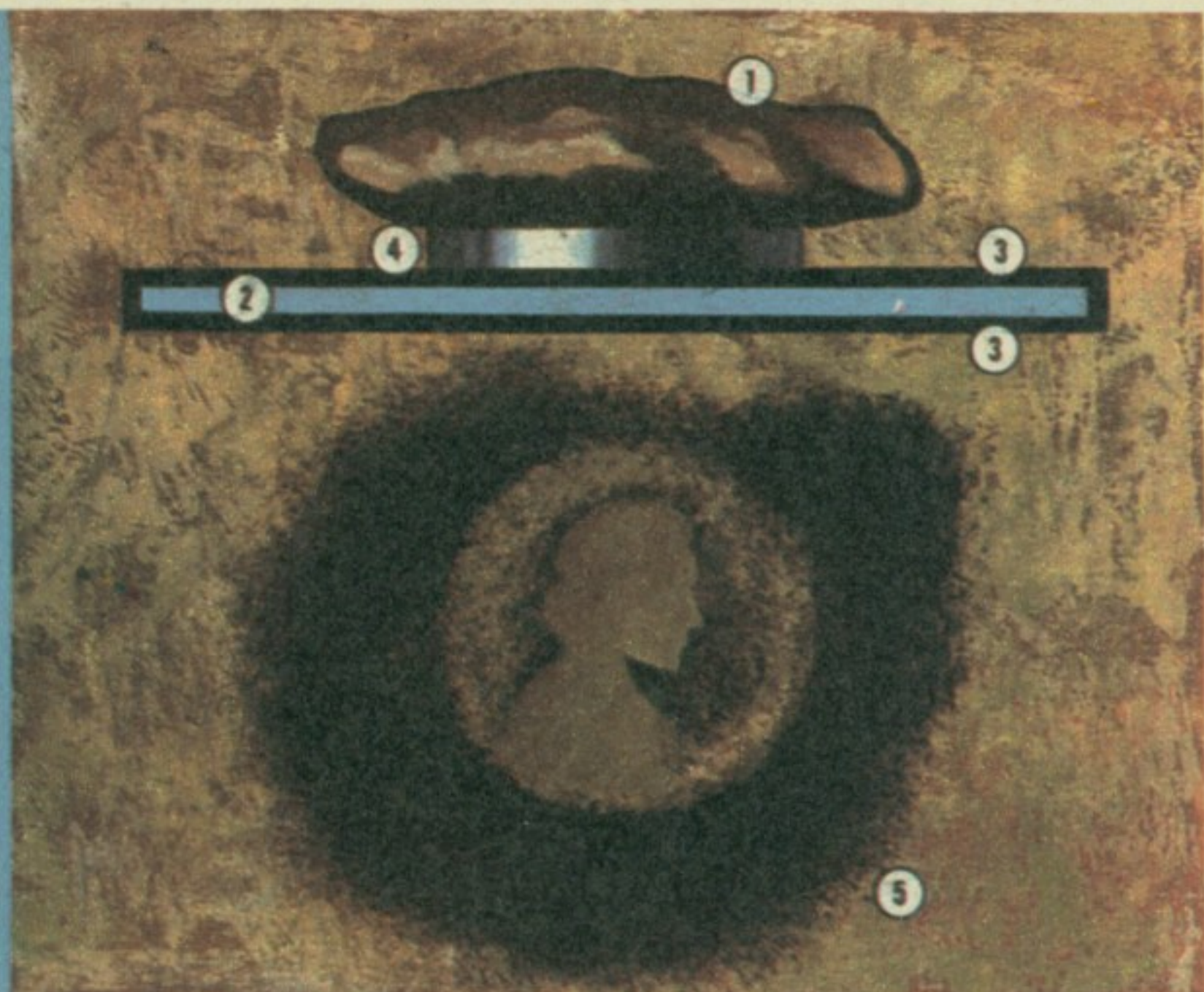

И ЗА ЛЕЧЕЊЕ — Сем у медицини, у дијагностици, рендгенски зраци могу такође да се користе и у терапији, у првом реду код неке врсте тумора. Ова примена се заснива на чињеници да зраци продиру у ћелије и у њима изазивају одређене промене, а могу да доведу и до потпуног уништења ћелије. Али, потребно је да се при раду с њима предузму заштитне мере.

РНИИ ЗРАЦИ

БЕКЕРЕЛОВА ПРОУЧАВАЊА — Чим су откривени рендгенски зраци, француски физичар Бекерел (Antoine Henri Becquerel, 1852 — 1908), на слици лево, желео је да испита да ли у фосфоресцентне материје, које апсорбовано светло делимично исијавају и после уклањања извора светлости, такође емитују ове зраке. За ова проучавања Бекерел је користио разне минерале излажући их сунчевој светлости. Затим је проверавао какве ће промене ови минерали изазвати на фотографској плочи.

РАДИОАКТИВНОСТ — Међу минералима које је користио Бекерел налазио се један минерал хемијског елемента урана. Научник га је држао у орману где су се налазиле и фотографске плоче заштићене црном хартијом. Једнога дана Бекерел је установио да је овај минерал изазвао промене на фотографској плочи, иако претходно није био изложен деловању сунчеве светлости. До промена на плочи дошло је иако је она била заштићена црном хартијом! Ове чињенице су га навеле на помисао да уранов минерал емитује неке зраке.

без спољњег изазивача. С њим је извео низ експеримената, а један од њих приказан је и на слици горе десно. Бекерел је између урановог минерала (1) и фотографске плоче (2), која је била заштићена црном хартијом (3) ставио новчић (4). Када је развио фотографску плочу, показао је јасан снимак новчића (5). Био је то доказ да уранов минерал емитује неке, до тада непознате, зраке који продиру кроз метал и они су, по проналазачу, названи Бекерелови зраци.

БРАЧНИ ПАР КИРИ — Откриће до којег је Бекерел дошао 1896. године изазвало је велико интересовање ондашњег научног света. Међу њима је био и брачни пар Кири: Марија (Maria Curie Sklodowska, 1867 — 1934) и Пјер (Pierre Curie, 1859 — 1906). Марија Кири, која је у Париз дошла из Пољске, магистрирала је физику 1893. године, а годину дана касније и математику. Заинтересована за откриће Бекерела, она је за тему докторске дисертације изабрала проучавање ових појава. Заједно са мужем, већ тада познатим француским физичарем, установила је да и хемијски елеменат торијум емитује сличне зраке, а такође да и поједине уранове руде зраче интензивније него чист уран или торијум. Тако је брачни пар Кири закључио да постоји неки непознат елеменат који се налази у овим минералима. Овакво зрачење они су назвали радиоактивност... После две године напорног рада Марија и Пјер Кири су открили радиоактивни елеменат који су назвали по-

лонијум (по Пољској, отаџбини Марије Кири), а шест месеци касније и други, који су назвали радијум (од лат. radiare-зрачити). За откриће и проучавање радиоактивности, брачни пар Кири је, заједно са Бекерелом, 1903. добио Нобелову награду, а 1911. Марија Кири је добила другу Нобелову награду. Радовима ових физичара, као и многих других, установљено је да је радиоактивност врло продорно и сложено зрачење. Британски физичар Радерферд (Rutherford Ernest, 1871 — 1937) пропуштањем радиоактивног зрачења кроз електрично и магнетно поље утврдио је да један део овога зрачења скреће на једну, други део на другу страну, док на трећи део ово поље не делује. Ове три компоненте радиоактивног зрачења Радерферд је назвао: алфа зраци (позитивно наелектрисани, скрећу ка негативном полу) бета-зраци (негативно наелектрисани, скрећу ка позитивном полу) и гама-зраци (електронеутрални).

ОН ЛЕЊ, ОНА РАЗБОЈНИЦА

КАКО СТАНУЈУ

ље, а повремено земљу избације у гомилице — то су кртичњаци и они показују правац пружања ходника. Кртица уме добро да плива а често своје ходнике копа испод корита река или језера: за њу као да нема препрека у природи! Зато и није чудо што је свуда распрострањена.

М. К.

Код јазавца је ахилова пета — нос. Један једини ударац у нос довољан је да убије овог, иначе веома жилавог дебелокожца. Али, јазавец је зато опрезан, па излази само ноћу. А његов стан, читава подземна грађевина, прилагођен је његовом особеном начину живота. Особеном начину само по бдењу!

Јазавец је можда највећи љубитељ самоће и комфора у целом животињском свету: никада, осим по два месеца годишње у доба парења, не станује са породицом. Јазавчев стан прилагођен је за што удобније ленчање, пошто троји дебелико не воли много да се труди. Осим — док не изгради пространу јазбину.

Јазбина се састоји из више ходника и легла — најудобнијег и најскровитијег њеног дела — у које јазавец довуче меку и топлу „постелину“ од маховине, сувог лишћа или шаше. До легла води више ходника од којих неки не служе за пролаз, него као скровиште за случај невоље. Јазавец обично направи четири до осам излаза на површину који му служе и као отвори за ваздух. Удаљени су једни од других и по тридесетак корака, пошто је јазавчева јазбина прилично велика. Сами ходници дугачки су и по десетак метара, а легло може да буде ископано на метар па и више испод површине.

ЏАНГРИЗАЛО И ЧИСТУНАЦ

У јазбини јазавец одржава изузетан ред и много пази на чистоћу. Томе се уче и млади од првог дана: пошто женка са младунцима не може да одржава онакву чистоћу на какву је навикла док је сама, она у близини легла ископа још једну малу комору у којој мали врше нужду и где она баца све отпатке од њихове хране... Код јазавца нема „врдања“ у погледу уредности!

И место за становање јазавци исто тако брижљиво бирају као што воде рачуна о томе да им „унутрашње уређење“ буде што удобније. Јазбину углавном копају на сунчаној ивици шуме или падини неког брежуљка, а највише воле провалије, пошто су тако најсигурнији да их ни ловци ни шумски непријатељи неће узнемиравати.

Млади јазавци долазе на свет у фебруару и марту. У почетку их мајка доји, а затим почиње да им довлачи црве, корење.

мале мишчеве или друге животињце, док се не науче да се сами исхранују. То ће бити тек на јесен. Пре тога ће јазавчићи провести лето у сунчању, скакутању и игрању испред јазбине и мајке која пази на њих. Међутим, мораће брзо да се науче јазавчићој опрезности, а то значи да ће све мање излазити дању а све више ноћу, што тише... Кад све ово савладају, долази време разлаза, кад мајка и деца одлазе свако на своју страну — млади да нађу или ископају сваки своју јазбину.

Тако почиње љусамљенички живот одраслог јазавца који, кажу, с годинама постаје све џангри-

завији и мрзовољнији. Па док се младунче може врло лако припитомити, са одраслим јазавцем то уопште није могуће. Он је неповерљив и одмах уједа.

Иако их бије глас да су штеточине, јер краду кукуруз, а ретко и пиле или паче, од јазавца има и користи. Он уништава штеточине и тако помаже одржавању шума.

ВОЛИ МРАК И СТОНОГЕ

Мала, црна и тогово слепа кртица спада у највеће прождрљивце у природи, па је зато приморана да буде и — велики радник.

ДЕБЕЛОКОЖАЦ

Јазавец је, заједно са репом, дугачак око метар, али је низак, са кратким, трапавим ножицама и великим стопалима. Када је стар и добро ухрањен, а то бива у јесен, пре зимског сна, тежак је по двадесетак килограма. Има дугачко, круто и чекињасто крзно које је на леђима светлосиво, са стране и на репу црвенкасто, а на доњој страни и ногама — црнопрко. Глава му је бела, са по једном црном пругом са сваке стране њушке која се постепено шири и губи иза ушију. Нос му је црн и увек влажан.

Јазавец је лењ и тром, па је зато навикао да се скрива од ловачких паса, јер им никако не би могао умаћи. Што се хране тиче, он је у стању да једе све, па чак и лешине. Ипак, највише воли бумбареве или зољине саће са медом. Убоди љутих инсеката уопште га не брину јер је — дебелокожац.

Да би дошла до хране, а једе инсекте, бубе, црве, глисте, пужеве, па чак и жабе, пољске мишчеве, гуштере и смукве, кртица непрестано рије нове ходнике. А највећа су јој посластица — стоноге.

Кртица се, кажу природњаци, прилично намути док изгради свој подземни град. Најспретније и најбрижљивије удешава легло, које је обично укупано на скровитим местима, под жилама дрвећа или зидовима зграда, дакле тамо где се споља тешко допире. Тако је кртица сигурна да је за време спавања и одмарања неће снаћи никакве невоље... Кртица легло обложи маховином, сувим лишћем и травом, младим класјем жита, сламом, ђубретом или танким корењем — да јој буде што мекше и топлије.

Легло се ходницима спаја са површином земље, а око њега кртица направи и један нарочит, завојит ходник без излаза који јој служи само за избацивање земље. Сви ти ходници веома су пространи, шири од ње саме, тако да се кроз њих комотно креће, а утабани су тако да су им зидови потпуно глатки.

Кртица три пута дневно иде у лов, па је подручје на којем тражи храну веома велико. Она лови у во доравним ходницима које копа испод површине зем

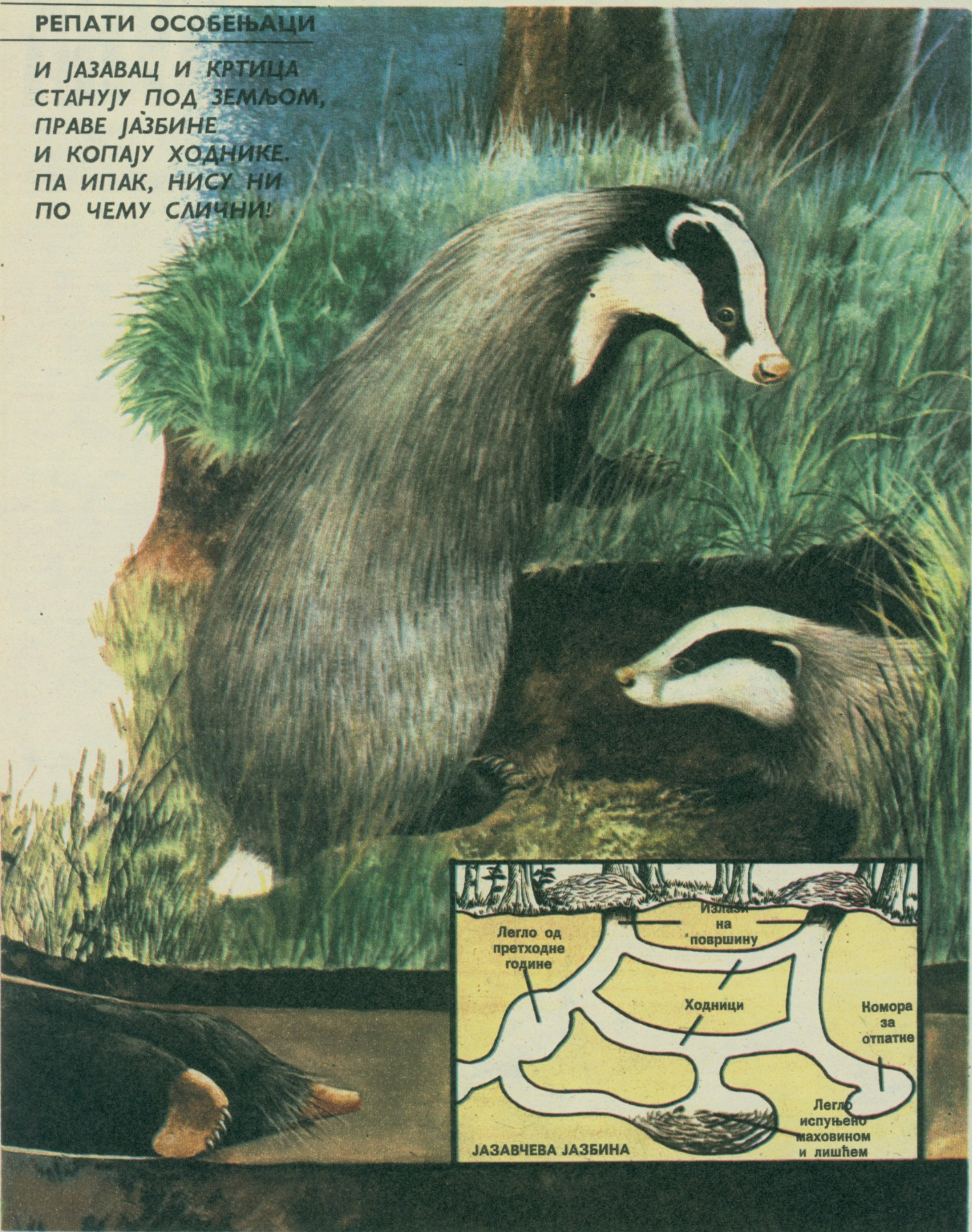
ПРОЖДРЉИВИЦА

Кртица има ваљкасто тело, спреда шиљато, одлично подешено за копање. Глава, врат и труп су као срасли, а ушних шкољки кртица нема, тако да се веома брзо може пробијати кроз земљу. Уосталом, ушне шкољке нису јој ни потребне — она одлично чује — јер се под земљом звук много боље спроводи него кроз ваздух. И чуло пипања као и чуло мириса одлично су јој развијени: кртица напушта плен и кроз дебели слој земље. Кртица има мајушне очи, не веће од зрна мака, а ноздрве смештене испод рилице тако да јој се приликом копања никада не запуше. Предње ноге, веома широке и са jakim мишићима, подешене су јој за копање и поред пет прстију има и шесту, прекобројну кост са јаким канпом. У вилици ова прождрљивица има — 44 зуба... Та животињца не већа од 15 или 17 см. сјајног црног крзна, прави је разбојник!

РЕПАТИ ОСОБЕЊАЦИ

И ЈАЗАВАЦ И КРТИЦА
СТАНУЈУ ПОД ЗЕМЉОМ,
ПРАВЕ ЈАЗБИНЕ
И КОПАЈУ ХОДНИКЕ.
ПА ИПАК, НИСУ НИ
ПО ЧЕМУ СЛИЧНИ!

ОД
НЕСРЕЋЕ
ДО
СЛАВЕ

НАМЕТ ТАЈНУ ЧУВА

Овако је 1935. изгледао централни део Врњачке Бање, стедиште болесника, али и боемије.

ДАНАС НАДАЛЕКО ЧУВЕНА ВРЊАЧКА БАЊА МОЖДА НЕ БИ ПОСТАЛА ТО ШТО ЈЕСТЕ ДА НИЈЕ БИЛО ЈЕДНОГ СИП-ЛЫВОГ КОЊА.

римски легионари, али му је одмах било јасно да је она право неискоришћено благо и да је штета да се ту напаја стока. Основао је Фондаторско друштво лековите киселе вруће воде. Приступило му је 80 чланова са добровољним прилогом од око пет хиљада гроша. Врњачка Бања се припремала за долазак првих посетилаца. Било је то 1868, а већ следеће године у њој их је било 538!

ЋЕВАПЧИЋИ ЗА КОЊА

Мутавцићево Друштво није било дугог века — експлоатацију Бање 1882. године преузела је у своје руке држава. Ничу прве зграде за прихватање гостију. Установљена је и служба надзорника Бање. Посетиоци долазе из разних крајева доносећи са собом постељину, шерпе, лонце, тањире, корита, па и шпорете за кување! Подигнуто је купатило са цементазним базеном и велики отворен павиљон „курзалон“ где се наплаћивала куртакса — накнада за у-

потребу минералне воде. Током 1888. такса је износила 3 динара за „самце“, 5 за породицу са два члана и 3 динара за породицу од три члана!

Данашње купатило без последњег спрата изграђено је 1929, а извор хладне минералне воде „Снежник“ откривен 1926. године. Приватне кафане, хотели, пансиони, санаторијуми, паркови, баште, постају саставни део Врњачке Бање, нарочито између два светска рата и она од тада није само лечилиште него и туристичко место.

Живела је Бања своје дане, а они су били шарени: окупљали су се у њој глумци, књижевници, коцкари, оперски певачи, углађени пробисвети. Вила „Станић“ нудила је изузетну погодност — електрично осветљење и енглеске клозете по собама! У десетак локала за забаву могао се сваке ноћи доживети урнебес. Ту је свирала за клавиром мадам Жизела и певала оперске арије чувена Мила Бонковић. Сетне звуке на виолини извијао је и ништа мање познат боем Бена Циганин. Угледни кафеџија Коста Ракица

грдно се замерио властима што је у кафану довео циганску музику. По њима, свирка „за душу“ задржавала је бањске госте, па су уместо да буду у кревету у осам увече — освитали за кафанским столом! Да би пацијенте одвратили од ноћних седељки, лекари су пустили глас да се чак и поједена јабука скамени у стомаку ако се не поштује лекарски режим! Мало је недостајало да бањар Станко Радосављевић изгуби службу зато што је неком приликом јео подварак са свињетином поред базе-на где су се купали стамачни болесници!

Испред хотела „Круна“, недалеко од данашњег бископа, оркестар „Долибојс“ свирао је мелодије из америчких филмова са Бродвеја. У хотел „Орловач“, потоњу „Звезду“, долазио је само „уштиркан“ свет. Финији, али комотнији гости окупљали су се код „Сотировића“ (данашње „Слободе“). Боемија и они који су „терали кера“ налазили су уточиште у бару „Пиштољџија“ или „Јадрану“. Власник „Народне гостионице“ Раденко Челић није марио за на-

У селу Врњцима, чији се атар простирао делом на благим обронцима планине Гоч, а делом у питомој равници према Западној Морави у некадашњем Срезу трстеничком, Округу крушевачком, службовао је средином прошлог века свештеник Јефтимје Поповић. Хаци поп-Јефта, како га је народ звао, био је више него задовољан животом, јер су побожни сељани доносили и капом и шаком. Али, имао је и једну муку: коња који је боловао од сипње. Носио се мишљу да га прода, купио би га већ неки сиромашак, ал' му жао, навикао на њега. И пустио га: нека лута долином и живи слободно.

Препуштен себи, коњ је пасео по околним ливадама и на појило одлазио у заједничко имање са воденицом Милована Брђовића, Павла Вукојчића и удовице Мирјане Вукојчић. Ту је извијала некаква топла вода киселкастог укуса стварајући баруштину. Сељаци су обилазили извориште као легло заразе. Баш зато што је то знао, поп Јефта се изненадио чувши да његов коњ тамо пије воду, а запрепастио када га је после три месеца угледао — чилог.

ЛАЖНЕ ПРИЧЕ

Нашавши се у чуду, свештеник је потерао дората кући. И одиста: од сипње ни трага — коњ је јездио као у младим данима кад је био ждребац! Стаде поп-Јефта да се распитује код старих људи о лековитости топле воде што је извијала у непосредној близини Врњачке Речице и дође у прилику да се још једанпут изненади. Тада му је постало и јасно зашто сељаци шире лажне приче о заражености извора.

Прича је била кратка, али потресна. На извор топле воде долазио је некада из Новог Пазара спахија Алија Билановић, С њим је увек стизала свита од двадесетак душа. Чitava булумента живела би цело лето о трошку сељака који су морали не само да им у земљи „дубе“ калс и пуне их лековитом водом, већ да их и хране и поје најлепшим ђаконијама и пићима. Овај намет је толико додигао Врњанчанима да су проклели извориште и међу собом се зарекли да о њему ником ништа не кажу. Чак и по одласку Турака наставили су по старом плашећи се да и српске власти не ударе исте наме-те!

Поп Јефта им је једва искалчио истину о лековитости минералне воде и поверио је добром пријатељу Павлу Мутавцићу, окружном начелнику у Крушевцу. Заронивши у прошлост, окружни начелник је открио да је о исцелитељској моћи врњачке воде оставио писани траг Немац Зигмунд Хердер који је за рачун кнеза Милоша Обреновића испитивао рудне жице по Србији. Случај је хтео да начелнику ускоро оболи јетра и да се за воду у Врњцима заинтересује истакнути научник и професор Велике школе у Београду Јосиф Панчић. Тако је Панчић постао прави научник који је анализирао састав и својства врњачке термалне воде, а окружни начелник Мутавцић први званични посетилац будуће бање. На Панчићеву препоруку дошао је да ту лечи јетру и на изворишту озидао од камена мали базен за купање и зградицу за становање где је с породицом провео месец дана!

Крушевачки начелник додуше није знао да су топлу минералну воду у Врњцима користили још

лицкану господу. Волео је народског човека нудећи му гурманску кухињу. А кад му „прораде“ бубице у глави, напио би се и на коњу улетао у кафану појећи га потом вином и нудећи њевапчићима!

КОМЕСАРЕВА ОСВЕТА

Вечерње играчке на хотелским терасама биле су саставни део бањске слике, а шетња прелепим парком где је требало видети и бити виђен, свакодневна обавеза. Уједно, то је била и берза трачева.

Догодвштина је било напретек. Трвење између управника Бање и полицијског комесара, на пример, представљао је бесплатан биоскоп. Једне године за управника је постављен неки официр. Он је навео „гвоздени“ режим. При том је заборавио да је на тај начин стао на жуљ полицијском комесару који је волео да кибицује окретање рулета и картароше док „раде“. Али, ни комесар није био лењ. Некако је сазнао да управник-моралиста проводи ноћи са женама сумњивог морала у свом стану, па му се светио тако што му је свако вече слао под прозор трубача који је свирао поверљиве тајне кад би се управник раскомотио и разнежио.

Бањски парк негован је и чуван са великом љубављу. За невољу, неки млад чувар имао је девојку која је стално, сдлазећи кући, пречицом прелазила травњак. Не знајући како да је уразуми да се окане тога, а да је не наљути, оставио јој је увече на прозору целулу на којој је писало: „Ја те љубим голу-бе гарави, чак и онда кад газиш по трави. Само душо, добро се припази да те Брана управник не спазити!“

Жива знаменитост Бање био је општински курир Станојло Радовановић. Кога Ноле, како су га Врњачни звали, није нашао код куће да му уручи позив, затицао би га у кафани „Два јелена“. Штавише, временом је сасвим престао да одлази људима у стан, већ је свако вече отварао „канцеларију“ у кафани распостревши папире на два — три стола. Потом је вршио прозивку и делио посмиве!

Некада је од железничке станице од Бање госте возио фијакер. Фијакера више нема. Нема ни Чича-Илије Станојевића, ни Добрице Милутиновића, ни Тина Ујевића, ни многих знаменитих људи, сталних бањских гостију, али је Врњачка Бања и данас лепа. Радован Спасић, земљорадник из Тополе, долази у њу сваког лета. Скоро 80 година.

М. Тодоровић

МЕЂУНАРОДНА ГОДИНА ДЕТЕТА

Ахмед никада неће сазнати којег се то дана у јануару родио, зато што су му родитељи неписмени. Његовом доласку на свет присуствовала је само сеоска бабица, а од родитеља нико није затражио да негде убележе рођење детета.

Ахмедов тата Сикандер не живи са породицом. Он је 1600 километара далеко, у великом Карачију где је отишао у нади да ће наћи посао који ће му помоћи да издржава породицу.

Већ годинама из града, једном месечно, стижу паре које он зарађује радећи као слуга. Тај новац није довољан за сва гладна уста у Ахмедовој породици, па зато његова мајка мора да ради у пољу. Последње две године у томе јој помаже и Ахмед. Он се, кад год може, прихвата и сваког посла који му становници села понуде. Зарада није богзна каква, али је свака рупија добродошла.

Откако је и сам почео да привређује, Ахмед више нема времена за школу. Тако се и он, већ у осмој години, придружио огромној армији од 269 милиона малишана из земаља у развоју који не иду у школу.

Сасвим је могуће да је Ахмед врло талентовано дете, али се то никада неће сазнати. Као што се ни њему, зато што не зна да чита, никада неће пружити могућност да упозна ствари које би га, можда, интересовале.

За неколико година и Ахмед ће, као његов отац, највероватније кренути у велики град и баш као и он, наћи ће тамо само неки слабо плаћен посао. И поред свега, Ахмед спада у оне који су имали среће...

Болест прве бебе

Да је то, ма колико невероватно звучало, заиста тако, говори чињеница да је — успео да преживи првих пет година живота. У земљама у развоју то је најопаснији период. Чак и када беба преживи порођај, њу вреба читава армија зараза чији су преносиоци вода и ваздух. Годишње око 5 милиона малишана из ових земаља умире од болести које се никада не би развиле само да им је пружена тако

О ЈЕДНОМ ДЕТИНСТВУ

КАД МИ ЈЕ РОЂЕНДАН?

ЈАНУАРА ОВЕ ГОДИНЕ АХМЕД ГУЛ ИЗ СЕОЦЕТА НХАНПУРА У ПАНИСТАНУ, НАПУНИО ЈЕ ДЕСЕТ ГОДИНА. МОЖДА, СЕ ДАТУМ ЊЕГОВОГ РОЂЕЊА И ПОКЛАПА СА ПОЧЕТКОМ МЕЂУНАРОДНЕ ГОДИНЕ ДЕТЕТА — ОН НИ ЗА ЈЕДАН ОД ОВА ДВА ДОГАЂАЈА НАЈВЕРОВАТНИЈЕ НИКАДА НЕЋЕ САЗНАТИ.

једноставна заштита као што је вакцина.

Од оних који преживе, милиони су до краја живота обележени трајним оштећењима мозга, хроничним обољењима плућа. Други, до краја живота неће видети свет око себе или ће из њега, само за њих, заувек ишчезнути звук.

А за тежак облик потхрањености чему други могу да дају назив „квашниоркор“, афричке мајке имају своју дефиницију: „болест коју прва беба добија када се друга роди“. Долазак другог детета у овом делу света није увек радост, али зато често значи да ће старији брат или сестра остати без јединог извора протеина — мајчиног млека.

Право на ...

Да је Ахмед имао среће постаје јасно и када се зна да му вода коју је пио ипак није пренела ниједну од оних болести које су, у неким градовима Латинске Америке, одговорне за 60% смртних случајева деце до пете године живота.

Ахмед не зна када му је рођендан, не зна да је ова година посвећена деци света, а сигурно, није чуо за Декларацију о правима детета где су записана начела по којима су и њему загарантована одређена права. Нека од њих, Ахмед ипак ужива — име, држављанство и љубав по родитеље.

Па ипак, само чињеница да је био принуђен да се одрекне оног права које је записано у начелу број 7 по којем свако дете „има право на образовање које треба да буде бесплатно и обавезно бар у основном ступњу“, заувек је одредила његову будућност.

М. И.

УМРЛИ ОД СРЕЋЕ

Филемон, хеленски песник и комедиограф, умро је у тренутку крунисања. Шилон, један од седморице грчких мудраца, умро је од радости када је његов син победио на олимпијским играма. Лајбницова нећака умрла је када је угледала ковчег пулн злата који је наследила од свог ујака.

СВЕ АЛГЕ СЕ ЈЕДУ

Све алге, без изузетка, могу да се користе у исхрани. Чак и саликорн која расте у песку, поред воде, има изврстан укус и може да се једе као салата. Алге које се могу наћи у продавницама исхране су, а углавном су са британског или јапанског подручја. Да би се користиле за исхрану, треба их потопити неколико часова у воду док не набубре.

БИМ И БУМ

BABALU

СТРИП

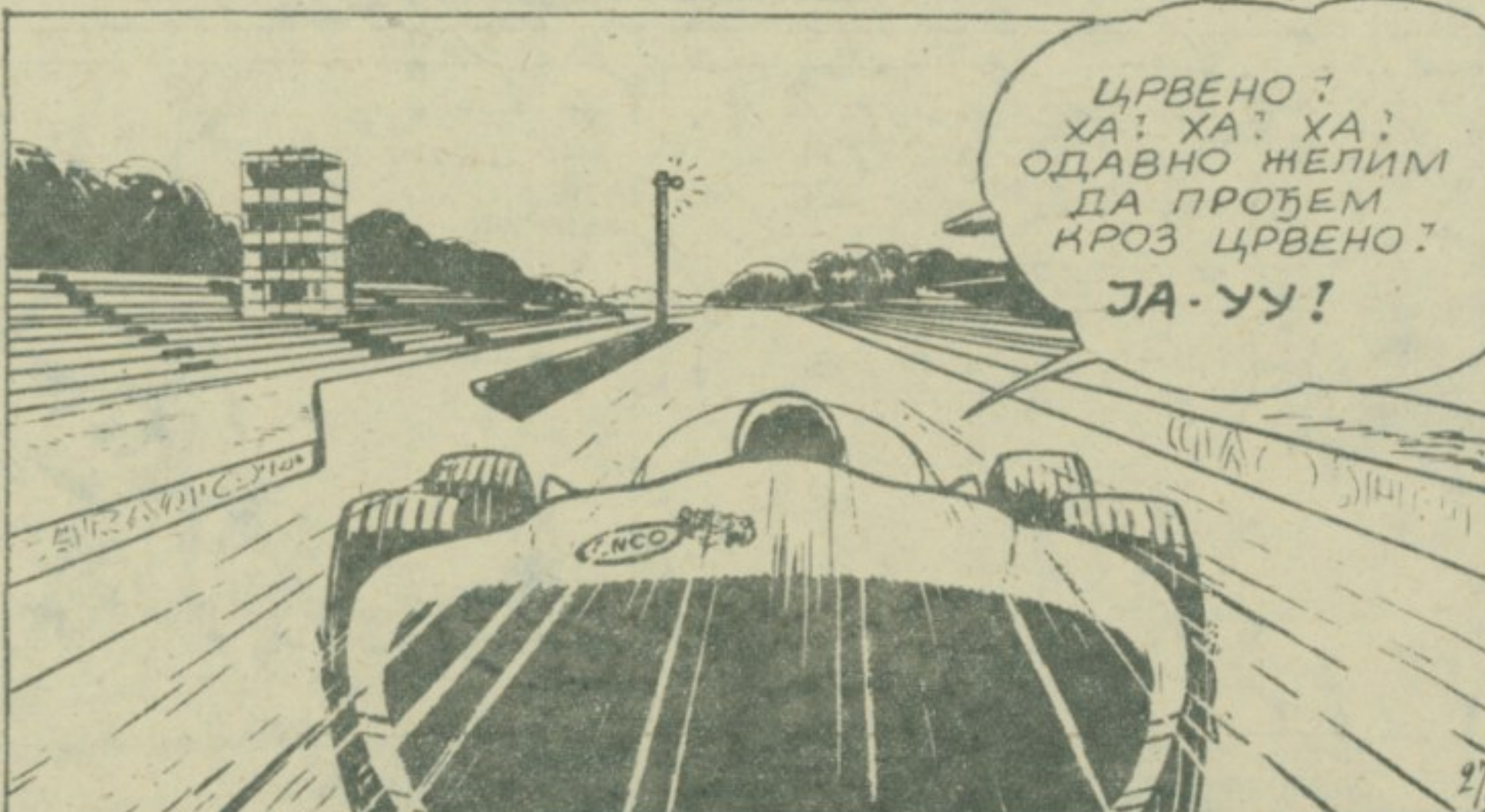
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

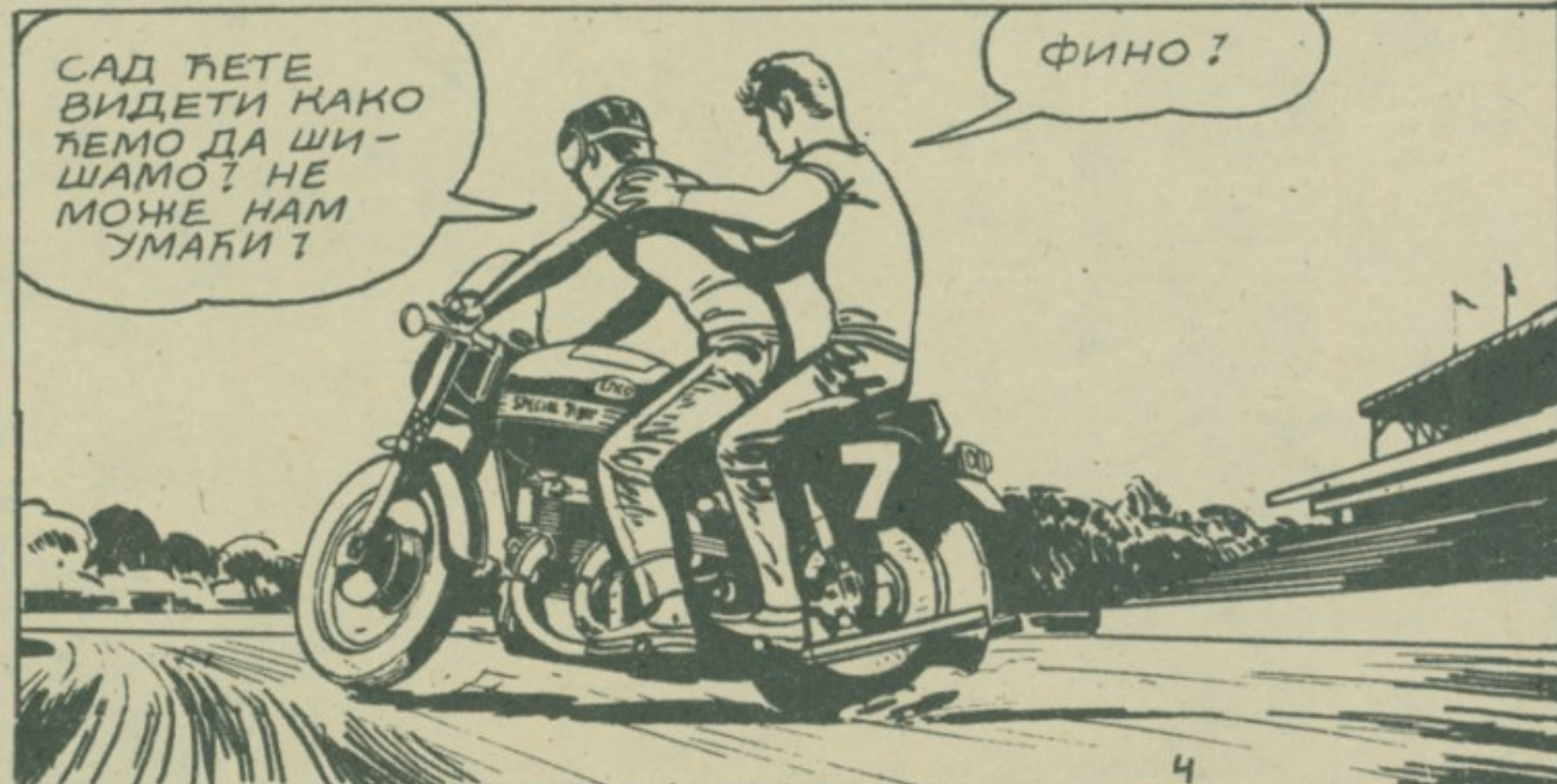
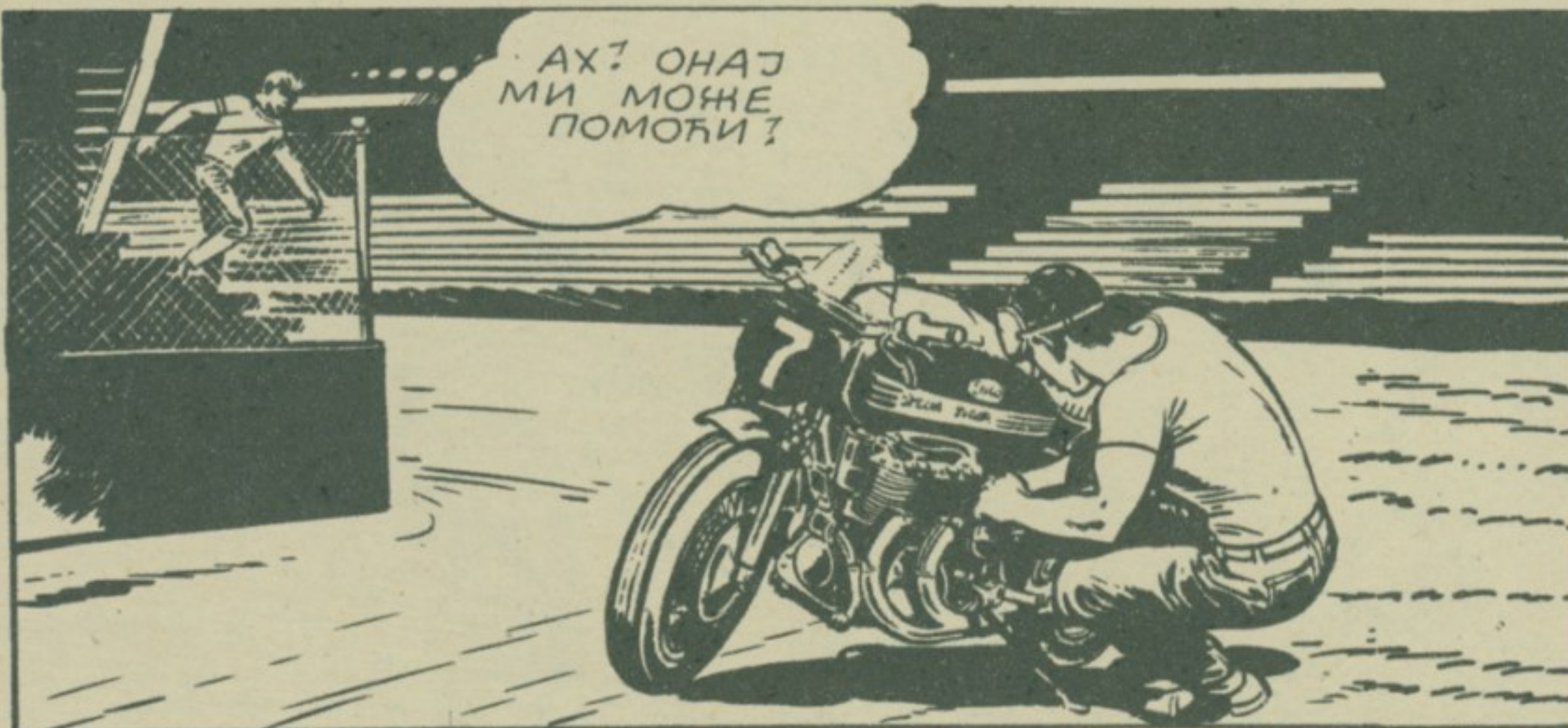
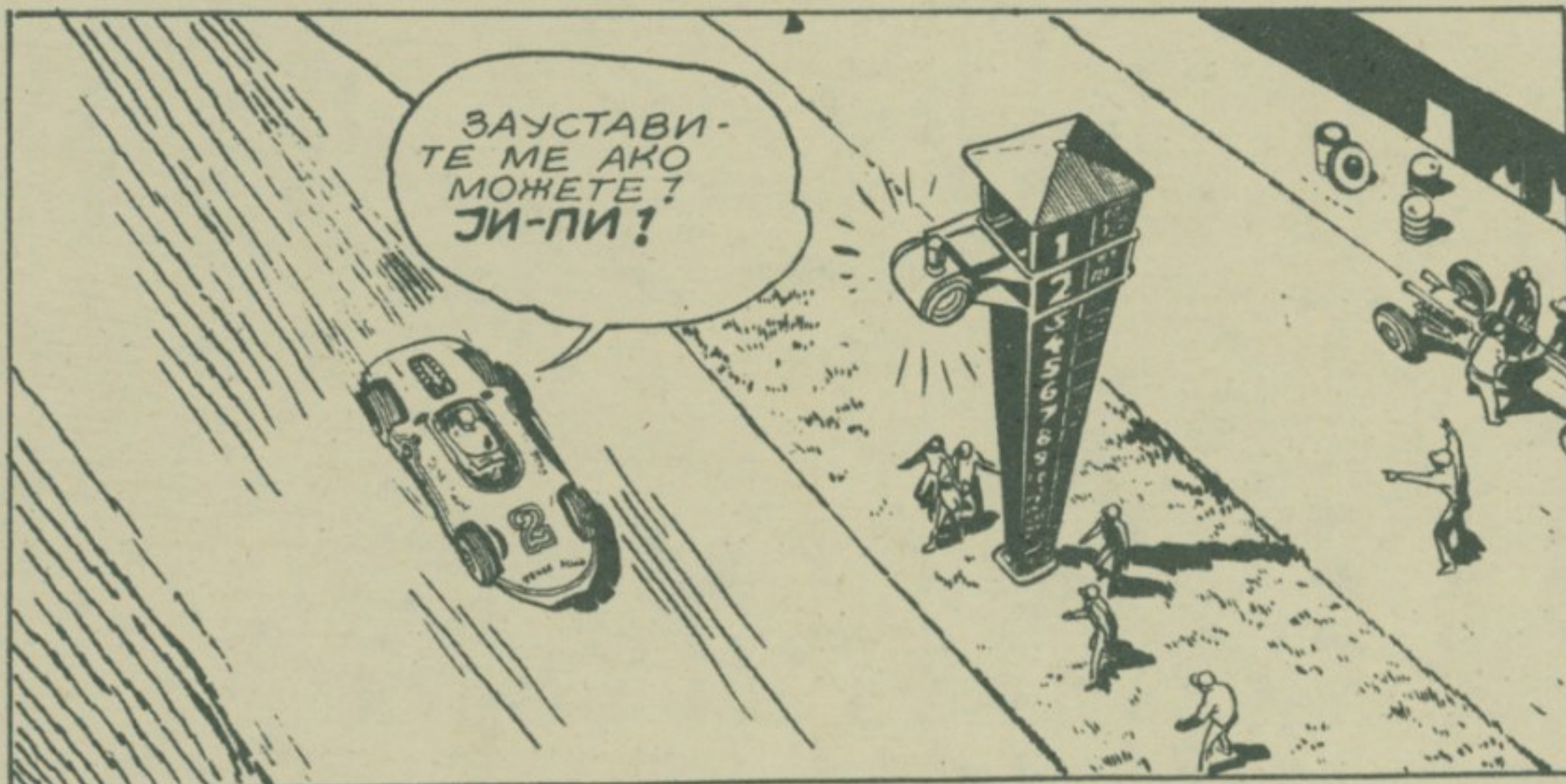
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

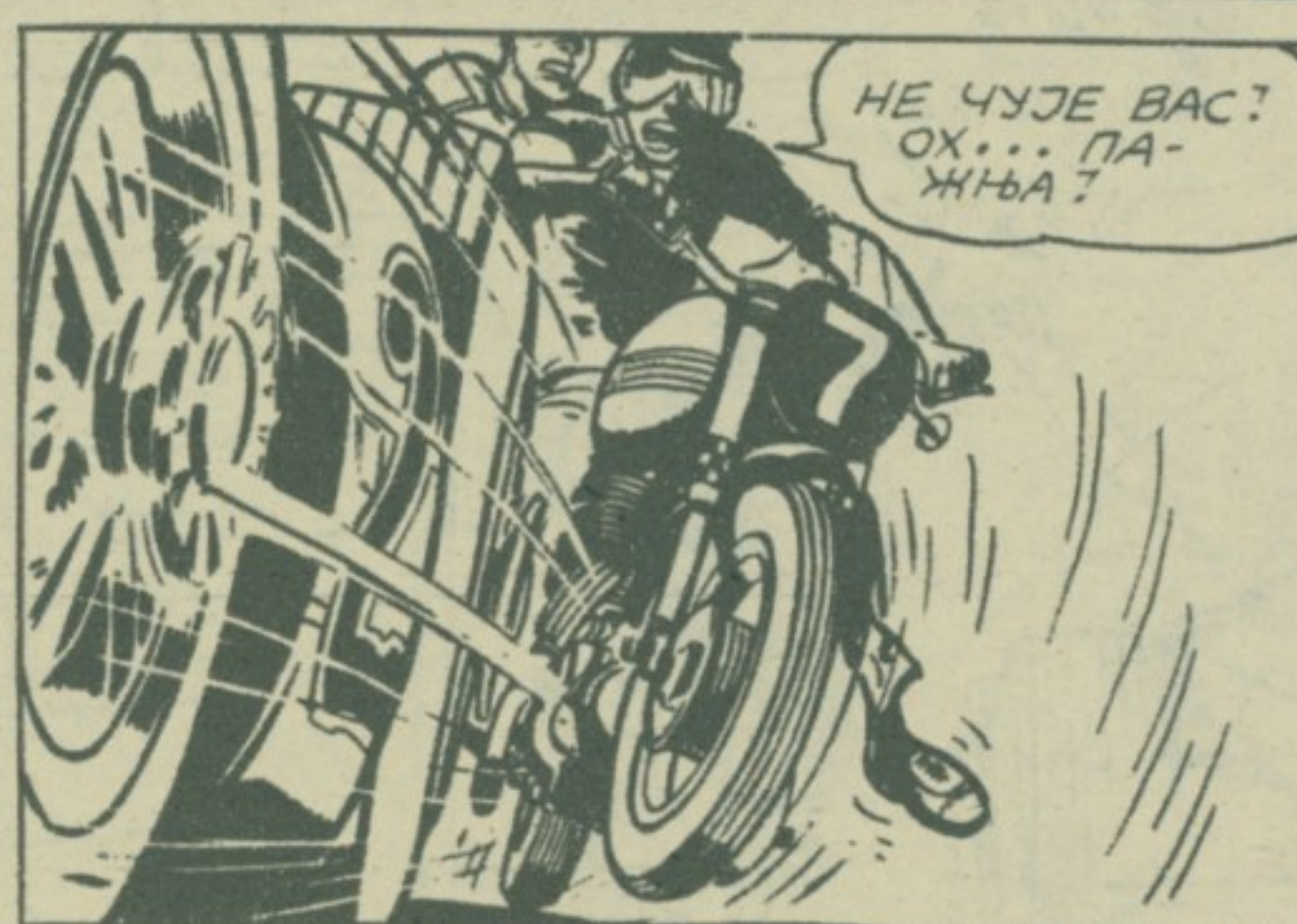
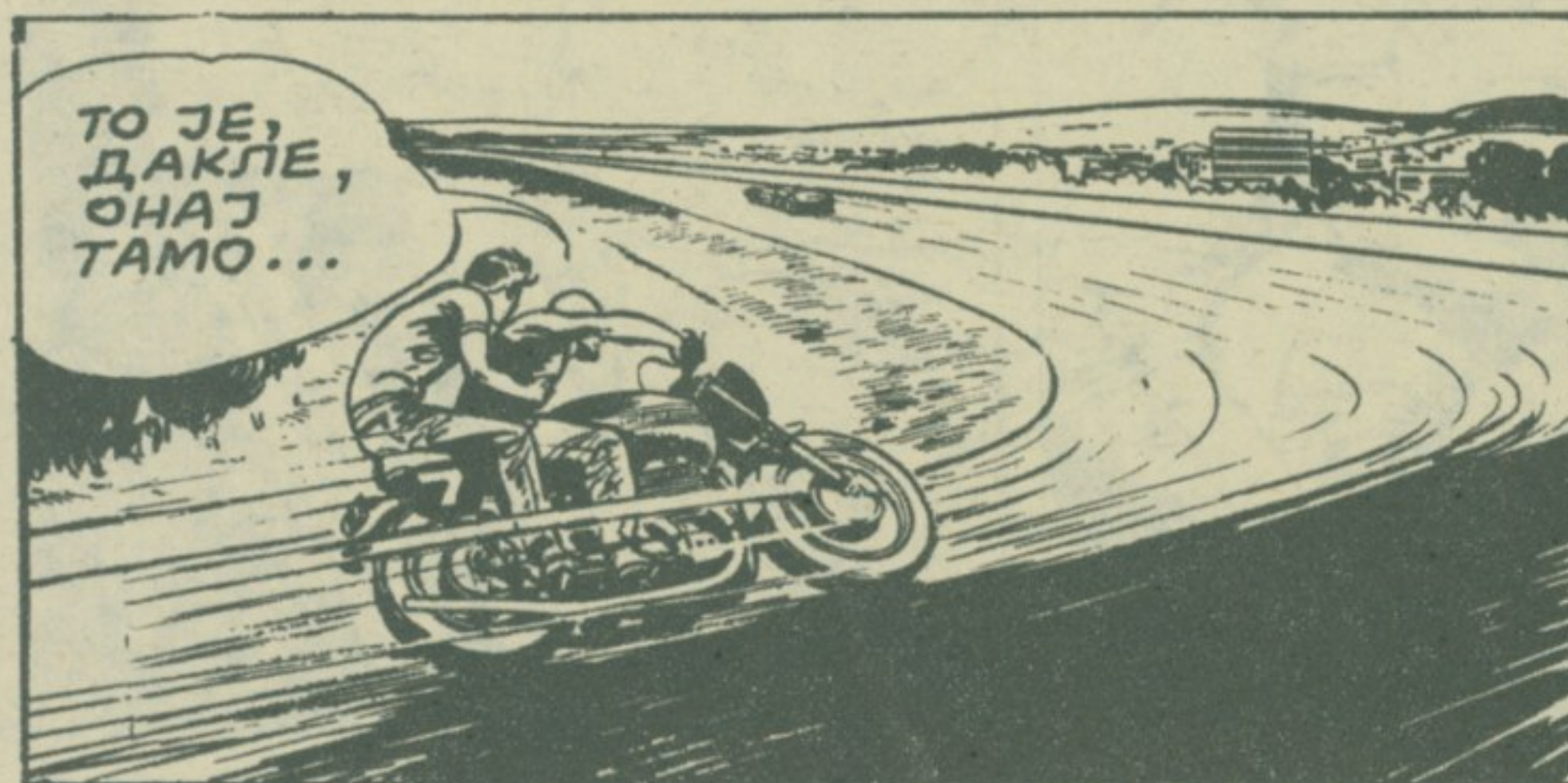
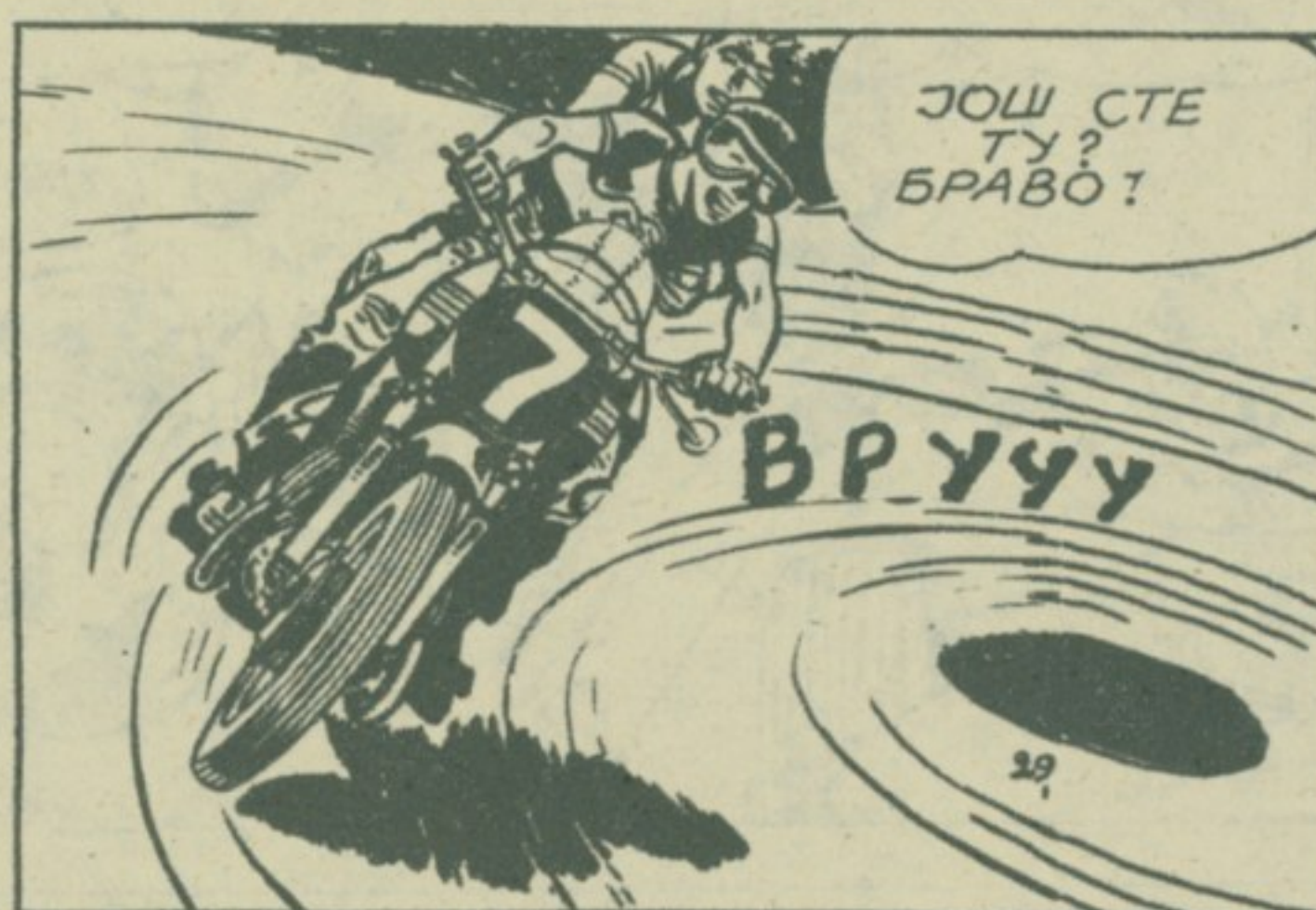
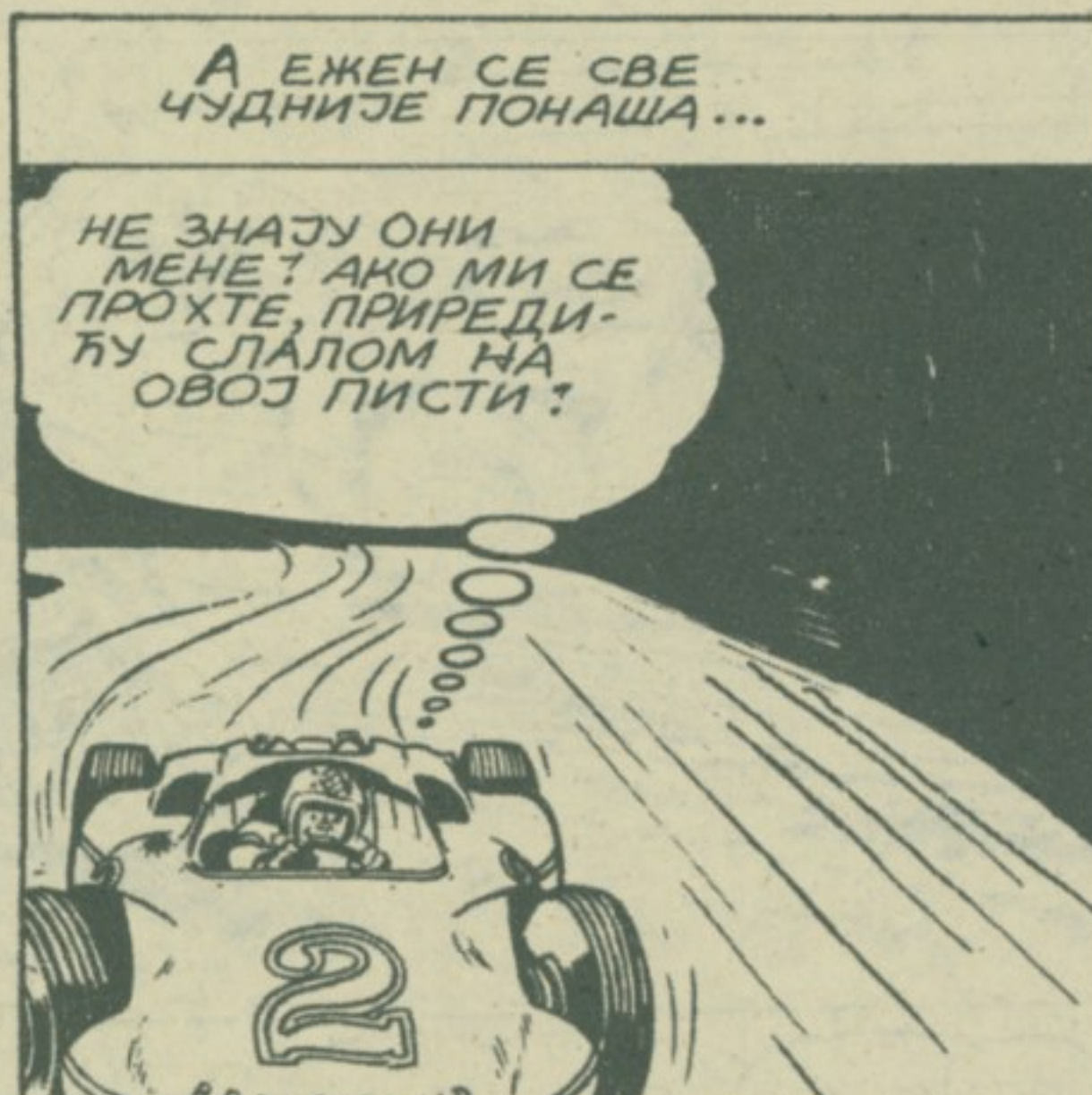
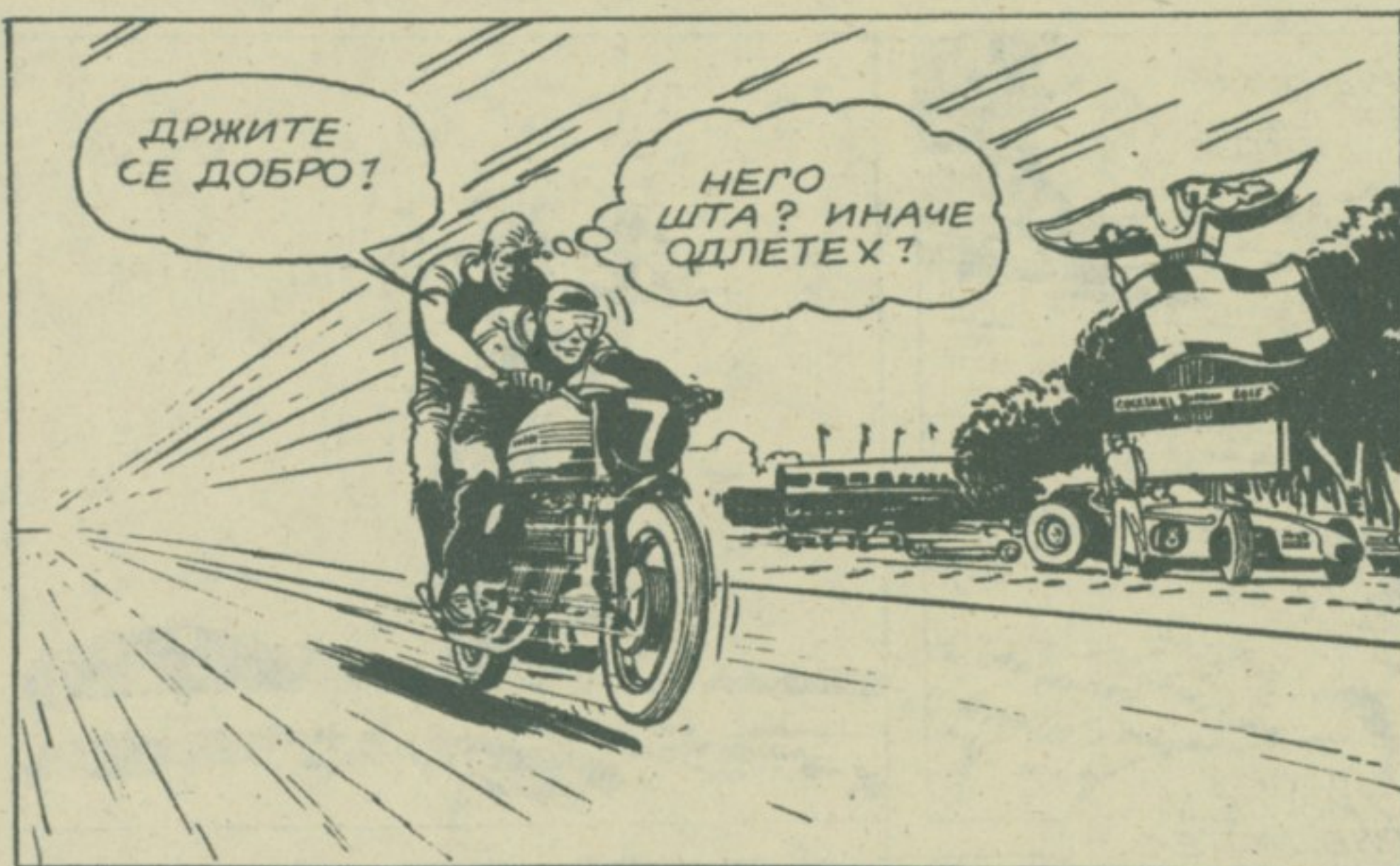
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

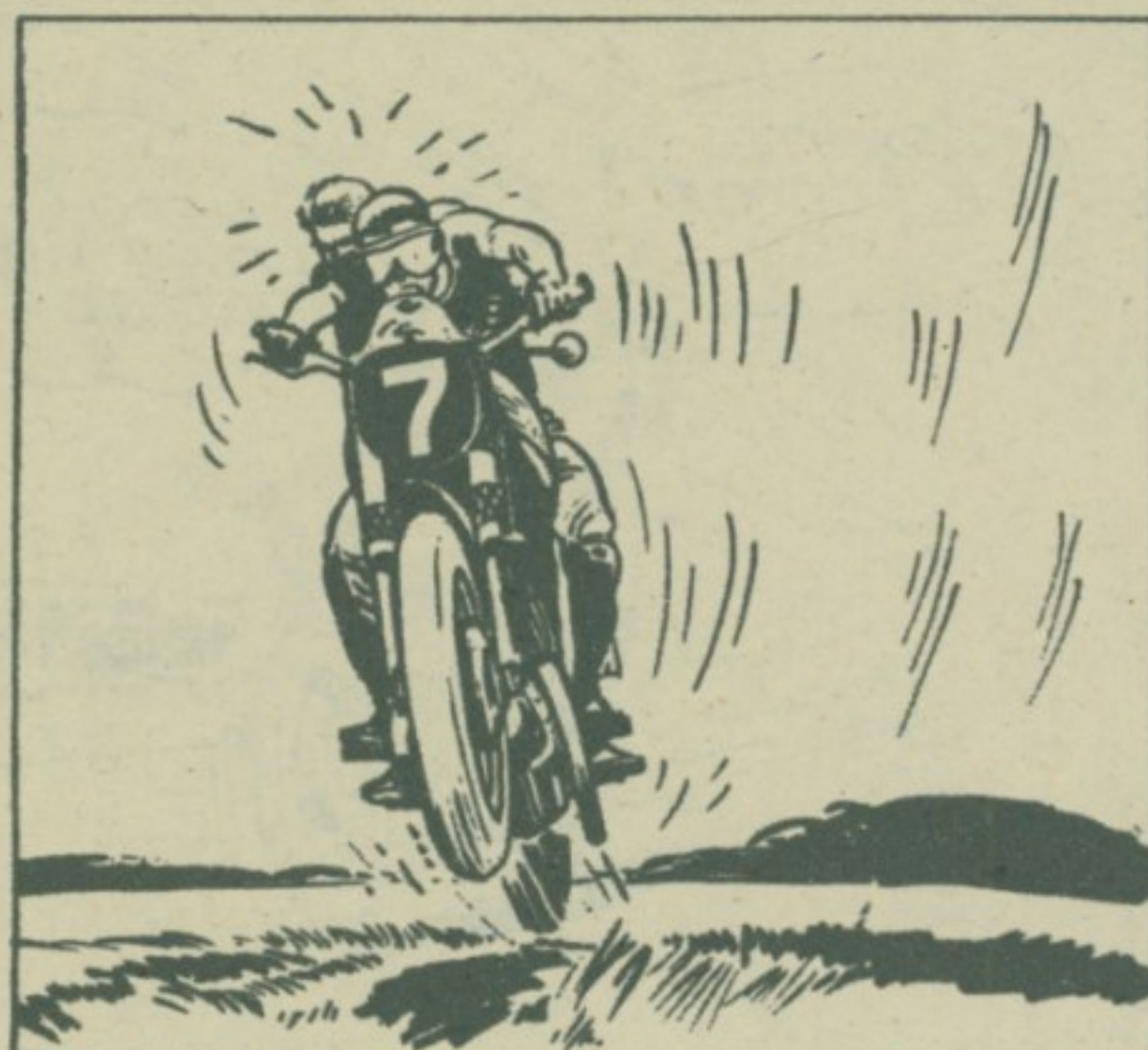
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

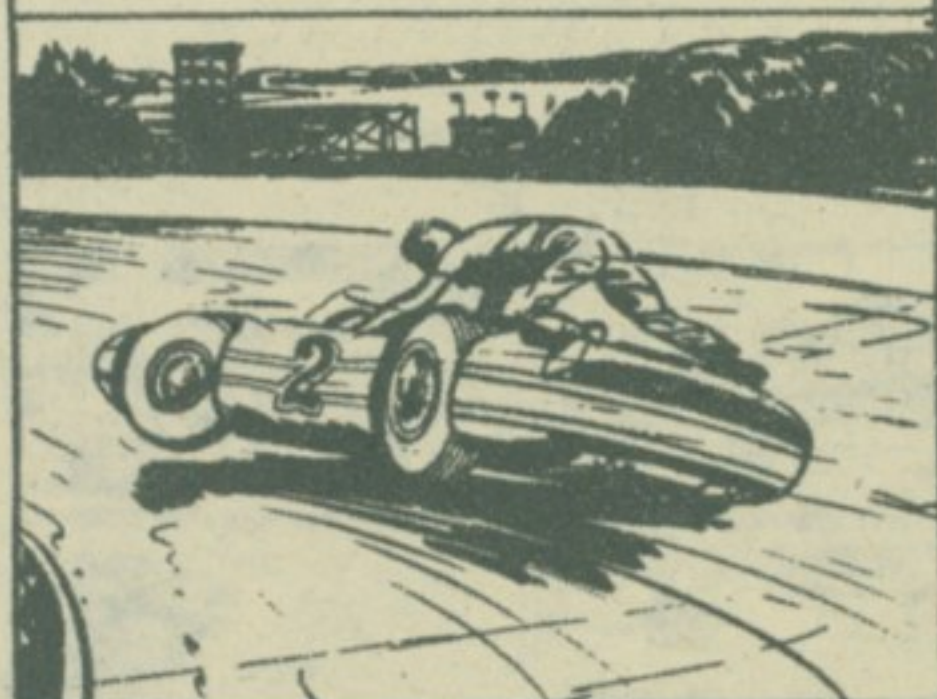
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

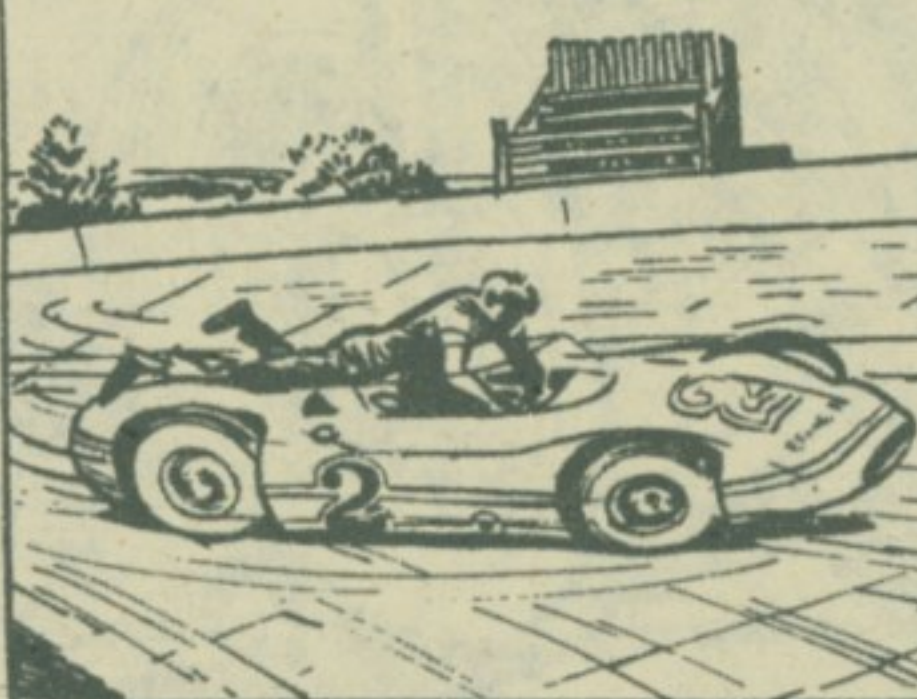
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

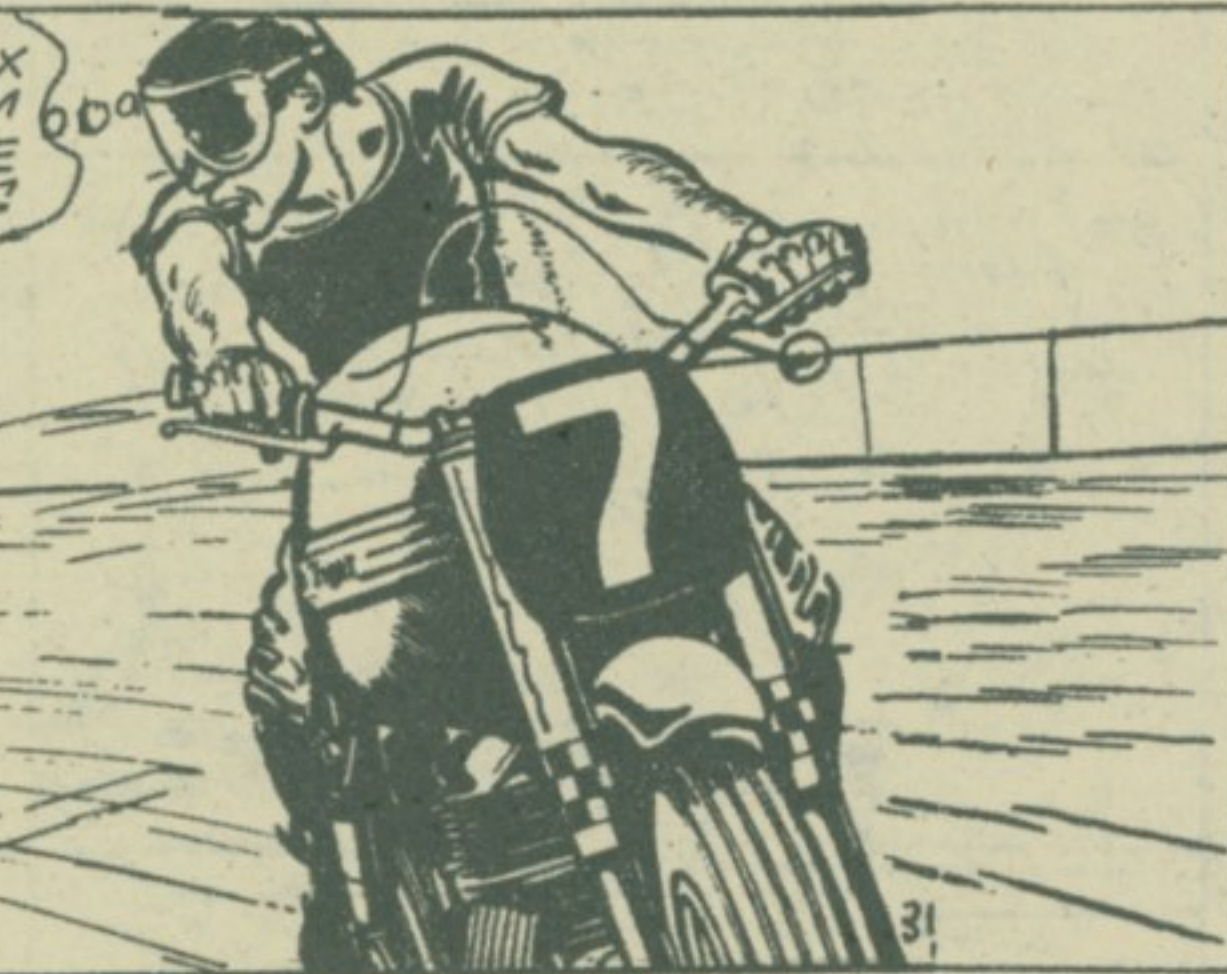
ВАЛАРДИ ЈЕ НАЗНАД УСПЕО ДА ОКРЕНЕ КЉУЧ, АЛИ, ГУБЕЋИ БРЗИНУ, КОЛА СУ ПОЧЕЛА ОПАСНО ДА КРИВУДАЈУ...

БАЦИВШИ СЕ ПРЕКО ЕЖЕНА, ВАЛАРДИ ЈЕ ДОХВАТИО ВОЛАН...

ВОЛЕО БИХ ДА ВИДИМ КАКО ЋЕ СЕ ИЗВУЋИ?

У ИСТОМ ТРЕНУТКУ...

АЛО? ОВДЕ ЏО БАРМЕН! ОБАВИО САМ ПОСАО? СУДЕЋИ ПО УЗБУЂЕЊУ НА КОНТРОЛНОМ ТОРЊУ, ОН ЈЕ ГОТОВ?

НА АЕРО-ДРОМ? ХИТНО ЈЕ!

А НА КОНТРОЛНОМ ТОРЊУ...

ОНАЈ ТИП ЈЕ НЕВЕРОВАТАН! ЗАУСТАВИО ЈЕ КОЛА!

ТРЕБА ЗВАТИ ЛЕКАРА!

ТРЕБА ВИДЕТИ ЈЕ ЛИ ПИЈАН?

СПАВА?

ПИЈАН?

ОН ЈЕ ДРОГИРАН, ЗАР НЕ ВИДИТЕ?

ИЗГЛЕДА ТАКО, АЛИ ЛЕКАР ЋЕ РЕЋИ ШТА ЈЕ?

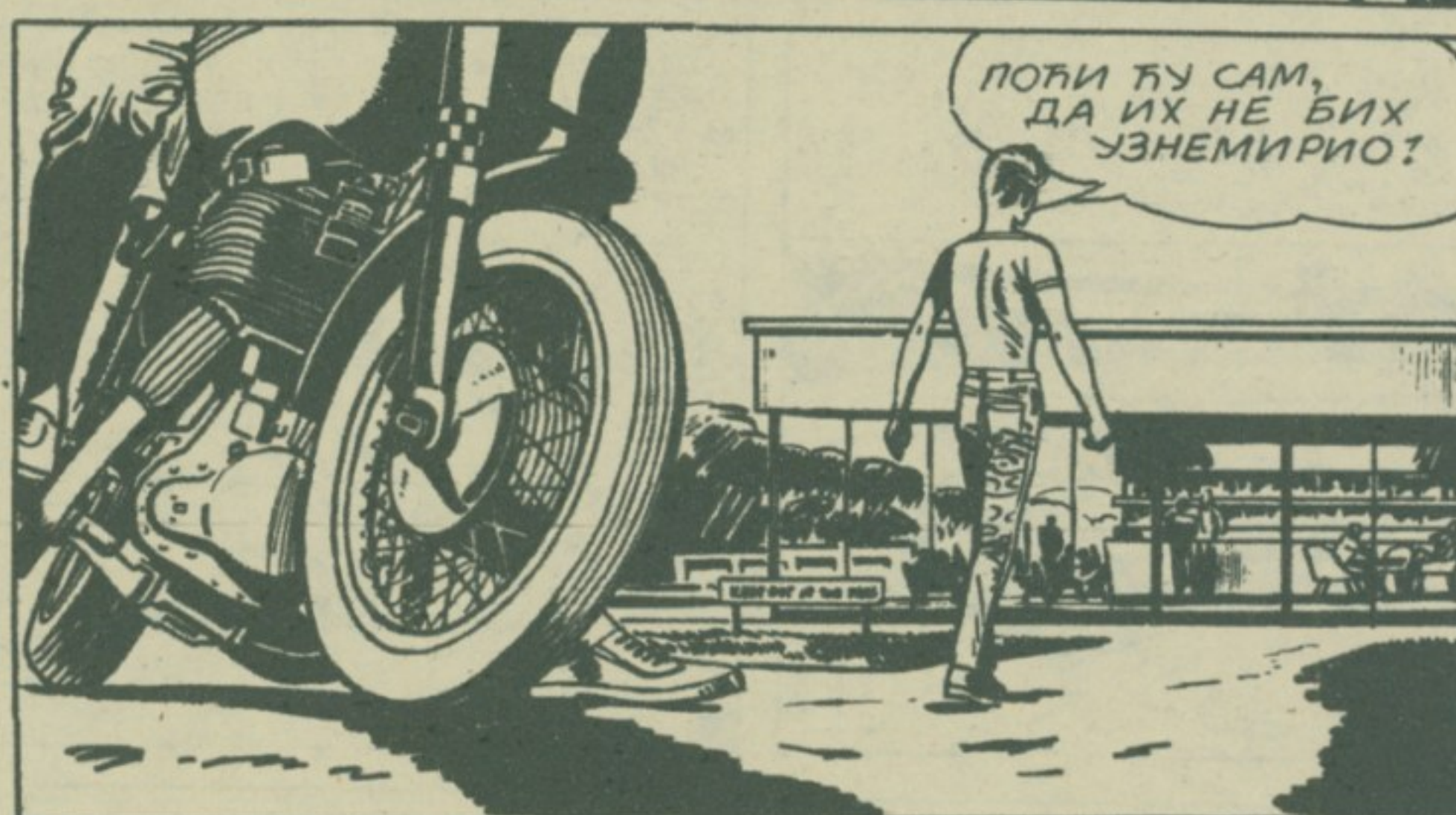
ПЕТ МИНУТА КАСНИЈЕ

ЕВО...ДОЛАЗИ?

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ЗАБЕЛЕЖИЛИ СМО
ВАШУ ИЗЈАВУ? ВАШЕГ
ПРИЈАТЕЉА ЋЕМО САС-
ЛУШАТИ ЧИМ ДОЂЕ КСЕ-
БИ? У МЕЂУВРЕМЕНУ
ОБАВЕСТИЋЕМО ЊУЈОР-
ШКУ ПОЛИЦИЈУ...

... ОНА ЋЕ СЕ
ЗАИНТЕРЕСОВАТИ
ЗА ОНУ СУМЊИ-
ВУ ВИЛУ? НО,
ТО ВАС НЕ
СПРЕЧАВА ДА
И САМИ
ТРАГАТЕ...

РАЗУМЕ
СЕ ДА ЋУ,
ТРАГАТИ?..

ПОЛИЦИЈА

ЈЕДНО МЕ ИНТЕРЕСУЈЕ:
КАД САМ БИО У ВИЛИ НА
МОРСКОЈ ОБАЛИ, НЕКО
ИХ ЈЕ ТЕЛЕФОНОМ ОБА-
ВЕСТИО ДА САМ ТА-
МО? НО?

МОЖДА МЕ ЈЕ ПРИМЕТИО
НЕКИ СУСЕД? НЕ ВЕРУЈЕМ.
У БЛИЗИНИ НЕМА КУЋА?
ХМ... ЗНАМ ДА САМ ТЕ-
ЛЕФОНИРАО СИЛВИЈИ...
ХЕЈ, ТАКСИ?

СИЛВИЈА ЈЕ ТЕЛЕ-
ФОНИРАЛА ЕЖЕНУ, КОЈИ
ЈЕ ТАДА БИО КОД ХОБАРТА,
СВОГ ИМПРЕСАРИЈА? ЗНАМ,
ПОРЕД ЊИХ ДВОЈЕ, ТО ЈЕ
ЗНАО ЈОШ САМО
ХОБАРТ?

НЕ, ТО ЈЕ НЕМО-
ГУЋЕ? ПА ИПАК, ТО
ЈЕ ЈЕДИНО ОБЈА-
ШЋЕЊЕ? ЗВАЋУ
ХОБАРТА...

Г. ХОБАРТ? ОВДЕ ВАЛАР-
ДИ? ОПЕТ СМО ИМАЛИ ИН-
ЦИДЕНТ? ЧИН СЕ ПРАВИМ
ЧУДОМ СПАСАО... А САД,
БИХ ХТЕО ДА ВАС ПИТАМ
О ЈЕДНОЈ ВАЖНОЈ И ПО-
ВЕРЉИВОЈ СТВАРИ...

ШТА, МОЈЕ ОСОБЉЕ!?
ЧЕКАЈТЕ... КАД ЈЕ ЧИН
РАШ БИО КОД МЕНЕ,
ТУ ЈЕ БИЛА САМО МО-
ЈА СЕКРЕТАРИЦА КЕРОЛ
... ЗНАТЕ ШТА: ПОВЕШ-
ЋУ ИСТРАГУ И
ОБАВЕСТИЋУ ВАС?

ОХ...
НЕСТАЛА?

НЕКОЛИКО МИНУТА КАСНИЈЕ

АЛО, ВАЛАРДИ? НЕ
ТРАГАЈТЕ ДАЉЕ?
ТО ЈЕ КЕРОЛ? ПОБЕГЛА
ЈЕ ДОК СТЕ МИ ТЕЛЕ-
ФОНИРАЛИ? ВИДЕО
САМ С ПРОЗОРА КАКО
ОДЛАЗИ ТАКСИЈЕМ?

ОДМАХ
САМ ЈАВИО
ПОЛИЦИЈИ?

У РЕДУ?
ОСТАЈЕ НАМ
САМО ДА
ЧЕКАМО?

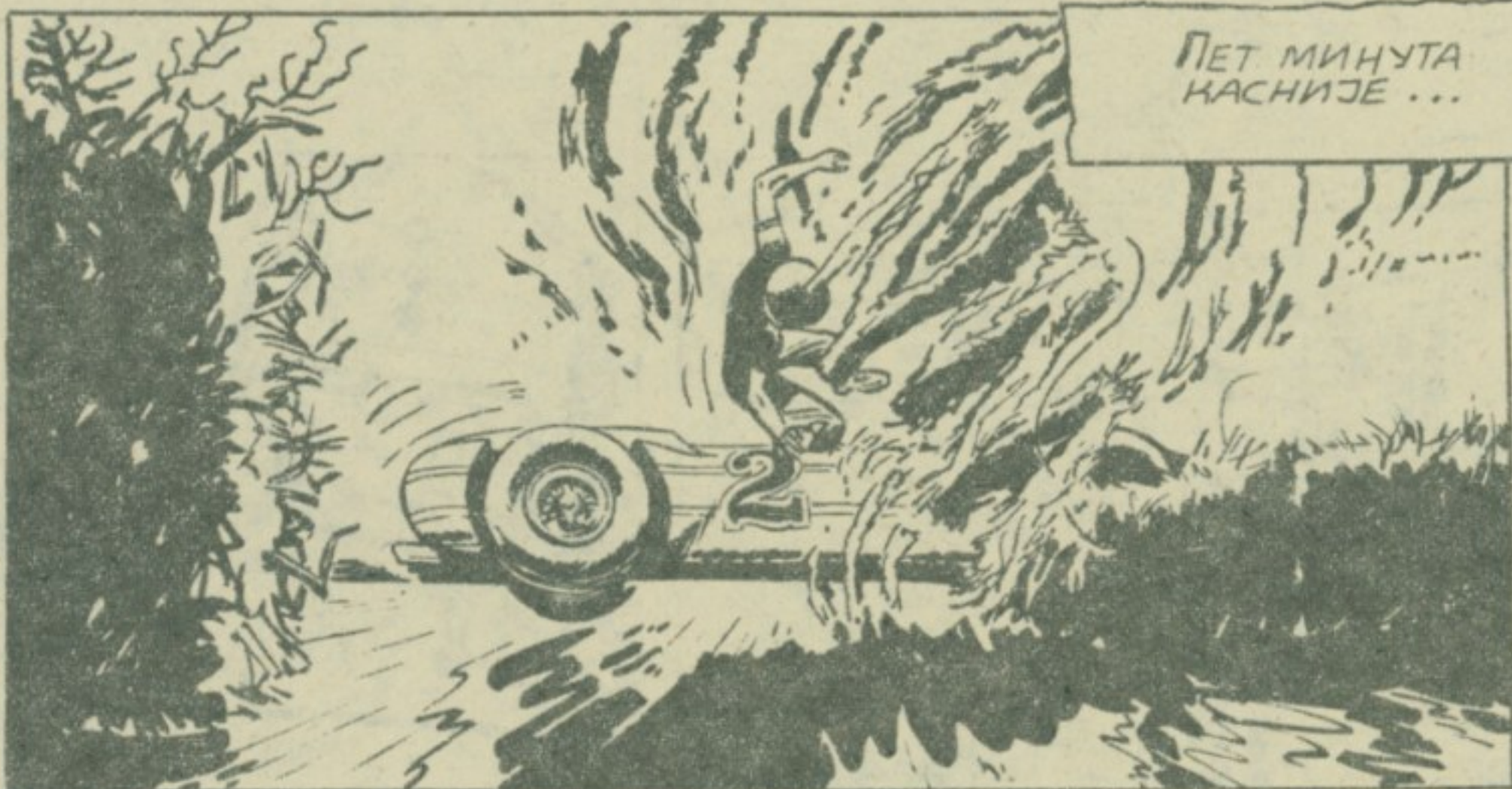
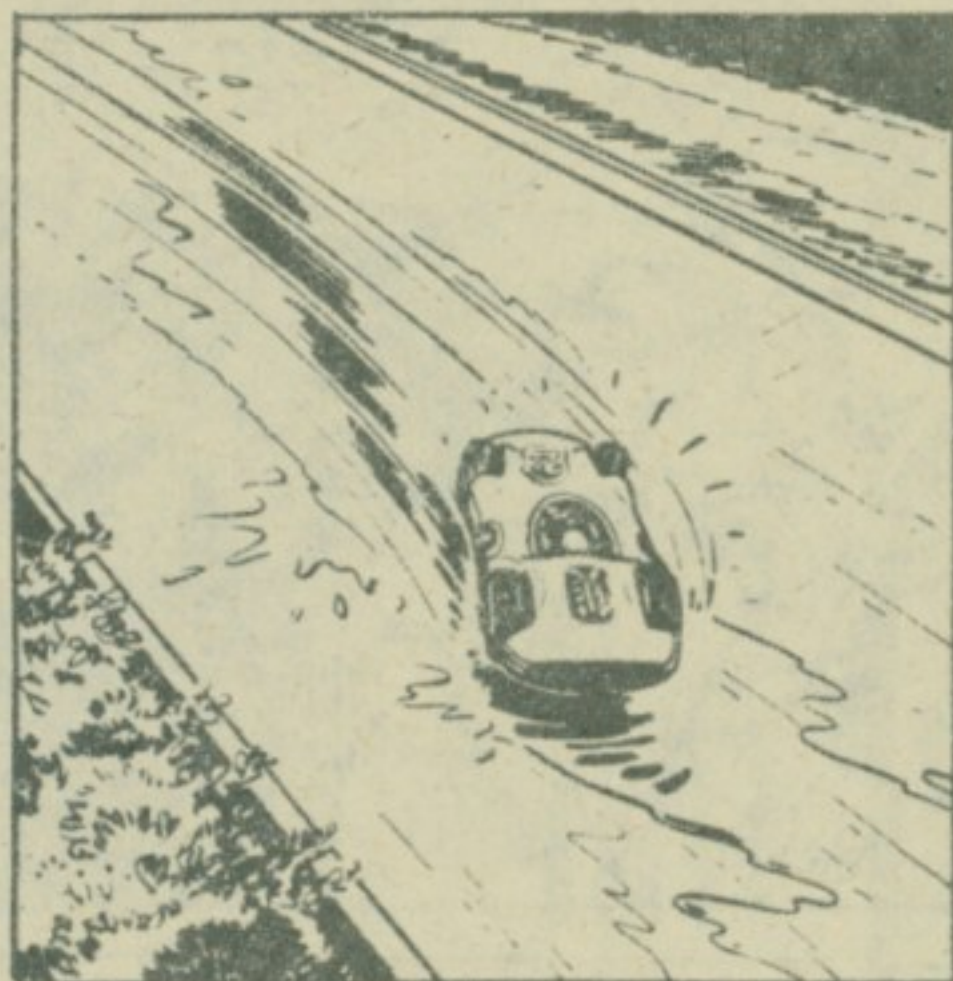
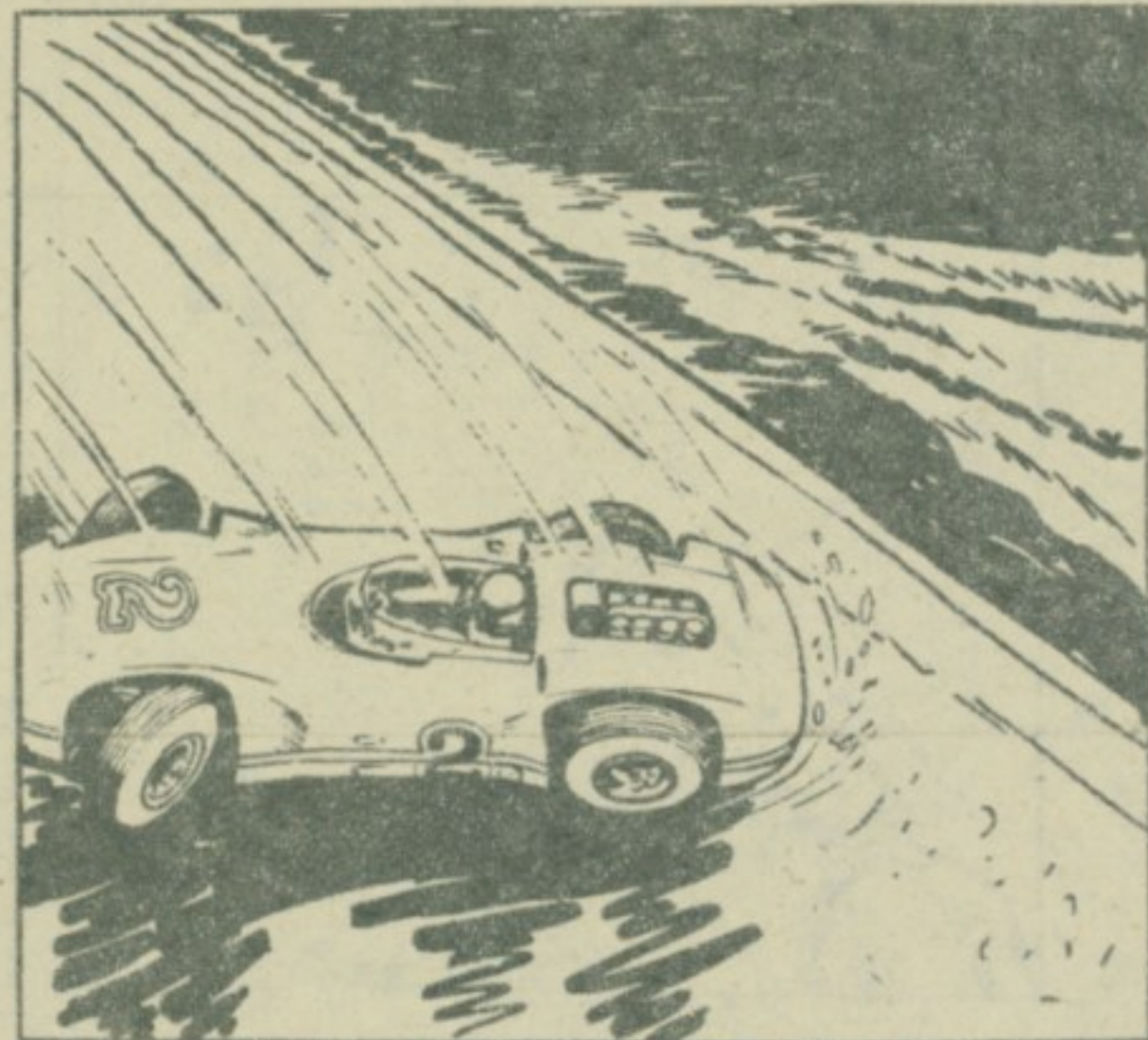
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

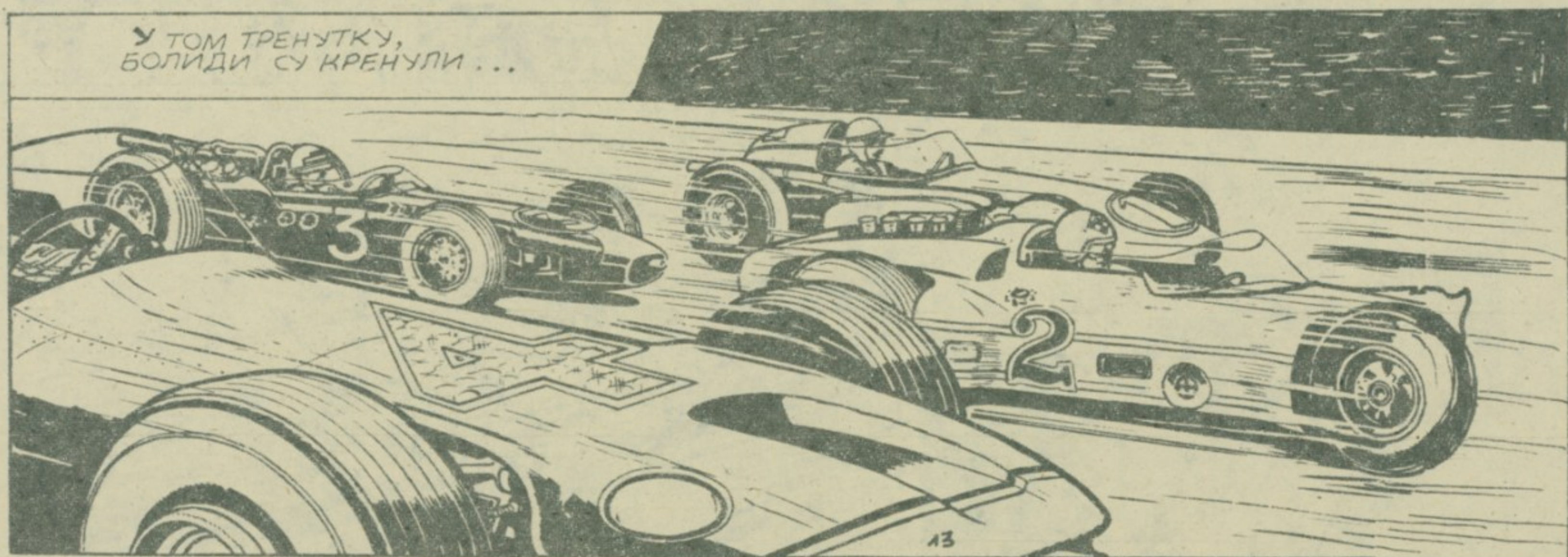
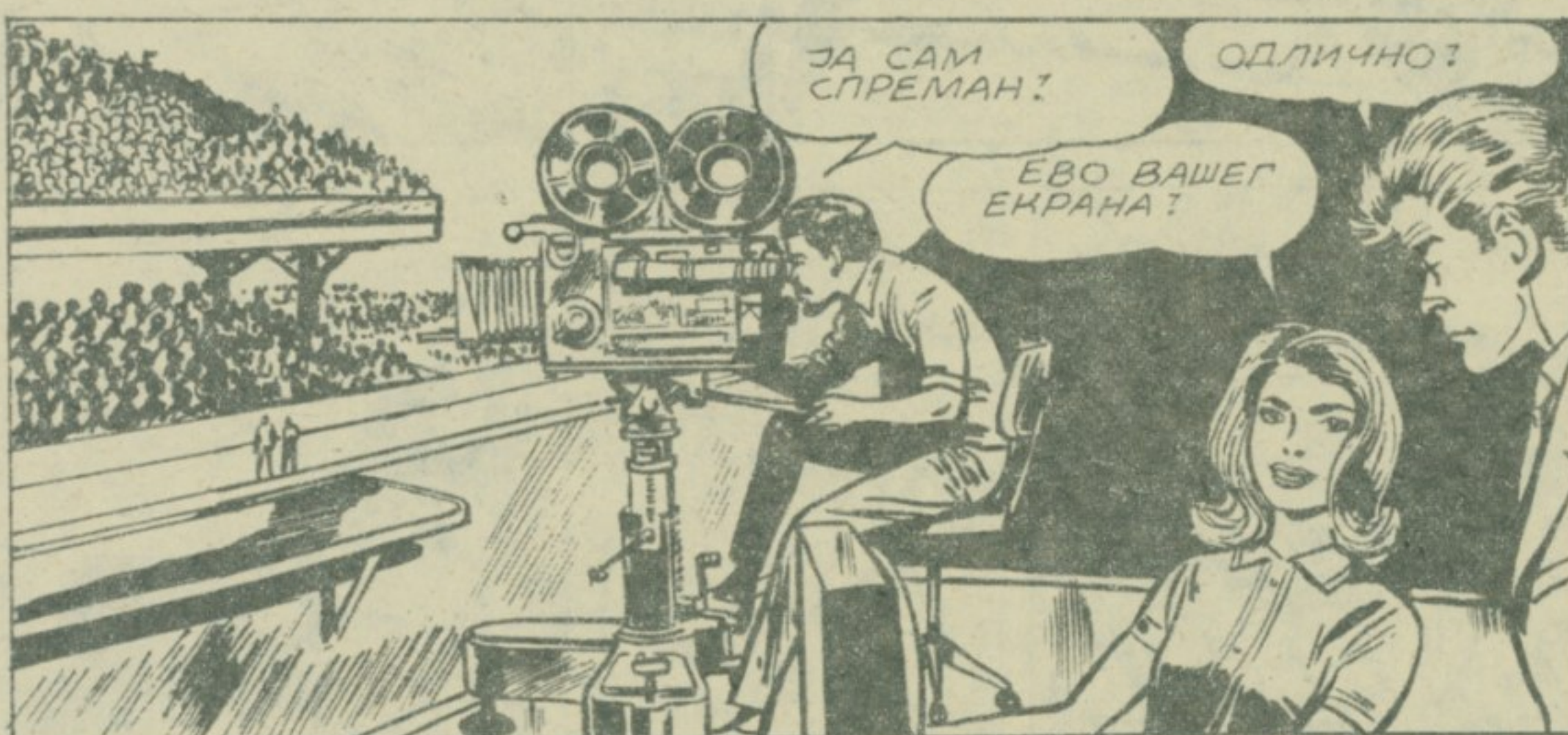
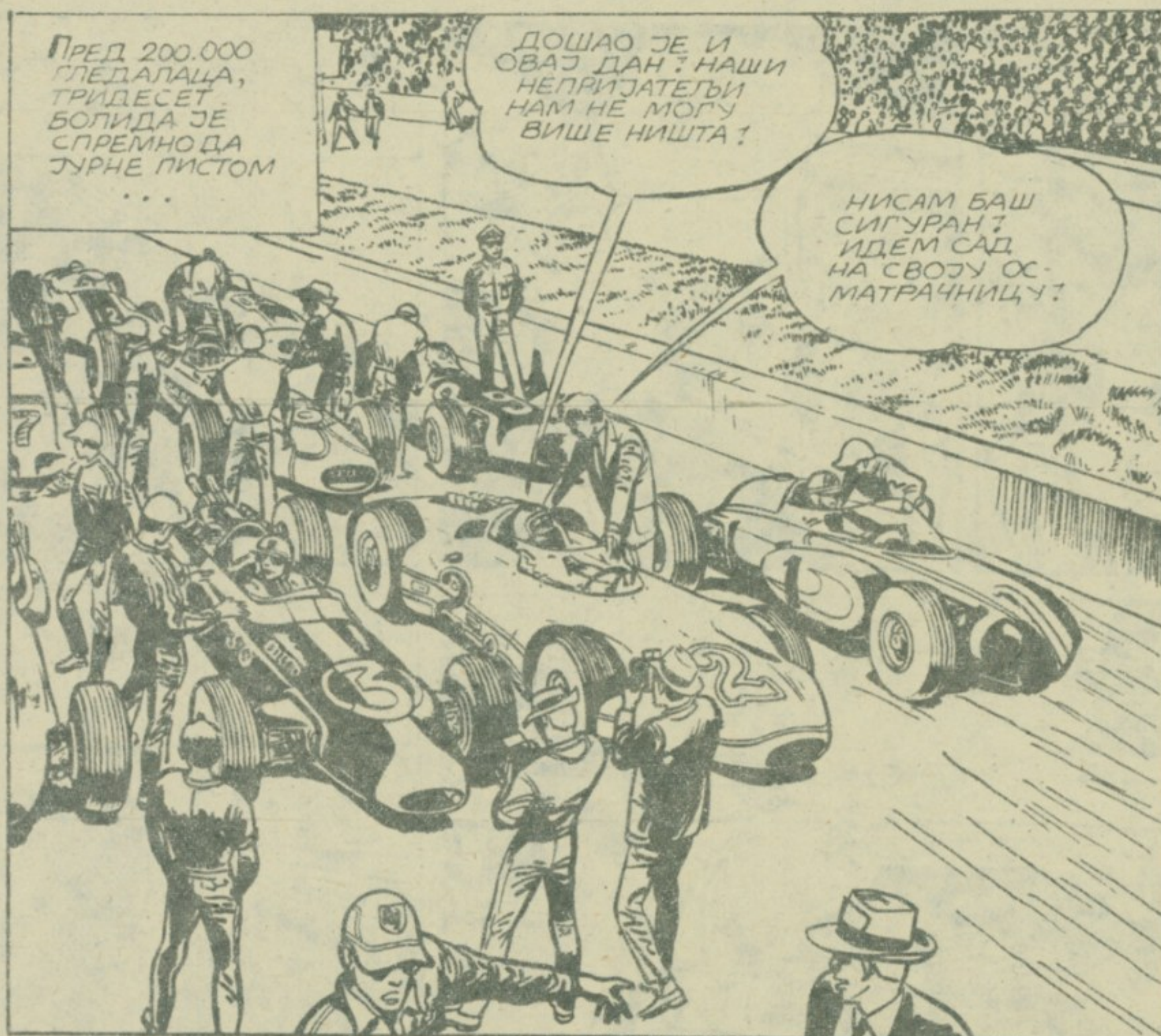
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

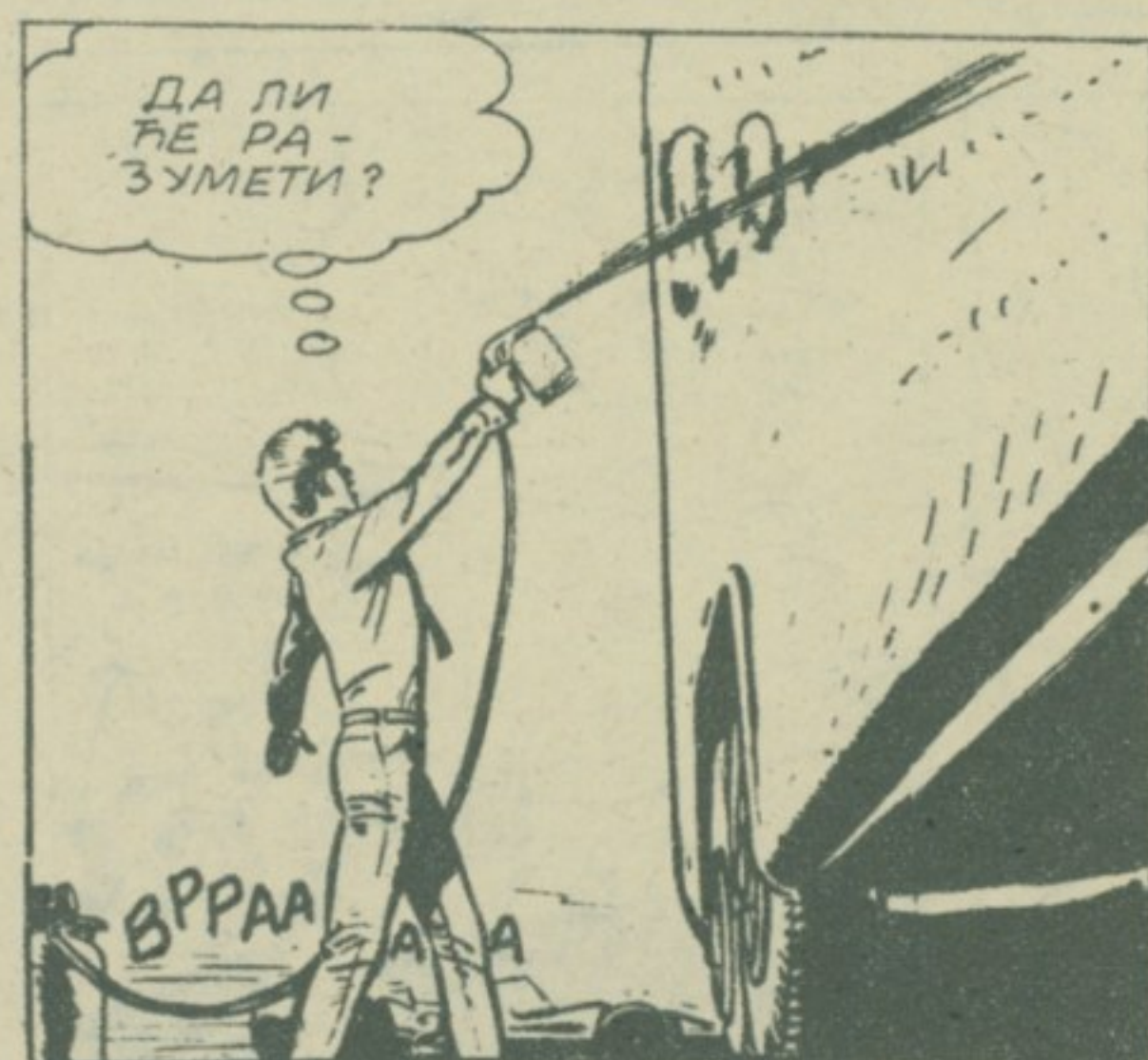
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

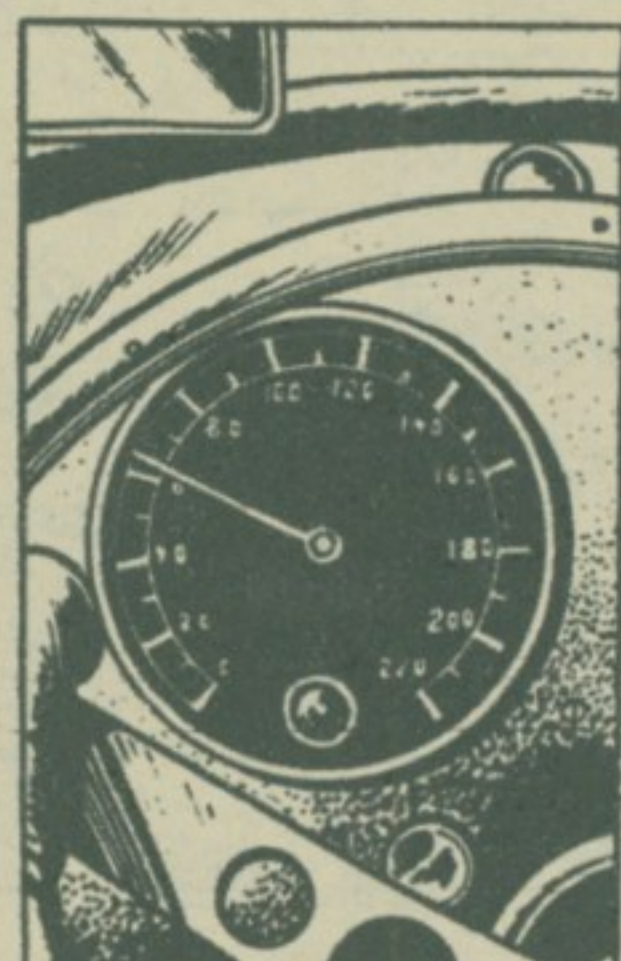
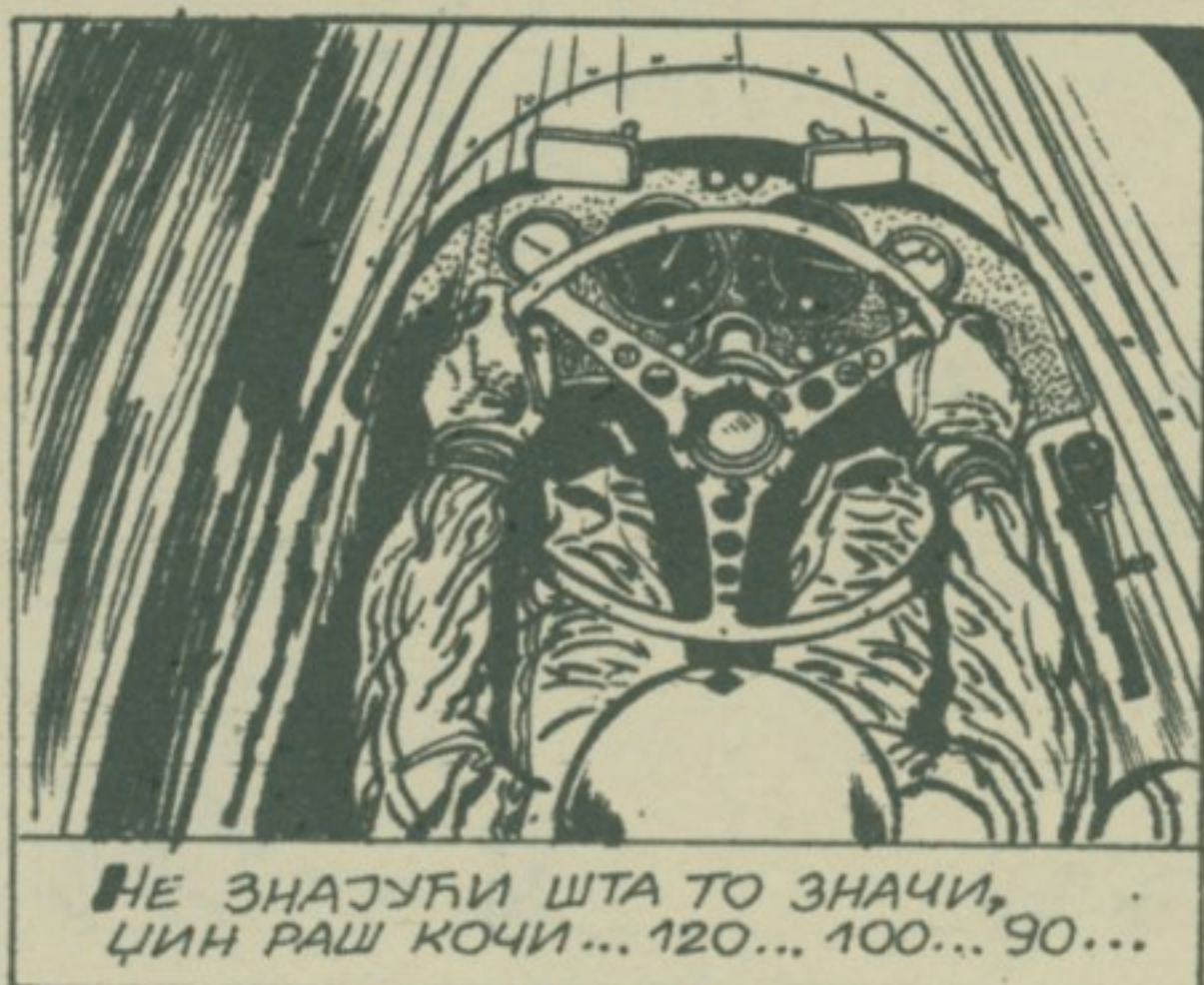
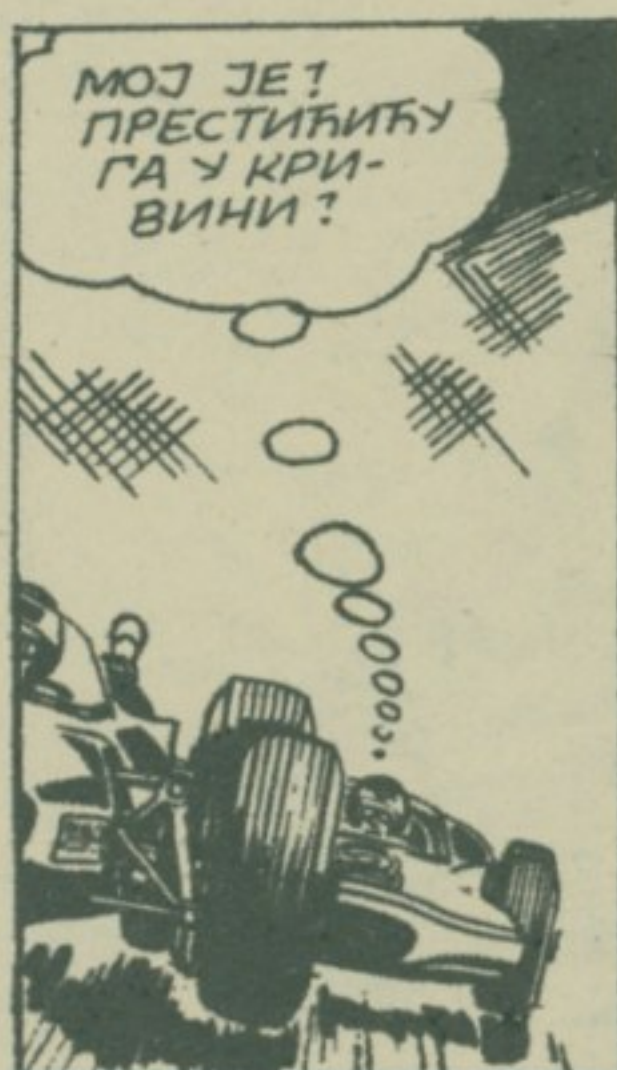
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

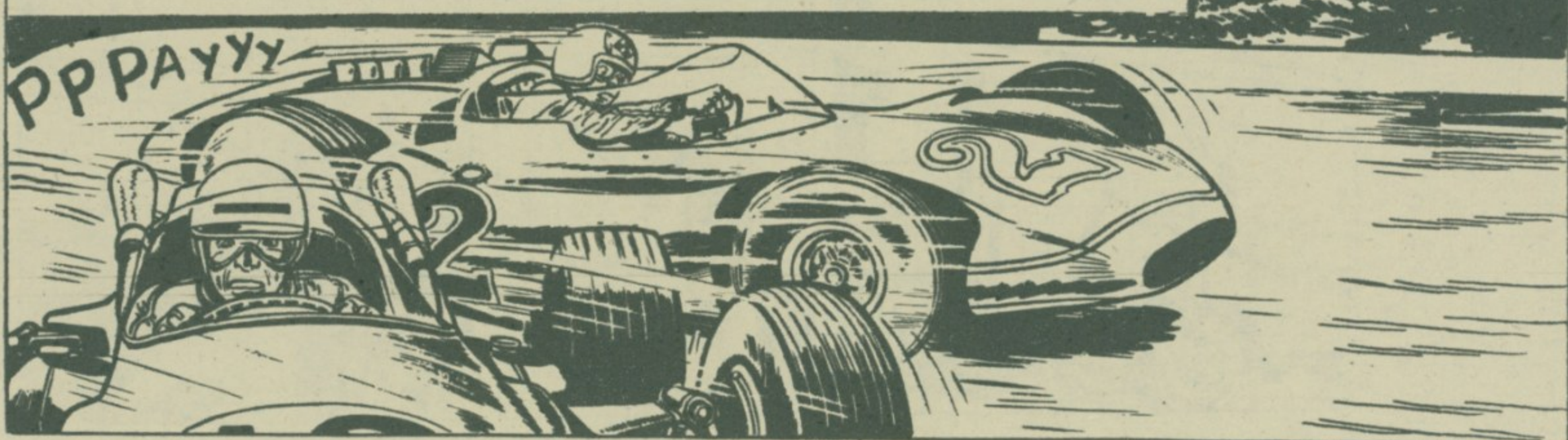
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

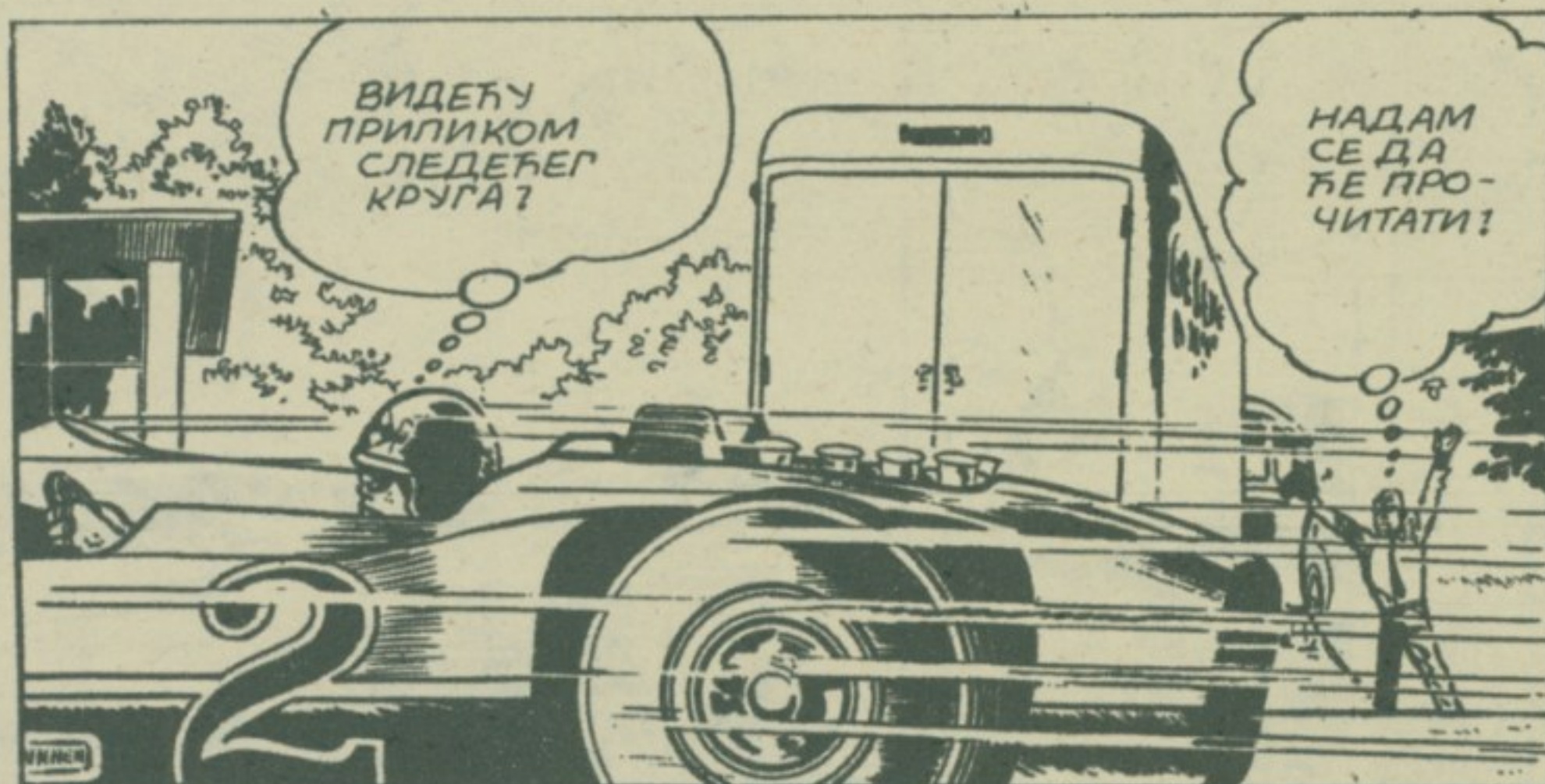
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ ЏИН РАШ ЈЕ ДАО ГАС И ПРОШИШАО ПОРЕД КОЛА БР. 12

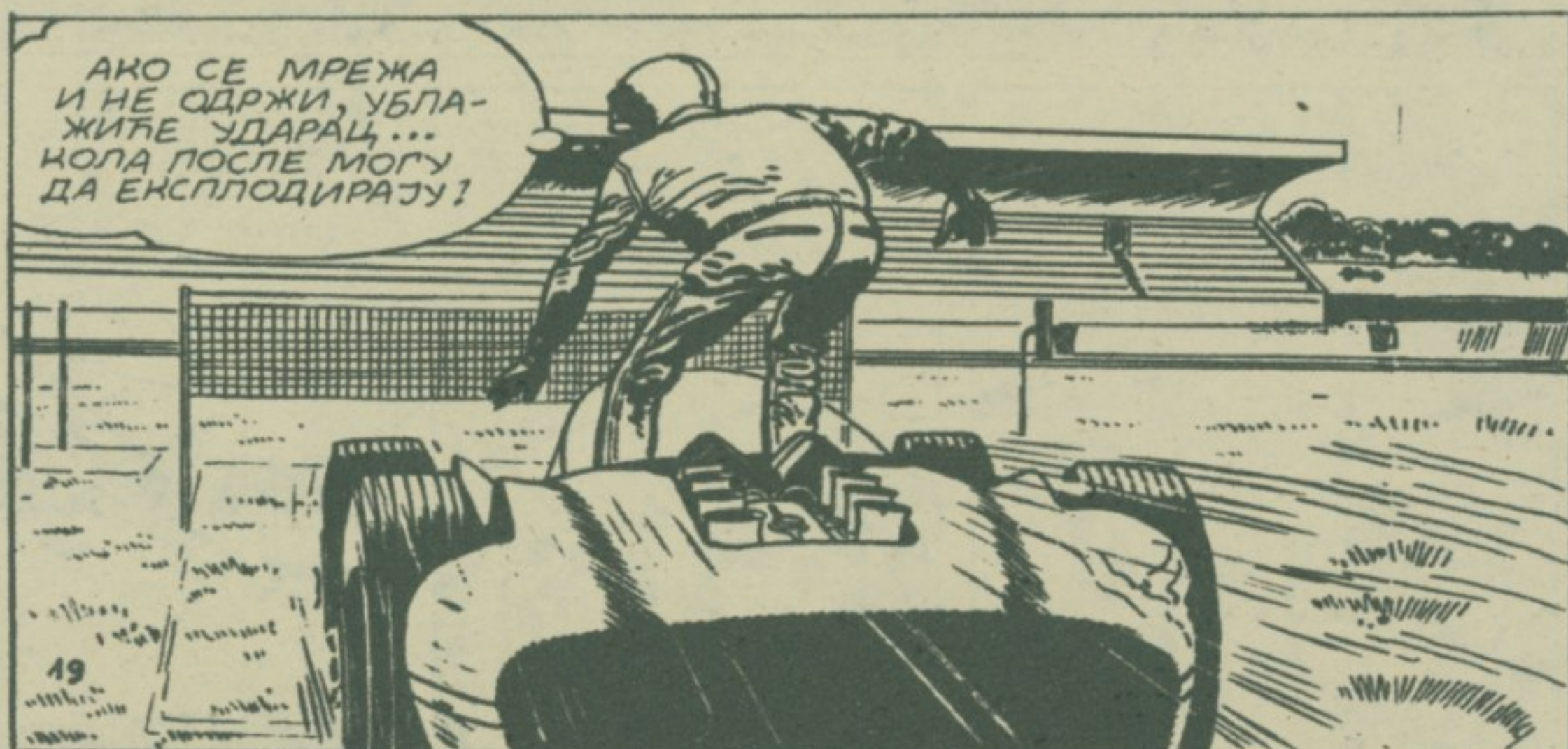
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

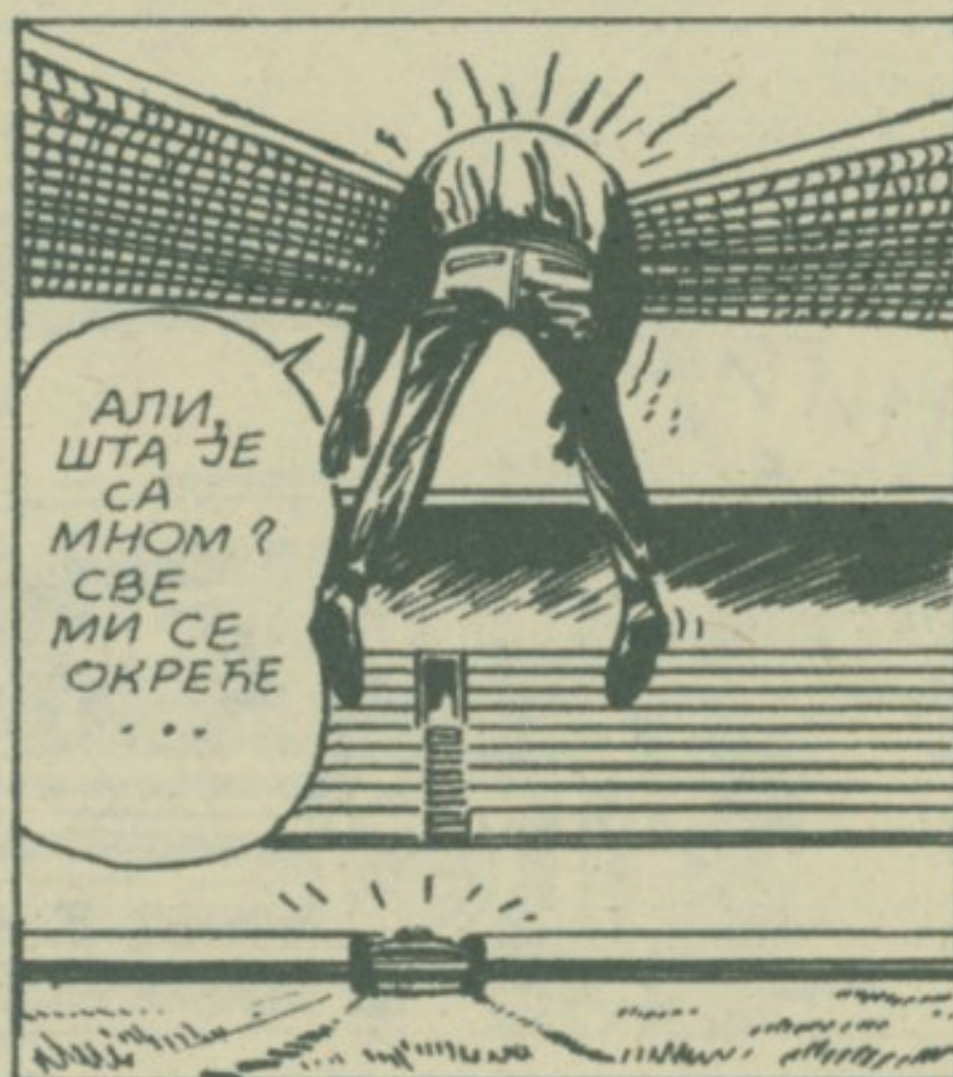
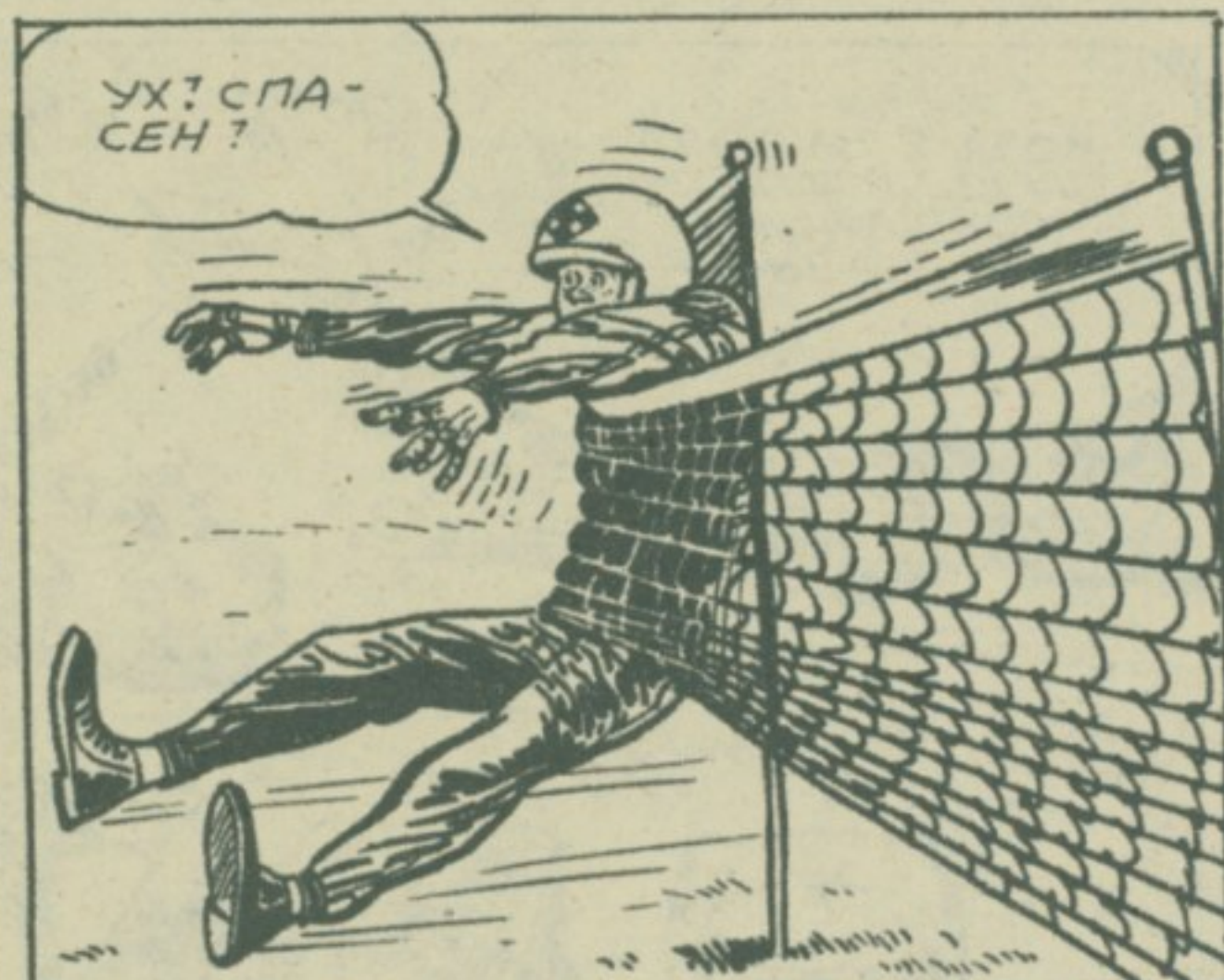
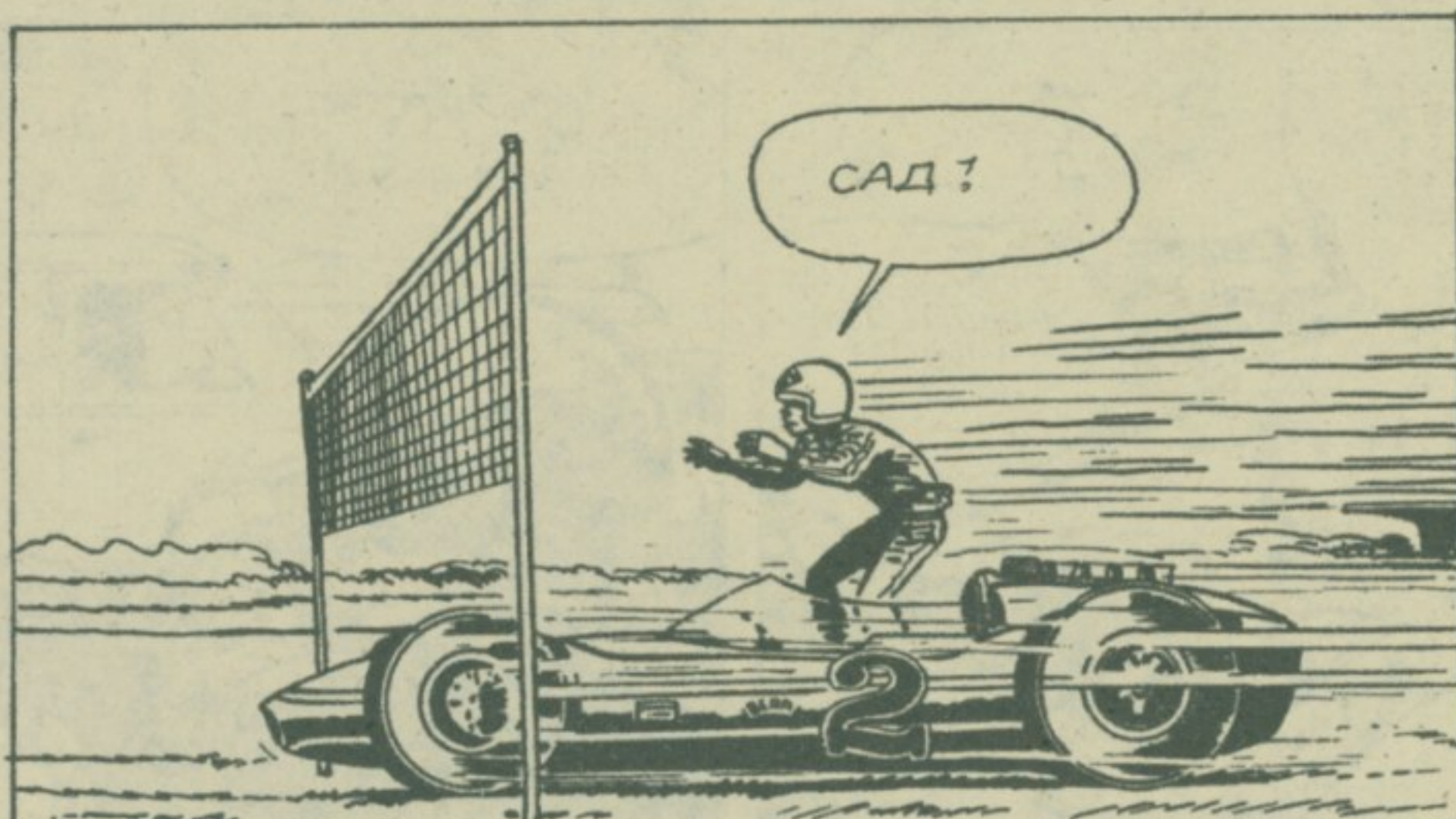
ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

ДУЕЛ ЗВЕЗДА

Тврдоглаво МАГАРЕ

У ЈЕДНОЈ КРЧМИ
У АРИЗОНИ...

КАЖЕМ ВАМ,
ТАЈ МАГАРАЦ
ЈЕ ОПАСНИЈИ
ОД СВАКЕ ЗВЕРИ?

ПРЕТЕРУЈЕШ,
ПРИЈАТЕЉУ!

НЕ ЗНАШ
ТИ ТОГ
БУНТОВ-
НИКА?

МА, СВИ СУ МАГАРЦИ
ИСТИ - МАЛО ТВРДОГЛА-
ВИ, АЛИ ВЕОМА СТР-
ПЉИВИ?

РЕКАО БИХ
ДА РОКИ НЕ
ЗНА ДА ПО-
СТУПА СА
МАГАРЦИМА!

ОЧИГЛЕДНО!
НИСАМ ЈОШ
ЧУО ДА СЕ
НЕКО ЖАЛИ НА
ТУ ПИТОМУ ЖИ-
ВОТИЊУ!

АЛИ, МЕНИ ЈЕ ТО МА-
ГАРЕ ПОЛОМИЛО
ОГРАДУ, РАЗВАЛИЛО
ВРАТА И ПОЈЕЛО
ЦВЕЋЕ ИЗ БАШТЕ!

ХА! ХА! ХА!

ВАМА ЈЕ
ДО СМЕХА?

ШТО ГА НЕ
ПРОДАШ?

НИЈЕ МОЗ? ОСТАВИО
МИ ГА БЕЖЕР НА ЧУ-
ВАЊЕ? ЈЕДВА ЧЕКАМ
ДА СЕ ВРАТИ С
ПУТА?

И КАД
ЋЕ ТО
БИТИ?

КРОЗ ДВА МЕСЕ-
ЦА? ДОПЛЕ ЋЕ ОД
МОГ РАНЧА И КУЋЕ
ОСТАТИ САМО
РУШЕВИНА?

ДА СЕ КЛАДИМО
ДА ЋУ ДА УКРОТИМ
ТО ТВОЈЕ МАГАРЕ
ЗА МАЊЕ ОД ТРИ
ДАНА?

ВАЖИ! ДОБИЋЕШ СТО
ДОЛАРА АКО УСПЕШ!

ИДЕМ ДА ВИДИМ
ТВОГ БУНТОВНИКА?

ИДЕМО
И МИ!

Тврдоглаво МАГАРЕ

СВИ КРЕНУШЕ ПРЕМА
РОКИЈЕВОМ РАНЧУ...

РОКИ,
ГДЕ СИ
ДО САД?

ШТА СЕ ДОГО-
ДИЛО, ПАУРА?

МАГАРАЦ ЈЕ РАЗВАЛИО ОГРАДУ
И РАЗЈУРИО СВЕ КОЊЕ?

ШТА?

ШТА ЋЕ ОСТАТИ ОД
НАШЕГ РАНЧА?

НАУЧИЋУ ЈА
ПАМЕТИ ТОГ
МАГАРЦА?

БАТИНОМ НЕ-
ЋЕШ НИШТА
ПОСТИЋИ?

ПРЕПУСТИ ГА МЕНИ
И НЕЋЕШ ЗАЖАЛИТИ?

ПОВЕЋАВАМ НАГРАДУ
НА ДВЕСТА ДОЛАРА?

ЕНО НАПА-
СНИКА?

ИЗГЛЕДА
БЕСАН?

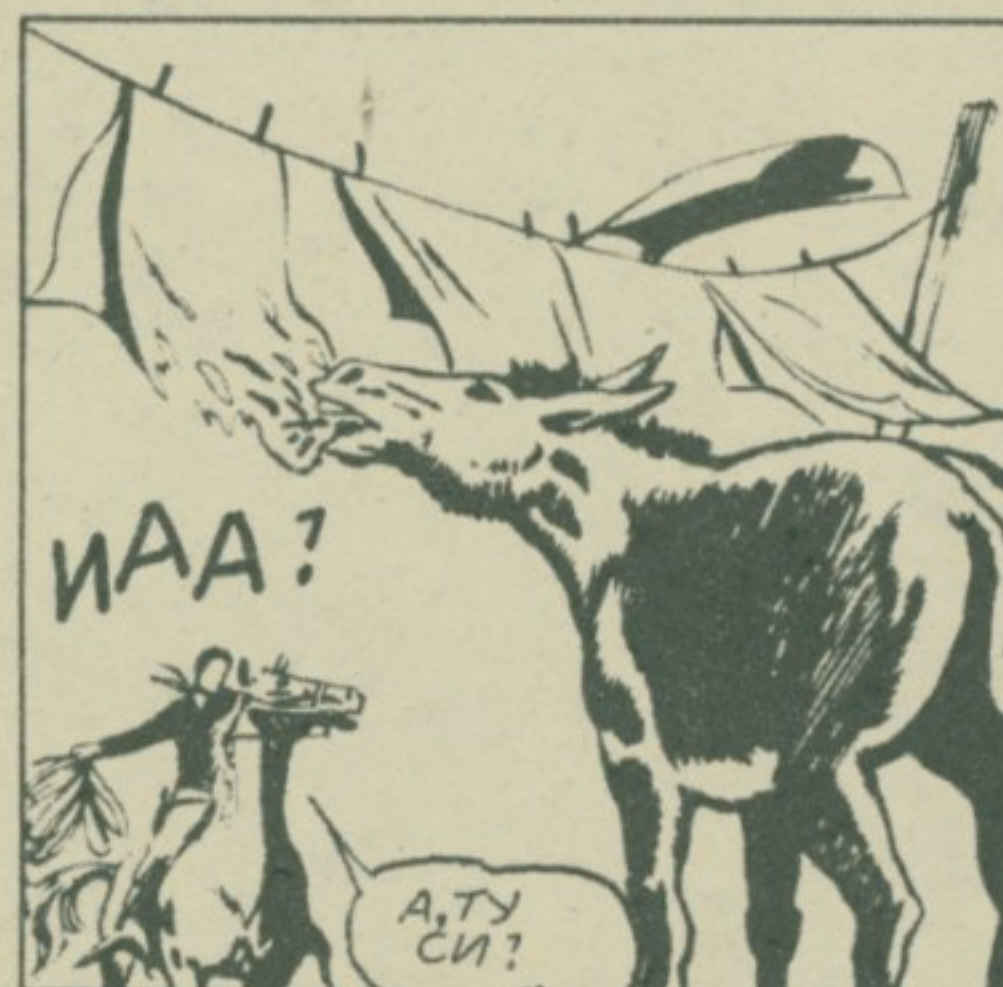
БЕ ЖИМО?

ЧЕКАЈТЕ МЕ?

СПАСАВАЈ
СЕ НА-
РОДЕ?

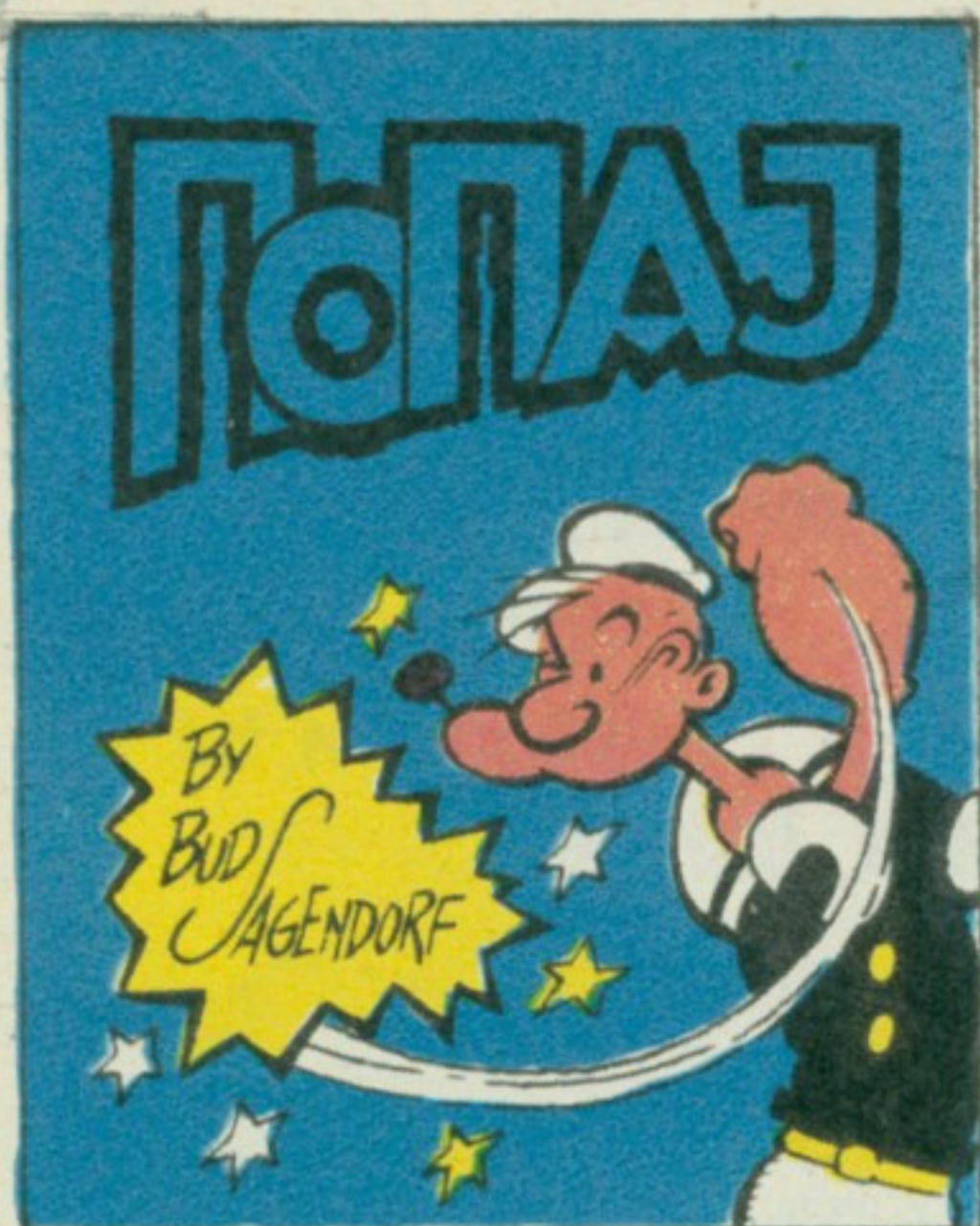

Тврдоглаво МАГАРА

Тврдоглаво МАТАРЕ

КАКО УХВАТИТИ ХА

Грађански рат између Севера и Југа (1861 — 1865) био је одавно завршен. Одметници су се углавном предали, једино је успевао да се одржи јужњачки пуковник Винфред Б. Хаксли, некадашњи командант Четвртог пука јужњачке коњице. Тешко рањен у бици код Гетисбурга, два пута је заробљаван, али још је био у бекству.

Хаксли је врло млад догурао до високог чина. Имао је 25 година када је унапређен у чин пуковника. После пораза Јужњака, наједном је нестао. Дуго се о њему ништа није чуло.

Скоро две године касније појавио се у Тексасу коњички одред који је пљачкао банке, прекидао телеграфске водове и палио поште и фарме.

После првих извештаја влада Тексаса схватила је да се не ради о обичној разбојничкој банди. Сведоци су потврдили да нападачи нису одевени у униформе, али да сјахују и узјахују на одређену команду, да се врло лако организују у маршевски поредак и не понашају бахато као бандити.

Гувернер Тексаса Томас Балтимор пријавио је федералној влади појаву овог одметничког одреда, али одмах су га упутили да тражи помоћ од тек формираних тексашких ренџера.

РАТ ЈОШ НИЈЕ ГОТОВ

Капетан Перкинсон, командир ренџерске чете Д, почетком јесени 1866. године доживео је непријатан сусрет са овим одредом. Боравио је на реци Рио Браво, штитећи границу од упада мексиканских пљачкаша. Једне ноћи нападнут је његов логор. Изгубио је петорицу људи, а десетак је теже или лакше рањено. Наредник Томи Спарк обрадовао га је једним заробљеником.

Човек је најпре одбио да било шта каже, али, издржљиво жеда, пристао је да открије своје име и чин у јужњачкој војсци.

Звао се Томас Мек Кој, био је поручник, а породица му је живела у Вирџинији.

Капетан Перкинсон је већ следећег јутра напустио границу са главнином своје чете, и кренуо у потеру за ноћним нападачима. Већ наредне ноћи напао је њихов логор. Успео је да зароби двојицу младића који су одмах проговорили.

— Ми смо из одреда пуковника Хакслија — рекао је један од њих. — Обучени

смо за диверзије и четовање у позадини непријатеља.

— Али, рат је одавно завршен! — рекао је капетан Перкинсон.

— Рат неће бити готов док не ослободимо Југ!

Други заробљеник био је још прецизнији:

— Има нас веома много! Све почиње испочетка!

Пошто је изгубила траг Хакслијевих одметника, а и била преслаба да их сама савлада, чета се одвојила од непријатеља и хитро одjahала у најближу ренџерску тврђаву.

Капетан Перкинсон приметио је да млади Тимоти Мек Кој верује у њега и да је, изгледа, спреман на сарадњу.

Ускоро је донео смелу одлуку. Да би сазнао што више о Хакслију и његовим људима, прикључио се одметничком одреду са Мек Којем. Пуковник Дуал, командант тврђаве. Браво, пристао је на ову акцију, мада није нарочито веровао у њен успех.

ЗАШТО СТЕ ПРЕБЕГЛИ?

Скоро две недеље Перкинсон и Мек Кој су пратили трагове Хакслијевог коњичког одреда који је нападао ретко, али организовано и снажно. На фармама се снабдевао храном. Иако су његови јуриши на градиће Тексаса били вођени веома вешто, малобројни ренџери успевали су да се извуку без већих губитака.

Најзад, шеснаестог дана трагања Перкинсон је сустигао Хакслијев одред. Мек Кој је изванредно одиграо своју улогу објашњавајући како га је Перкинсон спасао сигурне смрти.

Цими Перкинсон је задржао своје име, али је променио биографију. За Хакслија, он је јужњачки официр из Двадесет прве коњичке регименте. Пуковник Дуал рекао му је пре поласка имена свих официра ове јединице у којој је служио пре грађанског рата.

Ипак, Хаксли га је примио са неповерењем. Мек Кој му је испричао да је Перкинсон под истрагом пошто је у самоодбрани убио једног вишег официра са Севера.

— Кога сте то убили? — интересовао се Хаксли.

— Мајора Колера, сер. Морао сам — причао је Цими Перкинсон. — Он је знао да сам ја са Југа и да сам био официр код мајора Рокера. Мрзао је јужњаке и није веровао да сам ја искрено пребегао на страну Севера.

— А да ли сте то искрено учинили — био је упоран Хаксли.

— Био сам заробљен. Та-

У Тексасу се појавио необичан коњички одред који је пљачкао банке, палио поште... Сведоци су потврдили да војници нису одевени у униформе и не понашају се бахато као бандити.

да су стрељали све ухваћене официре. На моје очи убили су команданта регименте мајора Николсона. Хтео сам да преживим.

— Добро је што сте ми то рекли. А зашто сте опет пребегли к нама?

— Опет нисам имао избора, сер. Чак ако бих и доказао да сам убио у нужној одбрани, не би ме мимоишло неколико година затвора.

ПОТРЕБАН МИ ЈЕ НОВАЦ

Цими Перкинсон се убрзо укључио у акције Хакслијевог одреда. Приметио је да двојица Хакслијевих људи непрекидно мотре на њега.

Ускоро је дошао одлучујући тренутак — Хаксли му је поверио да са својом десетином нападне банку у Мортон Ситију, градићу који се нагло богатио. Однекуд се сазнало да је у бан-

ци тренутно било преко 15 хиљада долара.

— Ући ћете у град тачно у подне. Банка се, због подневне паузе, затвара у пола један. Ако буде среће, бићете последње муштерије. Остало остављам вашој снажљивости. Тај новац ми је веома потребан. Њиме морамо да плаћамо храну фармерима да нас не би сматрали разбојницима.

Перкинсон је изнео план напада, пошто је дан раније већ посетио Мортон Сити и банку. Скреноу је пажњу да је у холу банке чувар наоружан винчестерком и да ће он бити главна сметња напада.

— Убијте тог човека! Одавно нисмо убили ниједног северњачког полицајца — наредио је Хаксли.

Те ноћи Паркинсон је дуго разговарао са Мек Којом и замолио га да му учини једну услугу. Мек Кој је тихо напустио логор. Ускоро је Перкинсон чуо удаљени топот коња

Око подне је Перкинсонова група ушла у Мортон Сити. Кретали су се у паровима, а главнина групе била је у колима, испод арњева. Кола су паркирали прекопута банке, испред салуна. Прикривени нападачи требали су да се укључе у акцију само у случају невоље.

Перкинсон је, на челу своје тројке, смело закорачио у хол банке и, без речи, потегавши пиштољ и испалио два метка у чувара. Човек је пао као покошен. Жене су почеле да вриште, али је нападач узвикнуо да сви буду мирни па им се неће ништа догодити. Његови људи су прескочили пулт и почели да сакупљају новац у вреће. Каса је била отворена а стари благајник онесвестио се од страха. Новац је покупљен за само неколико минута. У банку нико није улазио, иако су се пучњи чули и на улици.

Пљачкаши су излетели са својим теретом и сместа по-

ХАКСЛИЈА?

јахали коње. Појурили су главном улицом у дивљем трку, који су мештани сматрали за каубојску обест. Кола су полако кренула на другу страну. После пола часа Перкинсон је улетео у обезбеђење које је Хаксли припремио за случај потере.

ЧУВАР НИЈЕ УБИЈЕН

Ускоро је Перкинсон при метио да су га његови стални пратиоци напустили. То је значило да му пуковник Хаксли сада више верује.

Полако је освајала јесен, а нису пристизали ренцери или северњачка коњица да зауставе Хакслијево дивљање по Јужном Тексасу. Само једном, крајем августа, Хакслијев одред упао је у заседу код кањона Крик, где је изгубио осморницу људи, а тројица су нестала. Перкинсон се чудило зашто ренцери нису наставили да их гоне, али је после утврдио да је то био мањи одред који не би добро прошао у отвореном субкубу са Хакслијевим коњаницима.

Једне ноћи, на сенику неке фарме, уз Перкинсона је легао млади Мек Кој.

— Морам нешто да вам

кажм, поручниче. Случајно сам чуо двојицу који су прошле ноћи спавали поред мене док смо били на Вилсоновој фарми. Пуковник Хаксли изгледа зна да онај чувар у банци није убијен. Реците ми како сте то извели?

— Имао сам два револвера. У једном су били меци из којих сам извадио олово, у другом не. Овим другим штитио сам себе, а првим сам, захваљујући твојој акцији, сачувао живот оном човеку.

— Ја у зору бежим — рекао је Мек Кој.

— То није добро. Боље ми помози да средимо Хакслија — покушао је да га одврати Перкинсон.

Тако је Мек Кој остао. Пошто је сменио стражара, оседлао је свог и Перкинсоновог коња, а затим још једног. Упутили су се у кућу у којој је још горела светиљка.

У великој соби, за столом на којем је била раширена мапа Тексаса, Хаксли је, са тројицом помоћника, правио план нових путовања и напада.

Подигао је очи и одмерио Перкинсона и винчестерку која се полако подизала према њему.

— Шта то значи — упитао је Хаксли.

— Пуковниче, намера ми је да вас поведем у ноћну шетњу.

Један од официра муњевито се докопао свог револвера, али Перкинсон је био бржи. Хаксли је дунуо у лампу. Остали се бацише на под вадећи оружје.

Почела је жестока пуцњава. Мек Кој је журнуо у правцу где је мислио да се налази Хаксли.

— Поручниче, јесте ли живи? Онесвестио сам пуковника! — обратио се Перкинсону.

— Рањен сам, Тиме. Остали су, изгледа, мртви.

Зачули су се повици у дворишту. Један војник је унео запаљену лампу. Перкинсон му је само рекао:

— Ја сам капетан тексашких ренцера. Заробио сам пуковника Хакслија. Ако му желите добро, пустићете ме да га одведем.

Човек је уздахнуо и изашао напоље.

— Овај наш рат је бесмислен — тихо је рекао други војник. — Можда је овако и боље.

Када се Хаксли освестио, већ је био везан. Довитљиви Мек Кој стрпао му је марамицу у уста. Изнели су га као врећу и посадили на коња. Његови војници мирно су посматрали како им одводе вођу.

Хаксли је осуђен на четири године затвора. За његов одред више се никада није чуло.

Ј. М.

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ
ПАМТЕ

ИЗНЕНАЂЕЊЕ НА ТАВАНУ

НИСУ МИ ДАЛИ ДА СЕ ПЕЊЕМ У ПОТКРОВЉЕ, АЛИ ПРВИ ПУТ КАД МИ СЕ УКАЗАЛА ПРИЛИКА ЈА САМ ЈЕ ИСКОРИСТИЛА. ТА ЕКСПЕДИЦИЈА СЕ ЗАВРШИЛА ВРЛО БУЧНО И БОЛНО...

Наша кућа има таван који је за мене одувек био „велика тајна“. Када се тата пењао да поправи ТВ-антену, није ми дао да приђем ни близу мердевина које су водиле на таван.

Једнога дана, док су мама и тата били у куповини, договорила сам се са својим другом Сашом да се попнемо на таван. Тај предлог је дочекао са одушевљењем. Негде смо пронашли старе дутачке

мердевине и попели се. Били смо разочарани. Само мрак, паучина и ситне гранчице по свим угловима. У једном углу пронашли смо стари бокал за воду са поклопцем... али, на наше огромно задовољство, пронашли смо гнездо са три јајета. Јаја су још била у неким од њих која су се налазила на трулим гредама. Сакупљали смо их на једно место да би их касније понели доле. Одједном смо зачули неки страشان звук. Јато разјарених голубова је надлетало поткровље. Улазили су кроз рупе и почели да нас кљуцају. Вриштећи, бранили смо се рукама, али узалуд. Једини спас нам је био да побегнемо. Почели смо да трчимо. У мраку сам се саплела о стари бокал и пала. Бокал се откотрљао и пао кроз отвор на тавану.

У међувремену, мама и тата су се вратили из града. Бокал који се откотрљао, пао је мами испред ногу. Чуо се врисак. Уплашени, бледи и раскрвављени силазили смо док је тата скидао каиш.

Сада смо променили стан али „експедицију на таван“ памтићу због батина које сам добила од оца.

Мелиха Мулалић,
Пере Маријана 6,
75300 Брчко
(Хонорар 200 дина.)

МИНИ-КВИЗ

- 1 Када је први пут ухапшен Жарко Зрењанин?
- 2 Ко је био Драгојло Дудић?
- 3 Када је погинуо црногорски народни херој Гојко Крушка?
- 4 Којег датума је Албанац Рамиз Садику проглашен за народног хероја?
- 5 У којој години живота је погинуо херој Мате Голем?

ОДГОВОР:

1. 14. октобра 1941. године.
2. 1941. године.
3. 1941. године.
4. 1941. године.
5. 1941. године.

Шаца Убавић: ВРСНИ АТЛЕТИЧАР

ИГРАЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

ВАЖНА ЈЕ-ЛОПТА

Ко мисли да су грубости у игри и тешки „фаулови“ играча везани за данашњи фудбал, грдно се вара! Још у 13. веку играла се по европским селима једна игра лоптом која је представљала прави окршај. Једини њен циљ био је задржати што дуже лопту, обично сашивену од свињске коже и испуњену кудељом, и не препустити је противнику, а за то су била дозвољена сва средства: ударање, шутирање, гурање, па чак и туча моткама!

Играле су две екипе које су једино морале да имају исти број играча, а да ли је то 20 или 200 — зависило је од прилика! Јер, догађало се да се два суседна села, у комплетном мушком саставу, супротставе на пољанчету... Ни трајање утакмице није било одређено. Могла је да почне ујутру, а да се заврши тек са мраком.

САМО НЕ НА УЛИЦИ

Ова се игра у француској звала „шул“, у ирској „сул“, у германским крајевима „кјула“. Колико је могла бити опасна види се из сећања пароха Губервила из Нормандије који је живео у 16. веку. Он је пожелио да учествује у једној утакмици шула — тада, изгледа, није била чудна нити неуобичајена ствар да свештено лице игра лопте на ливади. Међутим, већ на самом почетку игре јадни Губервил који је, иначе, веома срчано и пожртвовано чувао лопту, добио је такав ударац да је пао ничице и остао

СРЕДЊИ ВЕК МНОГО ВИШЕ ЗНАМО ПО ИНКВИЗИЦИЈИ, ЛОМАЧАМА И ПРИЧАМА О ВЕШТИЦАМА, А МАЊЕ ПО ВЕДРИЈОЈ И ЛЕПШОЈ СТРАНИ ТАДАШЊЕГ ЖИВОТА: ЗАБАВАМА И СПОРТОВИМА.

без свести. Морали су да га однесу кући, а опоравио се тек после неколико недеља.

Иако је био опасан, шул се много играо и дуго одржао: понегде све до прошлог века. Али, ни балоте, друга игра древним лоптама, није заостајала по омиљености. Балоте нису нимало груб спорт, али, за разлику од шула, оне су забрањиване! Француски краљ Шарл V изричито је 1369. године забранио играње балота на париским улицама. Од тада, љубитељи древних лопти морали су да имају нарочито направљена игралишта.

Па док је народ играо балоте и шул, властела се забављала — тенисом. Тада се није тако звао, нити су правила била као данас, али у основним цртама била је то већ та игра.

Ова три примера различитих игара лоптом показују колико су, у ствари, спортске дисциплине стара ствар! Слично је и са неким другим забавама: шах, карте, а нарочито коцкице, од давнина су заокупљали људе. Коцкице су толико старе да је чак тешко рећи када су тачно настале. Пронађене су у староегипатским гробницама од пре 4 миленијума, а грчки трагичар Софокле писао је да

су се грчки војници забављали њима приликом опсаде Троје!

У средњем веку коцкице се много играју. У свакој париској таверни увече су се окупљали коцкари, а међу занатима који се спомињу у једном француском регистру из 13. века постоји и „коцкар“ — мајстор који израђује коцкице. Строги цеховски прописи налагали су да коцкар ни пошто не сме израђивати и луле... Коцкице су се правиле од дрвета, кости, рога или, у најскупљенијој верзији, од слоноваче, за властелу. Јер, по замковима је, баш као и по тавернама, бацање коцкица било страсна забава.

ДОЛЕ КОЦКА, ДОЛЕ ШАХ...

Француски хроничар Жуенвил писао је и о коцкицама којима су се забављали крсташи док су једрили од Египта према Акри, опет у 13. веку. Два брата краља Луја IX Шарл Анжујски и Алфонс од Поатјеа једном су били толико занети коцкањем да нису приметили краља који им се приближио. Луј се тако разбеснео да им је и коцкице и сто за којима су

седели бацио у море... Наравно, витезови крста имали су резервне коцкице.

Луј IX — зван још и Свети — био је, уопште, веома киван на коцкице, па их је 1254. године забранио и прописао веома тешке казне за прекршиоце. Очигледно га коцкари нису баш послушали, будући да се ова забава одржала све до данас.

Свети Луј забранио је и играње шаха — за њега је и та игра била исто што и коцкање (очигледно није имао баш много смисла за комбинаторику)! Тој одлуци успротивило се свештенство, пошто је шах био веома распрострањен међу црквеним лицима. У старим рукописима, сачуваним по француским самотанима, пронађени су и многи шаховски проблеми.

Шах је у Француску стигао из Багдада, у 9. веку, када је Карло Велики добио на поклон од Харуна Ал-Рашида једну скупочену гарнитуру. Раширио се, међутим, два века доцније. Богаташи су се, колико у игри, такмичили и у томе ко ће имати луксузнију гарнитуру. Дух и мода времена налагали су да се најбоље фигуре израђују од кристала и да буду оивичене златом.

Одрасли као одрасли, а деца као деца: и у 13. веку забављала су се слично данашњој. Омиљена дечја игра биле су школице. У старим хроникама било је и описа и цртежа тадашњих школица — компликованијих него што су данас! Ако је веровати тим хроничарима, девојчице из средњег века морале су да буду много спретније и увежбаније да без грешке „одскакућу“ целу школицу.

ЧИК МЕ ЗАСМЕЈ!

Дечаки су се рвали, играли „труле кобиле“, бацали камење... а заједно са девојчицама, играли, на пример, „светог Козима“: извукли би бројањем првог „Козима“ који би стао у круг деце. Она би му онда редом прилазила и креветљила се или говорила што смешније речи. Ако „Козимо“ не би издржао него би се насмејао, његово место заузимао је онај коме је то успело.

Ових неколико спортова и игара само су мали део забава средњовековних људи и деце. За многе се, можда, и не зна, јер, као што свако време има своје игре, оне тако и умиру. И, на неки чудан начин, оне игре „старе као и свет“ — упорно остају омиљене у свакој новој генерацији, на супрот другим чији је век прилично кратак. Па као што данас више нико не врти хула-хоп, „ћораве баке“ и „труле кобиле“ играће се још ко зна колико векова...

М. К.

ЛЕПЕ ОТРОВНИЦЕ

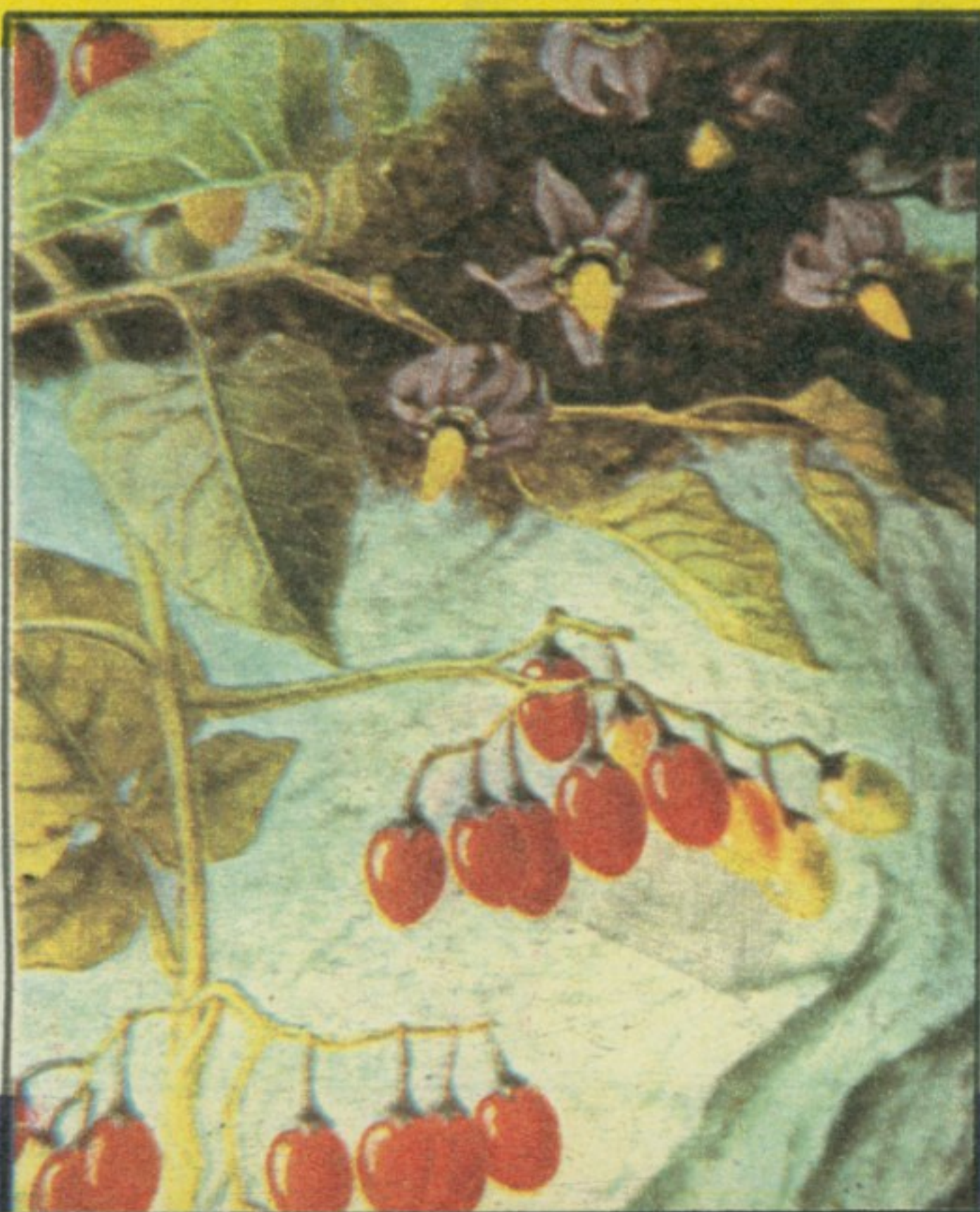
ВЕЛЕБИЋЕ — То је зељаста граната биљка, висока до два метра. Плод велебића је модроцрвен, величине трешње, на кисело-слабак. Може да се нађе лети и то у шумовитим планинским пределима.

БУНИКА — Зељаста биљка висока око један метар, зупчастих листова дужине од десет до тридесет сантиметара и ситних, беличастих цветова. Њен плод је дугуљаста, крушколика чаура величине напрска, нагорка и љуткаста. Може да се нађе лети, како по низинама тако и у брдима и не личи ни на једну јестиву биљку.

КУЖЊАК — Трокрако разграната зељаста биљка, висока око 1,5 метра. Плодови су му зелене бодљасте чауре величине ораха, могу да се нађу лети око насељених места. Кужњак не личи ни на једну јестиву биљку.

ПАСКВИЦА — Полужбунаста биљка повијуша која нарасте и до неколико метара. Плодови су слаткасто-нагорки. Може да се нађе лети, на влажнијим местима и не личи ни на једну јестиву биљку.

Поред познатих врста отровних гљива (пупавни, бљувара, лудара, оловастих рудолисци) у природи има и веома отровних биљака.

Први знаци тровања јављају се најчешће од једног до два часа пошто се отровна биљка поједе. То су: међ, боцнаност и утрнулост језина, поремећаји вида, дисања и рада срца, повраћање и вртоглавица. Јављају се и болови у стомену, главобоља, сањивост и малансалост, отрованом се шире зенице, образи порумене, а телесна температура пада.

У случају тровања треба одмах изазвати повраћање дражењем ресице испрати желуца, а корисни су и топли напаци, хладни облози на глави и ленање. У тешким случајевима медицинска помоћ је неопходна.

БУРЂЕБАК — Зељаста биљка висока до тридесет сантиметара, сјајног, сочног листа који избија из земље. Плод му је ситна црвена, врло отровна бобица, може да се нађе у пролеће и лето, на сунчаним и топлијим местима и веома је сличан са сремшом.

ЈЕДИЋ — Ово је зељасти биљка висока од 1 до 1,5 метра, перастих листова, плода у облику луковице, има га лети и у јесен и не личи ни на једну јестиву биљку.

КОЗЛАЦ — Зељасти биљка висока до педесет сантиметара. Листови имају тамне мрље по површини. Плод расте у облику више црвених бобица при врху стабљике и пали у устима. Има га лети и у јесен, од побрђа до високих планина. Кувањем и сушењем губи штодљиве састојке и постаје употребљив.

МРАЗОВАЦ — Зељасти биљка висока до тридесет сантиметара, листови су приземни и без дршке, дугачки од пола до 35 а широки од 3 до 5 сантиметара. Цвет је левкастог облика, плод у виду луковице и киселкастог укуса. Има га у касну јесен на влажним ливадама и сличан је сремушу и зељу.

ХАЈДУЧКА ОПУТА — Жбун висок до једног метра, има плод у виду бобице, величине грашка и јасноцрвене боје. Може да се нађе рано у пролеће, и то у мешовитим шумама. Не личи ни на једну јестиву биљку.

КОЗЈА КРВ ИЛИ ОРЛОВИ НОКТИ (ПАСЈЕ ГРОЖЊЕ) — Расте као жбун или пузавица, цветови су мањи или већи и личе на орлове нокте. Могу бити бели, ружичасти, жућкасти или црвени. Плод је једнострука или двострука бобица црвене или црне боје и киселкастог укуса. Има га лети и у рану јесен, у свим крајевима. У ову врсту улази црвено планинско и црно пасје грожђе.

ЧЕМЕРИКА — Ово је зељасти биљка висока до тридесет сантиметара, лист избраздан јаким жилама, широк од три до пет, дугачак 25 сантиметара, има много ситних белих цветова, а плод је у облику луковице и киселкаст. Има га лети, на отвореним травнатим површинама. Веома је слична са сремушем који спада у јестиво дивље биље.

ВРАНИНО ОКО — Зељасти биљка висока до тридесет сантиметара, има зеленкаст цвет на дугачкој петељци и плод, црно-модру бобицу, бљутаваг укуса. Налазимо га у пролеће и лето у мешовитим шумама. Личи на плод боровнице, мада му је бобица сјајнија.

КУКУТА — Ово је зељасти биљка, висока око 1,5 метра, листови имају смеђе-црвене пеге, има много ситних белих цветова. Плод је штитасти влат са 12—20 кракова, непријатно горка. Кукуту налазимо у свим пределима, лети и у јесен, слична је многим јестивим биљкама, али је непријатног мириса.

★ ХИТ-СТРАНА ★

БЛОНДИ • BLONDIE •

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

СТАКЛЕНО СРЦЕ (HEART OF GLASS)

Изводи: БЛОНДИ

Once I had a love
And it was a gas
Soon turned out a heart of glass.

Seemed like the real thing
Only to find
Mucho mistrust
Love's gone behind.

Once I had a love
And it was divine
Soon found out it was losing my mind.

It seemed like the real thing
But I was so blind
Mucho mistrust
Love's gone behind.

In between, what I found is
pleasing

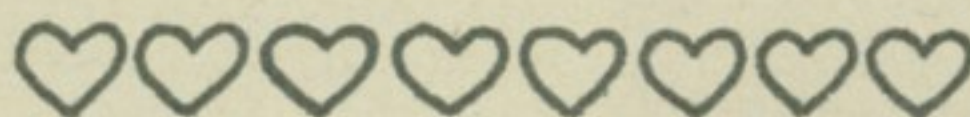
Am feeling fine
Love is so confusing
There's no peace of mind
If I fear I'm losing you
It's just no good
You teasing like you do.
Once I had love...

Seemed like the real thing

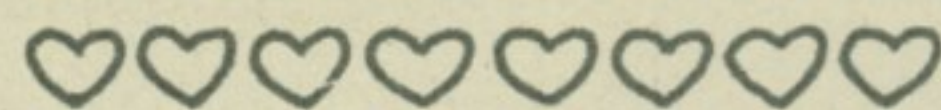
Lost inside, adorable illusion
And I cannot hide
I'm the one you're using,
Please don't push me aside,
We should made it cruising, yeah...
...yeah, riding high on love's
True blueish light.

Once I had love
And I was a gas
Soon turned out to be a pain in the ass.

Seemed like the real thing
But I was so blind...

АДРЕСА: BLONDIE-FANCLUB,
Box 5130, FDR Station, New
York, NY10003

Њој моди, увек спремну да позира фотографима.

Срђан Марјановић

СРЂАН МАРЈАНОВИЋ, београдски кантаутор о коме се пре неколико година говорило као о највећој нади домаће поп-сцене, после једногодишње паузе поново се појавио пред публиком. Наиме, Срђан се прошлог месеца вратио са одслужења војног рока и одмах прионуо на посао за који, како сам каже, живи целим својим бићем. Одржао је неколико концерата, а успео је и да сними комплетан материјал за нову велику плочу. Снимање је обављено у Сплиту и, како нам је Срђан рекао, албум се може појавити у продаји почетком септембра. Назив новог Срђановог ЛП-ја, на коме се овај талентовани музичар појављује као композитор, аранжер и певач, гласи „Имаш код мене велики плус“. Занимљиво је поменути и то да ће на једној страни плоче бити класичне рок-нумере, док је друга резервисана за лаганију музику по којој је Срђан и постао познат. Припремљено је осам нумера, и то седам потпуно нових, док је осма добро позната Марјановићева композиција „Иди“.

Једна од најзанимљивијих личности у свету рок-музике данас је свакако ДЕБИ ХАРИ, вокална солисткиња групе БЛОНДИ. Деби већ може да се похвали са два снимљена албума (»Blondie« и »Parallel Lines«) и сингл-плочама »Offender«, »Denise«, »Presence«, »Deag«, »Picture This« и »Heart of Glass«. Пут до успеха није био нимало лак. Детињство још теже јер Деби Хари уопште није упознала родитеље. Као тромесечну бебу усвојила ју је једна породица из Њу Џерсија где је одрасла, можда много раније од својих вршњакиња. Јер, већ у четрнаестој години почела је саму себе да издржава. Прво је чувала децу, а нешто касније се запослила као „зечица“ у једном салону лепоте. На музичкој сцени појављује се шездесетих година као солисткиња групе ВИНД ИН Д ВИЛОУЗ (WIND IN THE WILLOWS). Затим прелази у групу СТИЛЕТОУЗ (STILETTOES) не кријући жељу да оснује сопствену групу. После познанства са гитаристом Крисом Стајном то јој и полази за руком. Одабрали су још четворицу музичара и основали састав БЛОНДИ. Веома брзо постају познати на њујоршкој „андерграунд“ сцени, али су им зараде биле испод минимума. Међутим, то их није обесхрабрило. Почетак успеха везан је за 1978. годину када су издали своју другу малу плочу „Дениз“ (»Denise«) која је постала међународни хит. Америчка панк-дама, како је новинари називају, и њених пет пријатеља најзад су успели.

Деби са члановима своје групе: НИГЕЛОМ ХАРИСОНОМ (Nigel Harrison), КЛЕМЕНТОМ БЕРКОМ (Clement Burke), КРИСОМ СТАЈНОМ (Cris Stein), ЏИМИЈЕМ ДИСТРИЈЕМ (Jimmy Destri) и ФРЕНКОМ ИНФЕНТИЈЕМ (Frank Infante).

Данас је Деби изменила свој изглед. Овако се појављивала на концертима 1978. године.

Снимак је начињен за време једне телевизијске емисије прошле године. Обучена у бело, Деби баш није личила на панкерку.

Са сасвим измењеним изгледом, скраћеном косом, секси обучена, појавила се Блонди марта ове године на великом концерту групе у Њујорку.

Следеће три фотографије приказују Деби обучену по послед-

ОМЛАДИНА 79

Традиционални сусрет младих стваралаца (музичара и песника) одржан је и ове године у Суботици. По деветнаести пут скупили су се млади из целе наше земље обележавајући тако свој најдражи празник, Дан младости и рођендан друга Тита. Била је то у правом смислу речи смотра младости, смотра онога што су у протеклих 365 дана успели да створе млади композитори, музичари, песници, интерпретатори, аутори текстова и аранжери. Као и много пута до сада, омладински фестивал у Суботици имао је и ове године своје јунаке, талентоване младиће и девојке пред којима су лепе перспективе. Углавном су сви добили награде, мада сматрамо да је на оваквим манифестацијама боље ако се не додељују, као што је био случај ранијих година. Тако би се избегла већ традиционална нездрава фестивалска атмосфера присутна на свакој већој забавној музичкој смотри чиме би један овакав сусрет младих стваралаца, какав је замишљен и овај у Суботици, добио једну нову димензију, нетакмичарску, много ближе нашој друштвеној стварности и васпитавању младог човека. А када смо код награда, пре него што поменемо оне најбоље, рецимо да одавно у Југославији нисмо присуствовали праведнијем рангирању.

По оци стручног жирија најуспешнији су били чланови копарске групе БУМЕРАНГ. За њом долази новосадска група МЕТА СЕКЦИЈА и београдски кантаутор Бранко Ковачић, који је добио и трећу награду публике. Остале две награде присутни у спортској хали доделили су загребачком трију који чине Роберт Финчић, Весна Врандечић и Маријан Блажина, док је одмах иза њих, с нешто мање гласова, ПЕКИНШКА ПАТКА, панк-група из Новог Сада. Награда за интерпретацију припала је групи ОБЕЋАЊЕ ПРОЉЕЋА из Загреба, музички можда најзрелијем саставу који је наступио у Суботици. Поред овог састава, признања заслужује и МЕТА СЕКЦИЈА, док Биљани Дамјановској, шеснаестогодишњој ученици из Битоља која је по мишљењу многих неправедно остала без награде, можемо поручити да буде упорна и да успех, за ретко виђени таленат, неће изостати.

На крају поменимо још једном новосадску групу ПЕКИНШКА ПАТКА о којој су се могла чути најразличитија мишљења. Ако треба да се чује и наше, онда сматрамо да певач групе Небојша Чонкић, гитариста Сретен Ковачевић, басиста Србислав Добановачки и бубњар Ласло Пихлер доносе нешто ново домаћој поп-музици. Очигледно је да ови младићи, који су се определили за толико нападни „панк“, нису обични музиканти, већ музички образовани младићи који се изражавају на један нови и у нашој земљи не много популаран начин.

БУМЕРАНГ — I награда стручног жирија

Загребачки трио: Роберт Финчић, Весна Врандечић и Маријан Блажина — I награда публике

Читаоци јављају...

ВЕСТИ ИЗ НИША

Војници ВП 7197, у Нишу, Ивица Бинк, Зоран Максимовић, Мирослав Драгић, Слободан Перић и Халил Шишић основали су састав ЛЕПО НАМ ЈЕ ЖЕЛЕЋИ да улепшају војничке дане својим друговима. Ивица свира бас-гитару, Зоран соло-гитару, хармоника је у Слободановим рукама, док је Ми-

рослав за бубњевима. Заједно са певачем Халилом, ови примерни војници учинили су да нам многе вечери остану у трајној успоми.

Војник
Иван Петковић
ВП 7197—5
18002 Ниш
(хonorар 100 дин.)

ВЕСТИ ИЗ СОПОТА

Крајем прошле године у Сопоту је основана група НУКЛЕАРНО ЂУБРИШТЕ. Оснивач састава је Боривоје Симић (21 година). Остали чланови су још веома млади, али су упорним радом, само неколико месеци после оснивања НУКЛЕАРНОГ ЂУБРИШТА, побрали већ прве аплаузе на јав-

ном наступу у Дому омладине, у Сопоту.

НУКЛЕАРНО ЂУБРИШТЕ чине: Горан Стефановић (14) — соло-гитара и глас, Данко Гајић (14) — ритам-гитара, Раде Ајдуковић (13) — бас-гитара и Александар Павловић (13) — бубњеви.

Драган Танасијевић,
Гоце Делчева 39/13
Нови Београд
(хonorар 100 дин.)

ВУДСТОК (WOODSTOCK)

После тачно десет година поново се организује чувени ВУДСТОК фестивал. Одржаће се 14. 15. и 16. августа ове године, али место фестивала се још чува у тајности.

ПИТЕР ГРИН (PETER GREEN)

Шездесетих година ПИТЕР ГРИН је био један од најнепризнатијих гитариста. Око његовог имена испредале су се чудне приче које су најчешће представљале само обичне претпоставке.

Грин је започео каријеру 1966. године, када се прикључио Џону Мејолу и његовим Блузбрејкерсима (John Mayall and the Bluesbreakers). Годину дана касније оснива сопствену групу ФЛИТВУД МЕК (FLEETWOOD MAC). Његово ссећање за блуз и занимљив глас нису могли остати незапажени и група постепе позната широм света. Композиције „Alabtros“, „Man of the World“, „Oh, Well“, „The Green Manalishi“ и „Black Magic Woman“ сменявале су се на листама популарности а и данас су радо слушане. Међутим, 1970. године, Грин се повлачи са музичке сцене. Ретко се појављивао у јавности, тако да

се о њему поуздано није знало. Крајем 1970. године изишао је Гринов соло-албум „Крај игре“ („The End of the Game“) али то је била само сенка некадашњег великана.

После девет година, крајем априла, појавила се нова плоча Питера Грина. Албум који носи назив „На небу“ („In the Skies“) потврђује да је Грин изузетан музичар. Он је и даље остао веран свом првобитном звуку. Са својом гитаром он на овој плочи заиста звучи величанствено. Када је В. Б. Кинг, слушајући Гриноу гитару у композицији „Страшно ми је потребна твоја љубав“ („Need Your Love So Bad“) изјавио да нешто тако пријатно никад раније није чуо, то није био само лични утисак. Сличне критике добија ова плоча на којој је већина композиција инструментална.

Изгледа да је Питер Грин најзад презишао своје личне проблеме, јер његов нови албум најављује дефинитиван повратак.

8

На фестивалу ВУДСТОК II учествоваће 30 група, од којих је једна трећина учествовала и на првом ВУДСТОКУ. У продаји ће се наћи преко 300.000 карата. Организатор овог спектакла је Џон Морис, који је своје искуство стекао на првом ВУДСТОКУ.

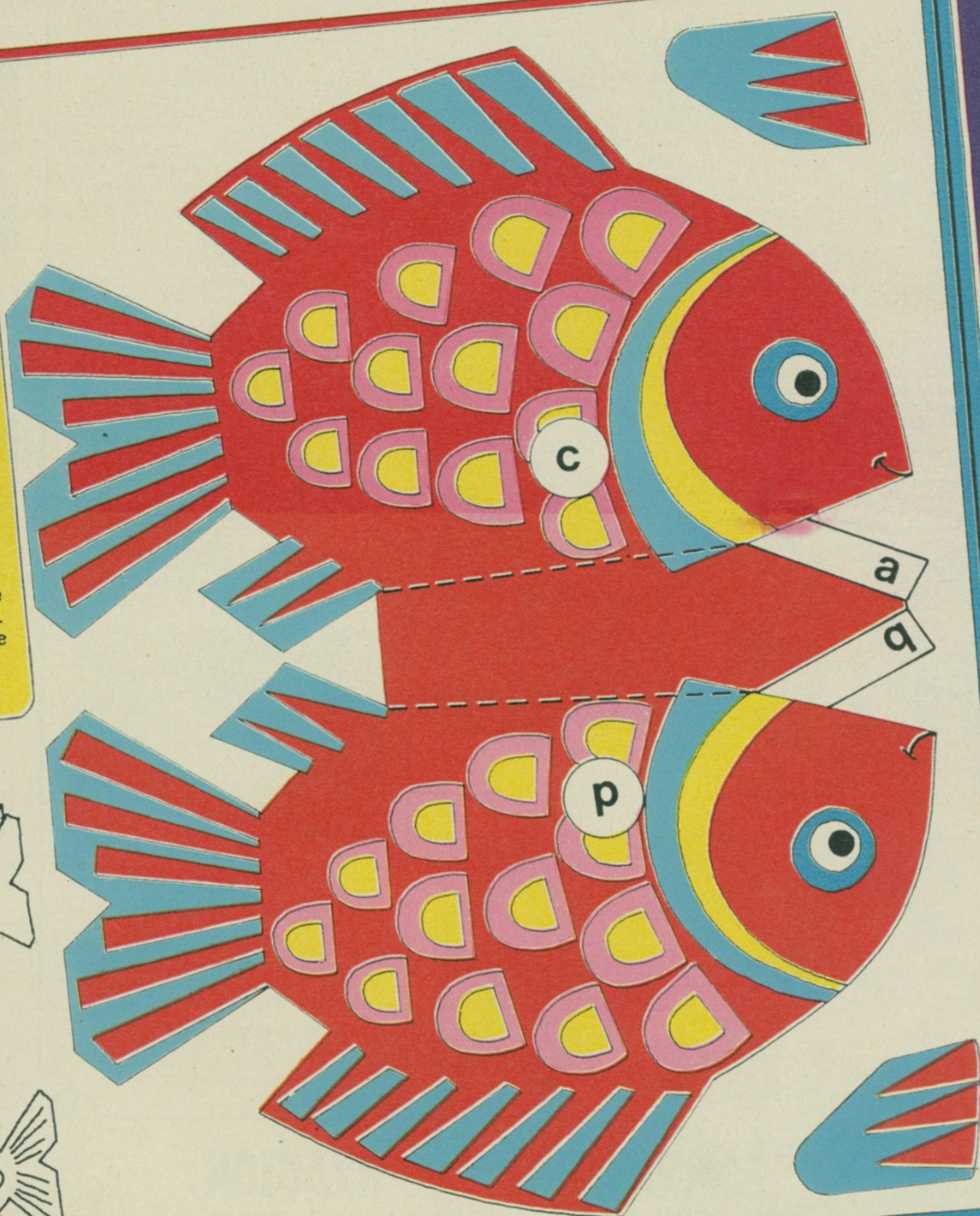
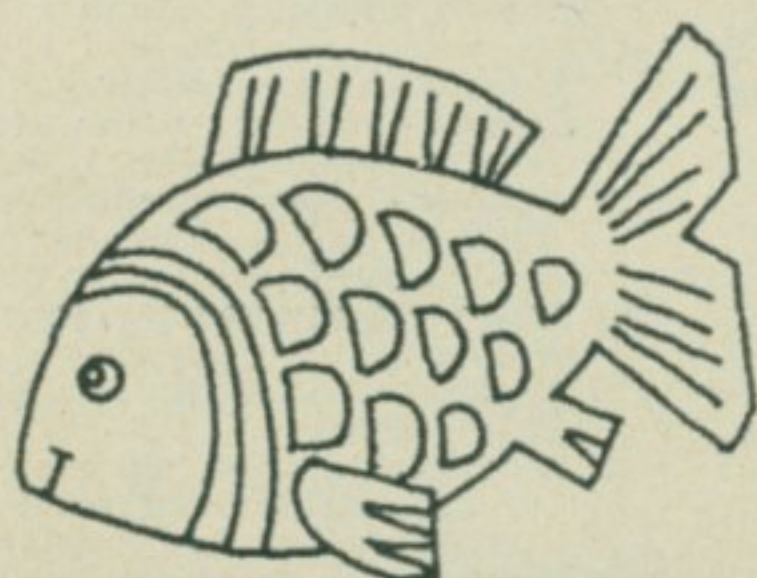
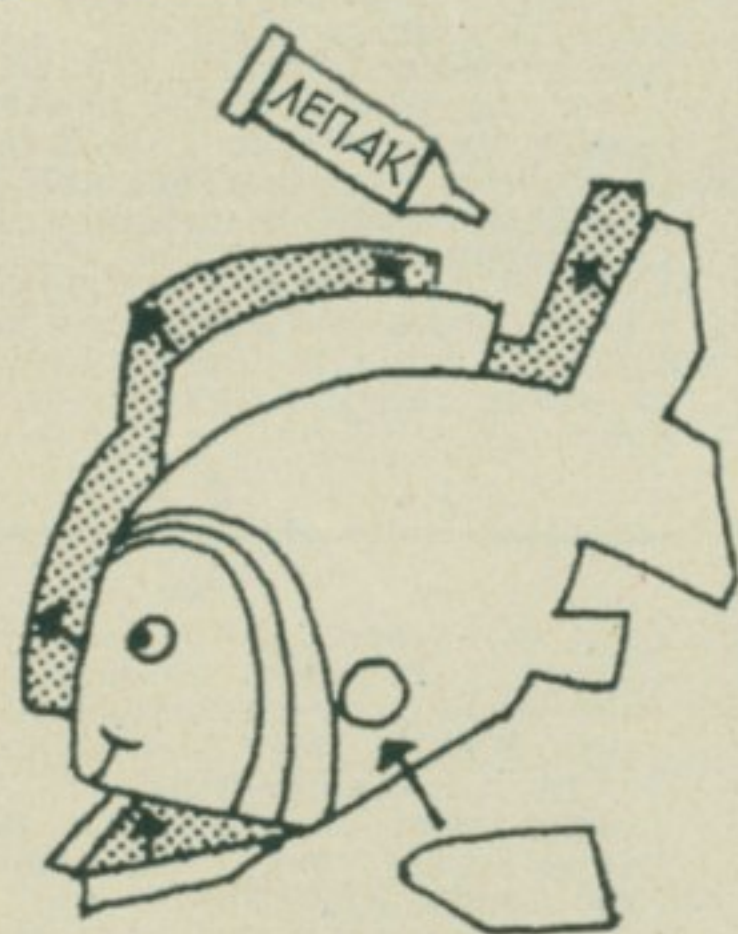
На фестивалу ће се и овог пута снимати дугометражни документарни филм, у продаји ће се наћи и неколико плоча са фестивала, издаће се и најмање три фото-књиге са најзанимљивијим детаљима. Први ВУДСТОК донео је својим организаторима огроман приход, па се очекује да ће и овај, други, напунити фестивалску касу. Организатори зато обећавају првокласан програм и гарантују учествовање најпопуларнијих светских група.

Занимљиво је да градић у коме се одржао ВУДСТОК I није прихватио милионску понуду да и овога пута буде домаћин фестивала. Изајавио су да то не долази у обзир јер се ни после десет година још нису опоравили од Вудстока I.

риба

Зар није лепа ова шарена риба? Саставите је веома лако и брзо! Прво залепите труп и пераја на нени тањи картон или хамер, пажљиво их исеците и пресавијте по тачнастим линијама. Затим на рубове означене словима А и В нанесите лепак и залепите их за унутрашњу ивицу уста. На крају нанесите лепак на горњи руб главе, леђних пераја и репа и залепите једну половину за другу. На тачке С и D залепите бочна пераја.

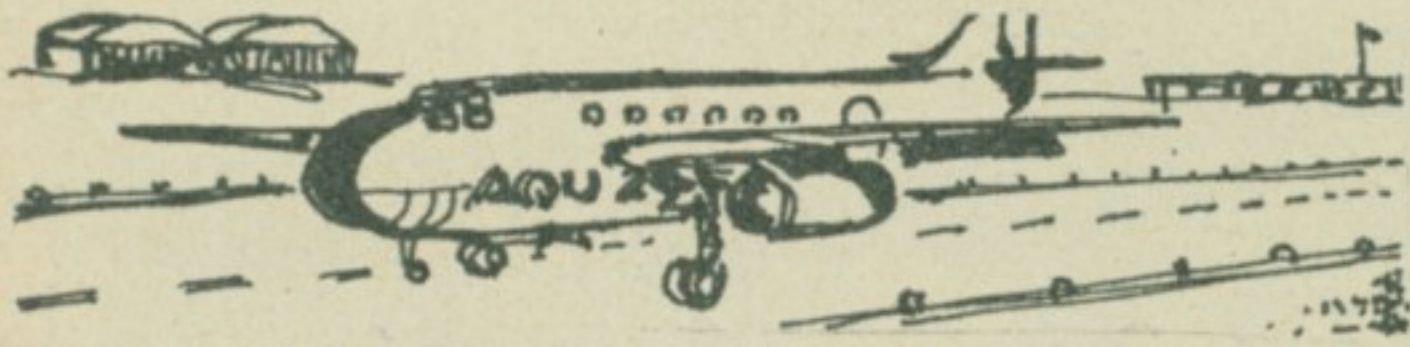
ОПСЕРВАТОРИЈЕ БРОНЗАНОГ ДОБА

На територији Казакстана (СССР) истраживачи су недавно открили остатке објекта који су представљали астрономске опсерваторије. Показало се да се помоћу разних елемената — остатака тих објеката — могу одређивати календарски подаци по Сунцу, Месецу и сазвежђима. На пример, линија која спаја центар истесаног каменог прстена са оријентирним узвишењем показивала је место изласка Сунца за време пролећне и јесење равнодневице.

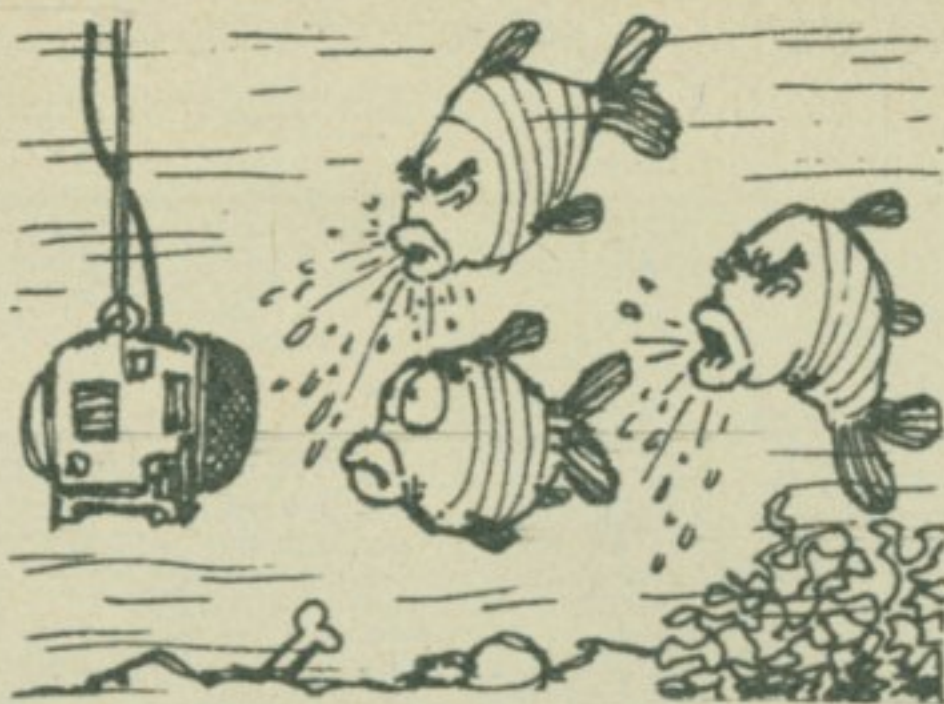

ЗРАЦИ РАСТЕРУЈУ МАГЛУ

Слетање авиона на аеродром прекривен маглом веома је опасно и често се догађа да пилот мора да врати летелицу у место одакле је полетео или да слети на неки други аеродром. По свему судећи, то ће у догледној будућности моћи да се избегне. Јер, француски стручњаци пронашли су метод за растурање магле над полетно-слетним стазама аеродрома.

Реч је о топлотном зрачењу изворима инфрацрвене радијације на таласној дужини од 0,9 — 15 микрометара. Као генератори зрачења користе се специјални гасни горионици који се постављају дуж бетонске стазе, а као гориво користе пропан.

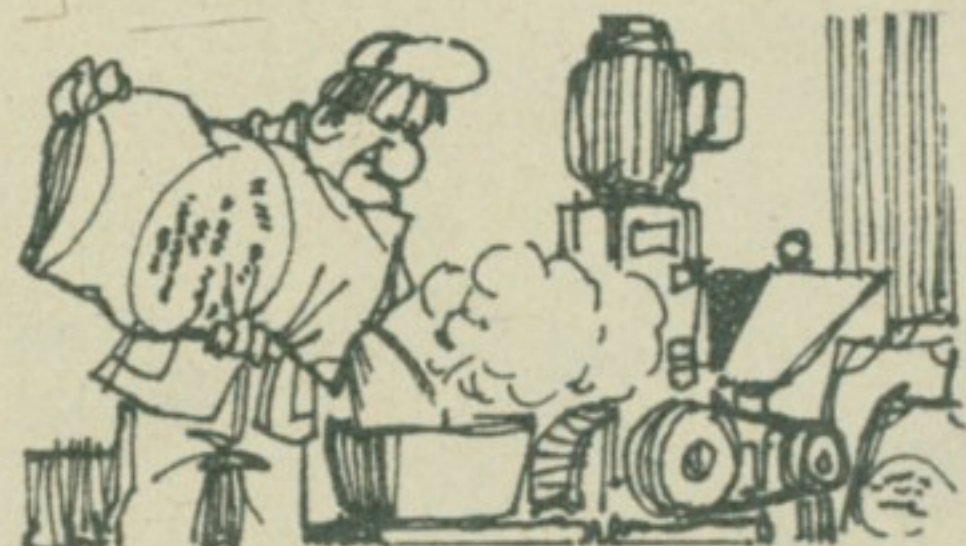

РИБЕ МЕРЕ ЗАГАЂЕНОСТ

Рибе на прљавштину — кијају. Сем њих, то сада знају и научници, па су зато одлучили да их употребе као природне мераче загађености. Амерички биолог Роберт Драмон тврди да чињеница да прљавштина смета рибама (у ствари њиховим шкргама) може лепо да се искористи. Потребно је само да се у реке и језера поставе осетљиви инструменти који ће забележити кијање риба. Кад оне почну да кијају — биће то упозорење фабрикама да су претерале.

НОВА ПРИМЕНА ГЛАУБЕРОВЕ СОЛИ

Глауберова со, коју добро познаје сваки ученик средње школе, има широку примену у медицини и хемијској индустрији. Међутим, амерички научници одскора су почели да користе ту материју у експерименталним уређајима за акумулацију сунчеве енергије, намењене за загревање стамбених просторија. При преласку из чврстог у растопљено стање, Глауберова со апсорбује велике количине топлоте која се касније, при обрнутом процесу, ослобађа и загрева просторије.

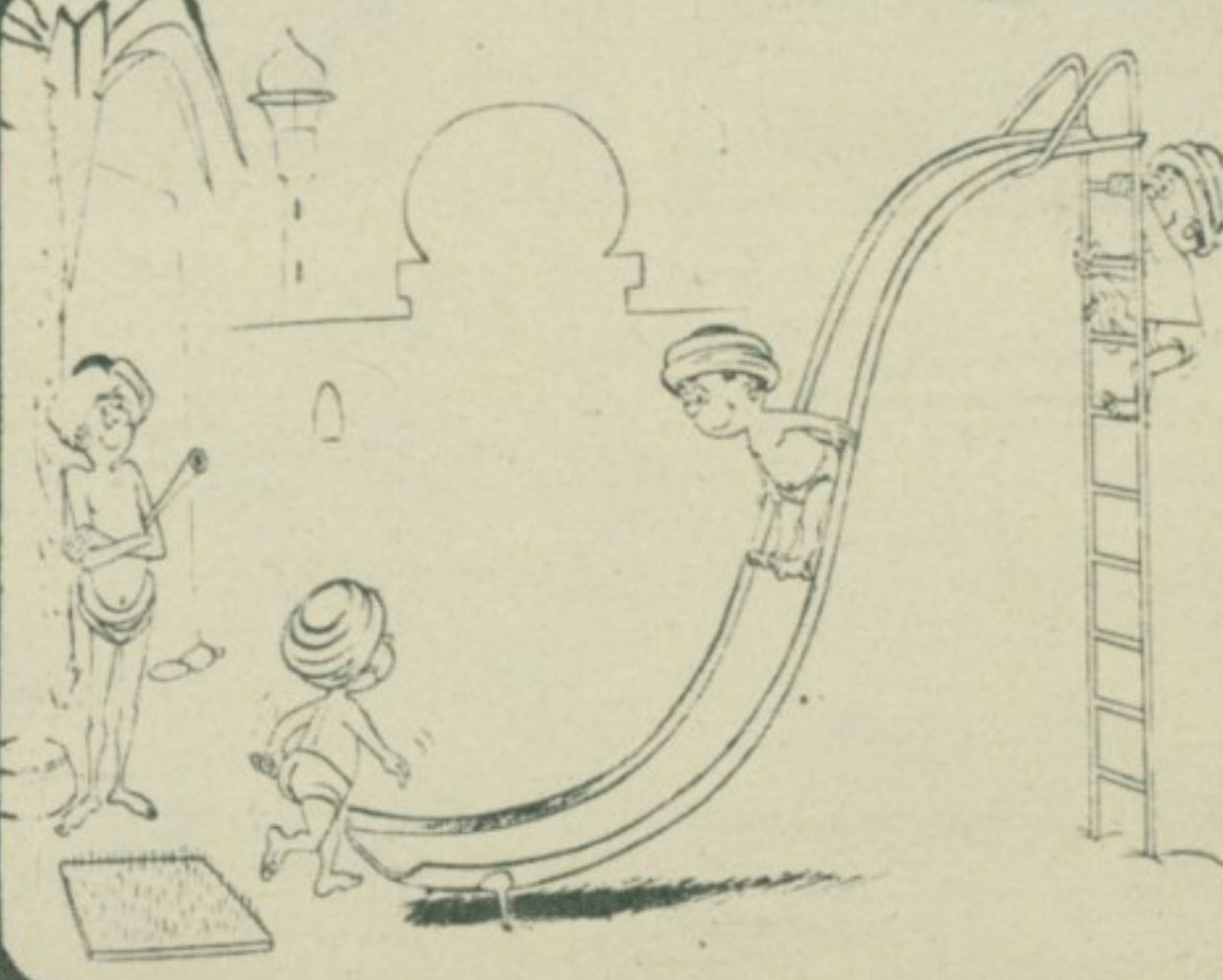

РЕЗЕРВЕ ЗА ЗЛО

Плашећи се светског атомског рата или неке природне катастрофе која би убила или обогатила део човечанства, многи Американци остављају делове тела својих најближих (наравно, умрлих), или, пак, своја лично, у специјалне „банке“. У њима се, у посебним трезорима, већ налазе разна залеђена ткива: рожњаче, покоснице, делови коже, вене и артерије, коштана срж...

ХУМОР БЕЗ РЕЧИ

ОРТАЦИ: ТРОФЕЈ

ЖИЛЕ, ШТА ЈЕ ОВО?

ЈЕЛЕН! ЗАР НЕ ВИДИШ?

КРЕНУО ЈА ЈУЧЕ У ЛОВ НА ФАЗАНЕ, А УСТРЕЛИО ОВУ ГРДО-СИЈУ!

МА, НА ПОСАО, ЖДЕ-РОЉО!

ДУМ!

ИНСТАЛИРАЈТЕ МИ ОВАЈ ВЕНТИЛАТОРУ ДНЕВНОЈ СОБИ!

БЕЗ БРИГЕ!

ХАЈДЕ, ЖИЛЕ, ИЗБУШИ РУПУ У ЗИДУ!

УВЕК ЈА ДОБИЈЕМ НАЈТЕЖИ ДЕО ПОСЛА!

БУМ!
ТРАС!
ДУМ!

ПРВО
ДА НАПРАВИМ
КРУГ...

...А ОНДА
ДА УДАРИМ
СЕКИЧЕМ ПО
СРЕДИНИ!

ШТО ИЗГЛЕДА СТРАШНО ОВАЈ ПЕРИЧ ТРОФЕЈ!
К'О ДА ЈЕ ЖИВ!

ШКЉОЦ!

ДУМ!

АЈ! АААЈ!
ААААЈ!

ПОПРЕШИО САМ! ТРЕБАЛО ЈЕ ДА НАПРАВИМ РУПУ У ЗИДУ КОЈИ ГЛЕДА НА УЛИЦУ!

ДОПАДА ЛИ ВАМ СЕ МОЈА КОЛЕКЦИЈА ТРОФЕЈА?

ПРЕКРАСНА ЈЕ!

А, ТЕК ОВО ДА ВИДЕ!

АХ! АААХ!

ВИ... ВИ СТЕ ЧУДОВИШТЕ! УПОМОООБ!

АЛИ... ЈА...

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

★★★★★

ДОВЕДИТЕ МИ ВУЛФА!

РЕЈ БРЕДБЕРИ

КАО СКАМЕЊЕН, ЧИТАО ЈЕ СЛОВА
НА ГРАНИТНОМ НАДГРОБНОМ
СПОМЕНИКУ: СВОЈЕ ИМЕ, ДАТУМ
РОЂЕЊА И ДАН СМРТИ.

После седамдесет година проведених у писању кратких прича, Хенри Вилијам Филд је једне ноћи устао и бацио у ватру десет милиона речи.

— Тако! — било је све што је рекао, и вратио се у кревет. „Моја је грешка“, размишљао је, „што сам уопште покушавао да дам слику овог нашег света 2257. године. То нико не може. Ниједан модерни писац није успео“.

Филд је био богат, али богатство му није давало задовољство. Поново је устао, и у мраку, ушао у библиотеку. Пошто је упалио светлост, из колекције књига које су педесет година стајале нетакнуте насумце је изабрао једну. Књига стара три века, али је с њом, читајући је с великим интересовањем, остао све до зоре...

Човек

за космос

Ујутро је Хенри Вилијам Филд на готово укоченим ногама изишао из библиотеке и одмах позвао своје пријатеље — адвокате, научнике, књижевнике.

— Ствар је хитна и врло важна — јавио је свима.

Око подне, у соби се нашло двадесетак људи. Чекали су шта ће чути од необријаног, узбуђеног и очигледно задовољног Филда. Стежући у својим мршавим рукама неку дебелу књигу, он је почео:

— Ову књигу је написао један див, човек рођен у Ешвилу, у Северној Каролини, 1900. године. Давно га нема, а оставио је четири велика романа. У њима је дизао планине и кротио ветрове. Оставио је гомилу незавршених рукописа кад је умро, 15. септембра 1938. године, у Џон Хопкинсовој болници у Балтимору. Умро је од запаљења плућа.

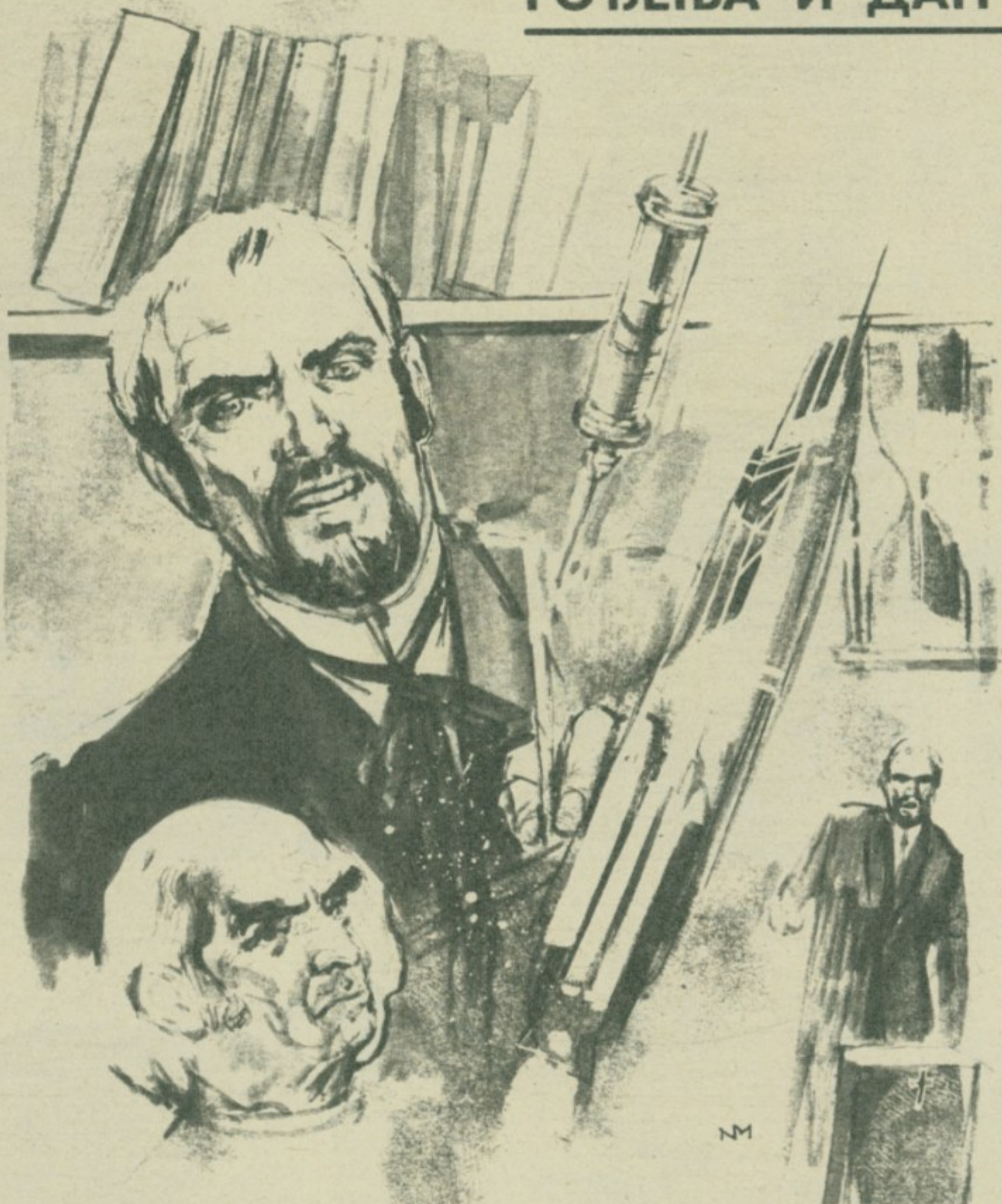
Књига са насловом „Погледај дом свој, анђеле“ ишла је из руке у руку.

Филд је затим извадио још три књиге: „О времену и речи“, „Пређа и стена“ и „Нема повратка дому“.

— Све од Томаса Вулфа, који већ три стотине година лежи у земљи!

— И ти си нас звао само да бисмо видели четири књиге које је написао неки човек пре три века — протестовали су пријатељи.

— Не само због тога. Звао сам вас јер осећам да је Томас Вулф онај прави човек за космос, за ово наше време, за велике ствари као што су маглине и галактички ратови, метеори и планете; све оно тајанствено што је волео и стављао на хартију било је блиско овоме. Он није био за своје време. Тражио је велике ствари о којима бисмо писали, али није их налазио на Земљи. Требало је да се роди данас, а не пре три стотине година.

— Чини ми се да си мало закаснио, Филде — рекао је професор Болтон.

— Ја то не прихватам! — скочио је старац. — Ти си, професоре, експериментисао са путовањем кроз време. Очекујем да завршиш своју машину у најкраћем могућем року. Ево ти чек, попуни га сам. Ако ти устреба још новца, слободно затражи... Сви остали — окренуо се својим гостима — радићете са Болтоном. Ја Вулфа морам имати. То је мој план — казао је. — Вулф мора бити доведен овамо. Он је једини у стању да опише путовање од Земље до Марса!

Оставили су га у библиотеци са његовим књигама.

Срећно, професоре!

Месеци су споро пролазили. Хенри Филд је већ западао у очајање.

Крајем четвртог месеца, једне ноћи, пробудио га је телефон.

— Филде, ја полазим за један сат! — рекао је Болтон кратко.

— У 1938. годину? Петнаести септембар? — дрхтао је старчев глас.

— Да!

— Јеси ли сигуран да си добро подесио време? Немој да закасниш. Господе! Требало би да будеш тамо бар један сат пре његове смрти.

— Не, него два сата. На повратку, обележићемо време на Бермудима, позајмити десет дана из слободног континуума, опоравити га, освежити, витаминизирати; једном речју, учинићемо га потпуно способним за живот и рад.

— Толико сам узбуђен да једва држим ову слушалицу. Срећно, Болтоне!

— Хвала.

Оставши сам, почео је да разговара с Вулфом, топло и носталгично, као старац који се сећа свог давно изгубљеног детета. „Потребан си нам, Томе. Ја нисам успео, нити иједан од нас то може. Теби ракете неће бити тешке, Томе, а звезде можеш да имаш као прегршт кристала. Ватра, путовања, све то чека тебе, Томе. То је за људе као што си ти. Кад је нисам успео, чекао сам да можда неко други напише заиста добру књигу о звездама. Чекао сам уза-

луд. Покушај ти! То је она књига о којој су писали критичари: говорили су да си је имао у себи кад си престао да дишеш. Покушај, Томе!“

Збучан смех

Врата су се отворила и два човека су ушла у спаваћу собу. Њихови кораци говорили су Филду све што је желео да зна. Први, кратки и оштри, Болтонови. За њима кораци великог, крупног, тешког човека.

— Томе? — плашљиво је питао Филд. Није отварао очи.

— Да? — јавио се глас после неколико секунди.

— Томе Вулфе, дођи да те погледам! — Филд је грозничаво скидао покриваче са себе, борећи се да што пре стане на ноге. — Дигните те ролетне, ништа не видим!

Томас Вулф га је посматрао помало уплашено. Велике шаке, с којима као да није знао шта ће, изгледало је да му служе за одржавање равнотеже у овом непознатом свету.

— Баш тако су те описивали, Томе! — рекао је Филд.

Томас Вулф се насмејао; смех му је био грлен, звучен. Затим се накланљао, испитујући плућа, и руком опипао чело.

— Немам више температуру. Нисам више болестан. Каква страшна ноћ! Већ сам се губио... Мислио сам: ово је крај.

Филду није било лако. Ту је био човек кога је толико желео да види, али требало га је упознати са временом у које је доведен, а избећи непријатну истину стару три века.

Још једна џурилика

Било је већ пет по подне. Ра-зговарали су од доручка до ручка, па од ручка до чаја. Прошли су кроз свих дванаест соба и потегли десет пута више тема. Загревали су се и хладили, и опет захуктавали и презнојавали.

— Одлуку нећу променити, господине Филде. Ја се враћам. Ово није моје време и немате право да ме задржавате.

— Зар не видиш, Томе...

— Био сам дубоко у послу, најбоље је тек требало да дође, а ви ме одалачите читава три века да-леко. Вратите ме у 1938, то је све што тражим.

— Али, зар не желиш да видиш Марс?

— Свим срцем, али то није за

мене. То би било бреме које би ми само сметало кад се вратим кући.

— Ти не схваташ, Томе — очајно је понављао Филд. — Ово никако нисам желео да ти кажем али примораваш ме.

Старац је открио један зид који је био под застором, замрачио собу и пустио филм...

Гробље је било мирно под летњим сунцем. Осећао се мирис земље и околних дрвећа. У центру слике, приближавајући се полако, дизао се таман, гранитни споменик. Томас Вулф је читао урезана слова, једном, два пута, хватао ваздух и читао поново исто: своје име, датум рођења и дан смрти. Исти онај дан кад су га повели из болнице...

Филд је искључио пројектор. Соба је била у потпуном мраку. Вулф је тешко дисао.

— И нисам се више пробудио? — Не. Умро си исте ноћи. Каква иронија! То је као твој роман. Нема повратка дому, Томе!

— Нисам завршио посао — говорио је Томас Вулф. — Нисам завршио... понављао је.

— Не примај то тако тешко — смиривао га је Филд.

— Него како да примим? — Глас овог крупног човека био је слаб и дрхтав. — То није праведно. Толико сам још имао да урадим. — Почео је тихо да јеца.

— Не, то не смеш — молио га је Филд. — Ти си жив сада... зар то не осећаш? Имаш још једну прилику... око месец дана. Живео си за писање, Томе; нека тако буде и сада. Болтон каже да ће, ако га послужи срећа, моћи да држи канале у времену отворене читавих осам недеља. Толико ћемо моћи да те задржимо овде. За то време, Томе, мораш написати књигу коју си, док си живео, узалуд тражио. Не, не књигу коју си планирао за њих, за оне који су већ давно мртви. Направи књигу за нас који живимо и који горимо од жеље да је видимо. Биће снажнија и вреднија од било које коју си могао да створиш у своје време. Покушај да за осам недеља заборавиш на онај гранитни камен и почни да радиш највећи посао у свом животу. Можеш ли, Томе?

— Осам недеља — поновио је Томас Вулф. — Ракета полази за један сат?

— Да... То сам очекивао од тебе, Томе. Срећно!

мирис метала и непознатог. Ликовом је што иза себе оставља Земљу, препуштајући јој без кајања тугу и јад, и журио да на звезданим ливадама тражи веће ствари и већу тугу...

Прича је почела да стиже Филду већ у поноћ.

Старац је седео у својој библиотеци, а испред њега је захуктала машина верно преносила Вулфов рукопис на хартију. Читао га је наглас све док није промукао. Он да је додавао текст Болтону, а он осталима. Читали су до дубоко у ноћ, све док машина није стала. Тако је било и сутрадан, и следећих дана...

Вулф се вратио на Земљу после осам недеља. У космосу је сагорео сваки траг његовог пута, а на столу Хенрија Филда лежала је гомила исписане хартије, најбоље и највеће Вулфово дело.

— Желиш ли да прочиташ, Томе? — питао га је Филд.

Вулф је одмахнуо главом.

— Не. Кад бих то учинио, пожеleo бих да све те хартије понесем назад са собом. А то је немогуће, зар не?

— Равнотежа у времену не сме се пореметити, Томе. Оно што си написао овде, мора и да остане овде.

— Разумем. — Вулф се спустио у најближу фотељу. — Уморан сам, али пут је био пријатан. Који је дан?

— Педесет шести. — Последњи?

Старац је климнуо главом.

Врата су се отворила. У собу је ушао Болтон са бочицом у руци.

— Шта је то? — упитао је Филд.

— Изазивач запаљења плућа, којег сам узео од болесног Вулфа.

Томас Вулф је скочио.

— Претпостављам да ћете ме опет заразити њиме, да бих могао да умрем — рекао је. — Шта ако вам истргнем бочицу из руке и бацим је? Хоћу ли онда умрети у 1938. години?

— Не, али то не смеће учинити, Вулфе! — опоменуо га је Болтон.

— Зашто?

— Зато што време не смемо мењати. То би изазвало хаос.

Томас Вулф је погледао ка вратима.

— Могао бих да побегнем...

Поглед му се срео са старчевим. Овај му се охрабрујуће осмехнуо!

— Размишљај о томе овако, синко. Сваки од нас има извесно време да проживи и сви га користимо како умемо. Ти си своје искористио веома добро: оставио си људима свог времена нешто по чему ћете памтити. Али, ти си добио још пуна два месеца, Томе. Не само да их проживиш, већ да у њима створиш још једно ремек-дело за људе у времену испред свог. Зар је то мало, Томе?

Вулф је пружио руку и сачекао убуд игле. Слободном руком, великим словима дописао је наслов изнад рукописа: „Вечита Земља“.

☆☆☆

Годинама већ, на гробу Томаса Вулфа увек се може видети цвеће. То није чудно, јер много људи обилази то место. Чудно је само што је цвеће увек свежје, великих латица и необичне боје. Старо не стигне да увене, а сваког јутра ново је ту.

Томас Вулф је мртав већ вековима, али неко га не заборавља ни за дан.

укрштене речи

ВРСТЕ ОБЛАКА

Кондензована водена пара у атмосфери, односно облаци, јављају се у неколико врста. Најважнијим се сматрају: 1. танки перјасти облаци на висини од око 8—10 километара; 2. пластасте; 3. слојевити и 4. нишни облаци.

АУТОР: ВЕ-МАК	СТАНОВ- НИЦА СРБИЈЕ	1	ОДИСЕЈЕВ СИН ЗНАК НИКАЛА	ОБЛАСТ (ТУРЦ.)	ЗНАК РАДИО- ЈУЛА	ЖЕНСКО ИМЕ	СТРОГО, ТАЧНО	ЗНАЧАЈНИ ПРЕДСТАВ- НИК ВРСТЕ
ПИСАЦ СЦЕНА- РИЈА								
БРИШЕНИ ДИЈАМАН- ТИ РАНИЈЕ			ЈЕДНА ПЛАНЕ- ТА		ШЕРИФ ВАЗАТ УМОТАТИ			ПЛАНИНА ИЗРАД БЕОГРА- ДА
2								
						ЗНАК КАРЛОВ- ЦА		
РУСКИ КРИТИЧАР ДМИТРИЈ						„ТЕЛЕВИ- ЗИЈА“ ОДЛИТИ		
ЗИБАТИ, БУКАТИ		ЈЕДИНИЧ- НИ ВЕКТОР	МАРИ- НАЦ, БРОДАР	1000 KG				
ДРЖАВА У АФРИЦИ	МЕРА ЗА ОТПОР ИСТО- СНИК		ГЛАВНИ ГРАД ЕГИПТА	ПРЕДМЕТ ОБОЖА- ВАЊА МУШКО ИМЕ		МЕСТО БЛИЗУ БЕОГРА- ДА	ИМЕ ЊУТНА	
3								СТАРО ИМЕ ОСТРВА ВИСА
МЕСТО ЗА ПРОИЗВОД- ЊУ КЛЕБА	4 К. Е.					ДЕО ТЕРИЗИ- ЈА		
						ЛЕТОВА- ЛИШТЕ НА КВАРНЕ- РУ		
НАСИМЕ								

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОНАПО: Ш, т, потковати, ОКЕАН, мрк, Трст, спев, опаротина, кирсао, Тин, Книн, Ади, Алида, И, јело, ор, степа, Ла, Казимир, в, Бетовен, МОРЕ, „Екип“, протерати.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живојад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-820. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез. Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88.00 динара
6 месеци	176.00 динара
1 година	352.00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176.00 динара
6 месеци	352.00 динара
1 година	704.00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном ознаком претплата на „Политикин забавник“

А ако убојећем?

Космос је као октобар, писао је Вулф. Помињао је његову таму и осамљеност и човекову сићушност у њему. Осећао је мирис ракете,

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Бавим се туђим стварима јер немам својих (Хорације)

ПРИЈАТЕЉИ РАВНИК ПЕЛА

Нова погодност за пријатеље PEZ-а!

Драги пријатељи PEZ-а

Приближава се дан школског распуста а са тиме и дуже време за игру.

Спремили смо вам 5.000 комада PEZ лопти, које нудимо по повољној цени. Пожурите са поруџбином.

Лопту ћеш платити поштару по цени од 65 динара.

Наша адреса је:
PEZ ПРИЈАТЕЉ
61111 ЉУБЉАНА, пп. 8

 HP Kolinska
Kolinska Ljubljana

Купон попуни штампаним словима, изрежи и обавезно налепи на дописницу.

Презиме и име (обавезно штампаним словима)

Улица и кућни број

Место

Поштански бр. Бр. PEZ чл. карте ком. PEZ лопти датум рођења

Потпис родитеља

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

РЕЧ ЗА РЕКЛАМУ

Желела бих да ти поставим два питања. Интересује ме адреса „Механотехника“ из Изоле. Воле-ла бих да ми кажеш шта значи реч СПОТ која се појављује на штици телевизијских реклама.

Олга Петер,
Београд

Адреса која те интересује гласи: „Механотехника“, Поље 9, 66310 Изола. Спот је енглеска реч која значи мрља, шара или место, крај, предео. У контексту у коме си је чула (видела) пренесено је једно од значења која ова реч има, на пример, у сложеници (енглески spot-light) када означава јак светлосни сноп управљен на једно место, човека или предмет. Јер, у тв-рекламама ради се управо то — брзо, сажето и ефектно се рекламирају (осветљавају, идентификују) поједини производи.

ПРОМЕНА ИМЕНА

Да ли и како могу да променим своје име и презиме, као и име и презиме своје трогодишње кћерке?

Добрила Петровић,
Београд

У општини на чијој територији станујете треба да се обратите референту за грађанска стања. Од докумената треба да понесете: уверење о држављанству, извод из матичне књиге рођених, извод из матичне књиге венчаних, ако сте удати, и уверење да нисте под истрагом. Попунићете одређени формулар и дати образложење због чега желите да промените

име и презиме. Промена имена и презимена малолетних лица врши се уз пристанак оба родитеља. Међутим, да ли ће промена имена и презимена вас и ваше кћери бити одобрена, одлучиће надлежни орган.

ПОКЛОН БЕЗ ЦЕНЕ

Интересује ме да ли код нас и у свијету постоје установе у којима се продају мртва људска тијела која би, касније, послужила приликом компликованих медицин-ских операција. Одговори ми што прије, јер је у питању опклада.

Н. Н.
Витез

Код нас не постоје такве установе које би откупљивале мртва тела и од умирања правиле посао, јер је то у супротности са хуманистичким принципима. Ипак, на основу своје личне жеље, свако има право да располаже самим собом, наравно за живота, па може, ако жели, и да завешта своје тело или одређене органе медицинским установама, у циљу унапређења науке или да их понуди за трансплантацију човеку коме су неопходни одређени органи

да би живео. За ту „услугу“ не исплаћују се никакве паре, већ све зависи од личне воље и жеље. У неким земљама се „на црно“ развила ова врста трговине, али колико нам је познато нико се од тога није обогатио. А закон и тамо, све више, штити и оне људе које низак ниво свести и социјално стање терају да „за скупе паре“ понуде своје тело или органе на продају. Тако се, на пример, код нас крв не откупљује већ добровољно даје, а у многим земљама света такође престаје да се исплаћује надокнада за течност живота.

ПРИВИД И ОБМАНА

Често срећем реч илузија, па те молим да ми објасниш шта она значи.

Милутин Биочанин,
Булевар АВНОЈ-а 171
Нови Београд

Илузија (латински ILLUSIO) значи — привид, самообмана, заблуда, уображење, обмана при којој се запажа предмет или појава друкчије него што је у стварности. Илузије могу настати услед непажње афекта (снажних осећања, често праћених неконтроли-

саним реакцијама), нарочито страха, а могу настати и без афеката и не морају нестати при будности.

Илузионизам у уметности, нарочито у сликарству, значи вештину стварања што тачније илузије виђене стварности. Постигне се применом линеарне и ваздушне перспективе, помоћу боја, светлосних ефеката, репродуковањем детаља итд. тако да се постиже утисак дубине простора. Илузионизам у сликарству јавља се још у 5. веку пре н. е. (Аполодор), а нарочито у време ренесансе и барока, да би у 19. веку његови елементи дошли до изражаја у академизму и остали једно од обележја реалистичког сликарства.

У филозофији илузионизам је схватање по коме су сва чулна опажања и идеали, као што су истина, лепота и моралност, само илузија и варка.

Међутим, назив илузионист употребљава се за врсту мађионичара, вештака у изазивању илузија, опсена.

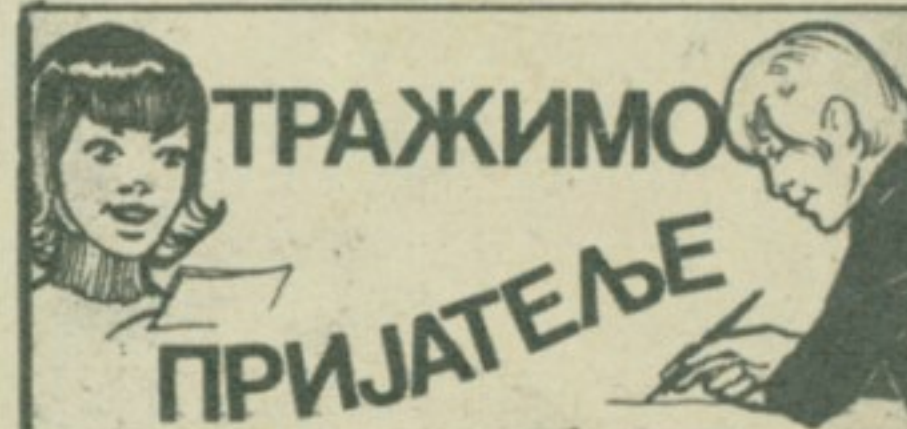

И ДАЊУ И НОЋУ

Зашто се земљотреси догађају искључиво ноћу, а не и дању? Од многих нисам добио одговор па бих зато желео да ми ти кажеш?

Зоран Стругар,
Обреновац

Зар није довољан одговор то што су се последња два најјача земљотреса код нас, у Скопљу и на Црногорском приморју, десила дању, а после се, све док се Земљина кора није смирила, понављали и дању и ноћу.

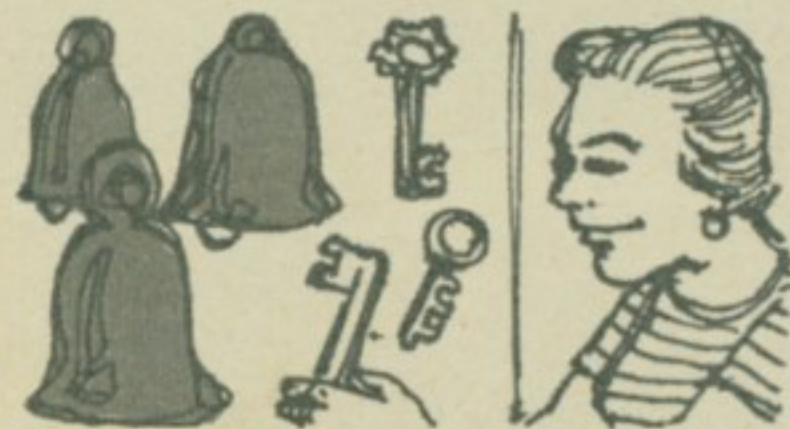
ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Ахмет Торић, Шабићи, 77227 Пећиград — 15 година, жели да се дописује са вршњацима, воли спорт и музику, сакупља значке, марке и разгледнице.

Татјана Косановић, 11000 Београд, Панчићева 10 — воли Џона Траволту и Оливију Њутн Џон, сакупља постере и навијач је „Партизана“.

Васко Стоилов, ученик Ос. уч. „Владо Катрансијев“ 91480 Ђвђелија — 16 година, воли музику и навија за „Црвену звезду“.

Магда Калитерна, Бараковићева 71, 58000 Сплит — бави се спортом, воли музику, сакупља значке, налепнице, звона и старе кључеве.

Мирослав Костић, Маршала Тита 13, 11272 Добановци — 13 година, жели да се дописује а вршњацима из земље и иностранства. Воли забавну музику и све што воле млади.

Весна Бељан, Светозара Марковића, 81000 Титоград — жели да се дописује са вршњацима из целе земље, навијач је „Партизана“, воли народну и забавну музику, нарочито Здравка Чолића. Одговара на сва писма.

